

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Urbanonyma v Luhačovicích

Bakalářská diplomová práce

MARTIN TOMKOVIČ

Vedoucí práce: Mgr. Stanislava Spinková, Ph.D.

Ústav českého jazyka
Studijní program Český jazyk a literatura

Brno 2023

MUNI
ARTS

Bibliografický záznam

Autor:	Martin Tomkovič Filozofická fakulta Masarykova univerzita Ústav českého jazyka
Název práce:	Urbanonyma v Luhačovicích
Studijní program:	Český jazyk a literatura
Vedoucí práce:	Mgr. Stanislava Spinková, Ph.D.
Rok:	2023
Počet stran:	113
Klíčová slova:	onomastika, urbanonymum, toponymum, oikonymum, anoikonymum, orientační uliční název, honorifikační uliční název, Luhačovice, Pozlovice

Bibliographic record

Author: Martin Tomkovič
Faculty of Arts
Masaryk University
Department of Czech Language

Title of Thesis: Urbanonyms in Luhačovice

Degree Programme: Czech Language and Literature

Supervisor: Mgr. Stanislava Spinková, Ph.D.

Year: 2023

Number of Pages: 113

Keywords: onomastics, urbanonym, toponym, place name, anoikonym, honorific street name, Luhačovice, Pozlovice

Anotace

Cílem předkládané bakalářské diplomové práce je poskytnout ucelenou představu o urbanonymii Luhačovic a Pozlovic na základě rozborů uličního názvosloví, pojmenování zastávek veřejné hromadné dopravy, názvů minerálních pramenů a komentáře ke jménům vybraných domů. Kritérii jednotlivých analýz jsou vznik jmen, strukturní modely, pojmenovávací motivy a slovtvorné typy. Součástí práce je rovněž porovnání obou sídel na základě jejich uličního názvosloví. Data jsou s výjimkou poslední kapitoly, kde se tato forma nejvíce jako vhodná, tabelována, vizualizována a uvedena do kontextu. Několik podkapitol se zabývá rovněž specifiky pojmenování města Luhačovic včetně jeho místních částí, městyse Pozlovic a regionu Luhačovického Zálesí.

Abstract

The aim of the presented bachelor's thesis is to provide a comprehensive overview of the urbanonymy of Luhačovice and Pozlovice based on the analysis of street names, names of public transport stops, names of mineral springs, and comments on the names of selected buildings. The criteria for individual analyses include the origin of names, structural models, naming motives, and types of word formation. Furthermore, the thesis comprises a comparison of the two towns based on their street names. The data are tabulated, visualized, and contextualized, except for the last chapter where this form is not suitable. Several subchapters also deal with the specifics of the naming of the town of Luhačovice (including its local parts), the town of Pozlovice, and the Luhačovické Zálesí region.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma **Urbanonyma v Luhačovicích** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v textu a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 28. dubna 2023

.....
Martin Tomkovič

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval dvěma dámám, bez nichž by moje bakalářská práce pravděpodobně nevznikla.

Děkuji své vedoucí, paní doktorce **Stanislavě Spinkové**, nejen za počet cenných rad či poznatků, o které se se mnou podělila, a za čas, který mi věnovala, ale především za neobyčejně přátelský a vstřícný přístup.

Slova díky náleží rovněž mé mamince **Janě Tomkovičové**, jež mě během celého studia i při psaní tohoto díla neúnavně podporovala.

Práci věnuji svojí babičce **Janě Novákové**, která měla Luhačovice také velice ráda a určitě by si ji s potěšením přečetla.

Obsah

Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	14
Seznam pojmů a zkratk	16
1 Úvod	19
2 Postavení urbanonym v rámci onomastiky	20
3 Metody analýzy urbanonym na území Luhačovic a Pozlovic	22
4 Luhačovice	26
4.1 Historie Luhačovic.....	26
4.2 Vývoj luhačovického uličního názvosloví.....	32
4.3 K oikonymu Luhačovice	36
4.4 K oikonymu Kladná Žilín.....	37
4.5 K oikonymu Polichno.....	38
4.6 K oikonymu Řetechov	39
4.7 K choronymu Luhačovické Zálesí	39
5 Pozlovice	41
5.1 Historie Pozlovic	41
5.2 Vývoj pozlovického uličního názvosloví	42
5.3 K oikonymu Pozlovice.....	43
6 Kategorizace luhačovického uličního názvosloví	44
6.1 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle vzniku	44
6.2 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů....	49
6.3 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů	52
6.4 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle slovtvorných typů	63
7 Kategorizace pozlovických uličních názvů	67
7.1 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku	67
7.2 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů	69

7.3	Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů	71
7.4	Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů	74
8	Porovnání výsledků analýz luhačovických a pozlovických uličních názvů	77
9	Zastávky veřejné hromadné dopravy v Luhačovicích a Pozlovicích	78
9.1	Kategorizace názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle vzniku	80
9.2	Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů	82
9.3	Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle pojmenovávacích motivů	85
9.4	Kategorizace atributů názvů zastávek luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů	87
10	Analýza názvů luhačovických minerálních pramenů	90
10.1	Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku	91
10.2	Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů	93
10.3	Kategorizace luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů	95
10.4	Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů	99
11	Komentář ke jménům vybraných domů v Luhačovicích a Pozlovicích	101
12	Závěr	105
	Použité zdroje	107

Seznam obrázků

Obr. 1: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle jejich vzniku	46
Obr. 2: Podíl deapelativ a depropií mezi luhačovickými uličními názvy.....	46
Obr. 3: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů.....	51
Obr. 4: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů..	54
Obr. 5: Podíl orientačních a honorifikačních pojmenování mezi luhačovickými uličními názvy.....	55
Obr. 6: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle slovtvorných typů.....	65
Obr. 7: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku.....	68
Obr. 8: Podíl deapelativ a depropií mezi pozlovickými uličními názvy.....	68
Obr. 9: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů	70
Obr. 10: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů..	73
Obr. 11: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů	76
Obr. 12: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy	81
Obr. 13: Podíl deapelativ a depropií mezi atributy názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy.....	81
Obr. 14: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů.....	84
Obr. 15: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů	88
Obr. 16: Podíl deapelativ a depropií mezi názvy luhačovických minerálních pramenů	92
Obr. 17: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku.....	92
Obr. 18: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů.....	94
Obr. 19: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů	96
Obr. 20: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů.....	100

Seznam tabulek

Tab. 1: Struktura klasifikace urbanonym podle jejich vzniku	22
Tab. 2: Struktura klasifikace urbanonym podle strukturních modelů.....	23
Tab. 3: Struktura klasifikace podle pojmenovávacích motivů	23
Tab. 4: Struktura klasifikace urbanonym podle slovtvorných typů	24
Tab. 5: Kategorizace luhačovického uličního názvosloví podle jeho vzniku	44
Tab. 6: Počet zástupců jednotlivých kategorií luhačovických uličních názvů podle vzniku.....	45
Tab. 7: Podíl deapelativ a depropií mezi luhačovickými urbanonymy	46
Tab. 8: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů.....	49
Tab. 9: Počet zástupců kategorií luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů	50
Tab. 10: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů.....	52
Tab. 11: Podíl kategorií luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů	53
Tab. 12: Podíl orientačních a honorifikačních pojmenování mezi luhačovickými uličními názvy.....	54
Tab. 13: Kategorizace luhačovických urbanonym podle slovtvorných typů	63
Tab. 14: Počet zástupců jednotlivých kategorií luhačovického uličního názvosloví podle slovtvorných typů	65
Tab. 15: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku	67
Tab. 16: Počet zástupců kategorií pozlovických uličních názvů podle vzniku.....	68
Tab. 17: Podíl deapelativ a depropií mezi pozlovickými uličními názvy	69
Tab. 18: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů.....	69
Tab. 19: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů	70
Tab. 20: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů.....	72
Tab. 21: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů	72
Tab. 22: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů	74
Tab. 23: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů.....	75
Tab. 24: Seznam zastávek veřejné hromadné dopravy v Luhačovicích a Pozlovicích s uvedením typu obsluhy	78
Tab. 25: Luhačovické a pozlovické zastávky veřejné hromadné dopravy, jejich názvy sestávají výhradně z oikonym	79
Tab. 26: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle vzniku	80
Tab. 27: Počet zástupců jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy.....	80
Tab. 28: Podíl deapelativ a depropií mezi atributy názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy.....	81

Tab. 29: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů.....	82
Tab. 30: Podíl jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů.....	84
Tab. 31: Kategorizace atributů názvů zastávek luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů	87
Tab. 32: Podíl jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů	88
Tab. 33: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku.....	91
Tab. 34: Podíl deapelativ a depropií mezi názvy luhačovických minerálních pramenů	91
Tab. 35: Podíl kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku	92
Tab. 36: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů.....	93
Tab. 37: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů	94
Tab. 38: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů	95
Tab. 39: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů	96
Tab. 40: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů.....	99
Tab. 41: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů.....	100

Seznam pojmů a zkratek

a. s.	- akciová společnost
atd.	- a tak dále
aut. st.	- autobusová stanice
č. p.	- číslo popisné
čes.	- český
ČSAD	- Československá/Česká státní automobilová doprava
dol.	- dolní
dr.	- doktor(ka)
dra	- doktora
hor.	- horní
i. č.	- inventární číslo
Ing.	- inženýr(ka)
JZD	- jednotné zemědělské družstvo
km	- kilometr
KNV	- krajský národní výbor
m n. m.	- metrů nad mořem
Mgr.	- magistr(a)
MHD	- městská hromadná doprava
mj.	- mimo jiné
MNV	- místní národní výbor
MUDr.	- doktor medicíny
např.	- například
obr.	- obrázek
Ph.D.	- doktor filosofie
PV	- přidružená výroba
resp.	- respektive

ROH	- Revoluční odborové hnutí
s.	- strana
SNP	- Slovenské národné povstanie
SOkA	- Státní okresní archiv
s. r. o.	- společnost s ručením omezeným
srov.	- srovnej
SSM	- Socialistický svaz mládeže
sv.	- svatý(á)
tab.	- tabulka
tř.	- třída
tzv.	- takzvaný
UNESCO	- Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
VHD	- veřejná hromadná doprava
zast.	- zastávka
ZD	- zemědělské družstvo

1 Úvod

Do popředí současné české onomastiky se pozvolna dostává výzkum relativně nově definovaného fenoménu: urbanonym. Toto označení se souhrnně používá pro různorodé pojmenované objekty nacházející se na katastru města, čímž do jisté míry narušuje dosavadní dělení proprií. Není sporu o tom, že se sem řadí uliční názvosloví, jako jsou především jména ulic, náměstí, nábřeží, alejí, čtvrtí či jiných veřejných prostranství. Ve městech však zpravidla nalezneme podstatně více objektů, jimž bylo uděleno nějaké jméno, například různé druhy staveb, uměle vytvořené vodní prvky či zastávky hromadné dopravy, jež se pochopitelně mohou stát součástí širšího pojetí urbanonym.

Ukazuje se, že pro práci s urbanonymy je onomastický interdisciplinární přístup mimořádně vhodný. Jejich prostřednictvím lze totiž leccos zjistit nejen o vývoji jazyka a jeho užívání, nýbrž také o dějinách města anebo o jeho sociálněgeografických aspektech. Další stránky jsou toho ostatně důkazem.

Svým historickým vývojem i současným fungováním vybočují Luhačovice z pomyslného normálu menších českých měst. Splynutím zástavby tvoří organický celek se sousedními Pozlovicemi, jež si však dodnes uchovaly venkovský charakter. Bakalářská práce si klade za cíl systematicky představit, kontextualizovat a částečně porovnat urbanonymii obou sídel tak, aby vynikla její specifika. Několik kapitol, které tvoří stěžejní část díla, proto sestává z analýz luhačovického a pozlovického uličního názvosloví, názvů zastávek veřejné dopravy či jmen minerálních pramenů a rovněž z komentáře k názvům vybraných domů.

Coby kritéria se pro jednotlivé rozborů zpravidla uplatnily vznik jednotlivých pojmenování, strukturní modely, pojmenovovací motivy a slovtvorné typy, jejichž kombinace poskytuje relativně komplexní představu o místním urbanonymickém systému.

V případě několika druhů urbanonym, a to zejména v rámci Luhačovic, hraje významnou roli honorifikace. I její realizace se vymyká běžnému stavu v řadě jiných měst, je proto představena poněkud blíže.

Vzhledem k tomu, že se jedná o onomastickou práci, by jistě byla škoda nepředstavit také sesbírané informace k oikonymům na současném území města Luhačovic a městyse Pozlovic. Při té příležitosti byla krátká pasáž věnována rovněž choronymu Luhačovické Zálesí.

Autora k volbě tématu přivedly dlouhodobý pozitivní vztah k nedalekému lázeňskému městu, které odmalička příležitostně navštěvoval, fascinace dějinami místa a úcta k jeho odkazu. Práci se rozhodl sepsat v historických souvislostech, a zařadil proto nejen přehled vývoje obou sídel, ale také popis okolností vzniku jejich uličního názvosloví, k němuž shromáždil podklady ve Státním okresním archivu Zlín.

2 Postavení urbanonym v rámci onomastiky

Onomastikou rozumíme nauku zabývající se vlastními jmény, tedy onymy či proprii, přičemž interdisciplinární charakter znesnadňuje její zařazení v rámci hierarchie vědních oborů: zatímco dříve vzhledem ke svému specifickému přístupu spadala spíše pod vědy historické, přibližně od 70. let 20. století se v našem prostředí běžně považuje za subdisciplínu lingvistiky (srov. PLESKALOVÁ 2017a). V určitých aspektech se například významně prolíná rovněž se sférou sociální geografie. I v rámci samotné onomastiky pak existuje řada subdisciplín, jako například socioonomastika (ŠRÁMEK 1999).

O propriích lze obecně říci, že vznikají z apelativ na základě potřeby jejich individualizace, diferenciacce a lokalizace, a to mimo jiné pro účely komunikace (ŠRÁMEK 1999).

Základními skupinami vlastních jmen jsou **bionyma** a **abionyma**, jejichž rozdíl spočívá v pojmenovávání živých, nebo neživých entit. Pro naše zamýšlené účely je však stěžejní členění na **antroponyma** (vlastní jména lidí, např. *Filip*), **chrématonyma** (vlastní jména lidských výtvorů nezakotvených v přírodě, nýbrž ve vztazích ekonomických, historických, kulturních atd., např. *Tatra*, *Čedok*) a **toponyma**.

Předkládaná práce se pak největší měrou zabývá právě pojmenováními z řad toponym, do nichž spadají kartograficky zachytitelné objekty v krajině (PLESKALOVÁ 2017b). V jejich rámci je zvykem specifikovat **choronyma** (jména územních celků, např. *Chile*, *Asie*), **oikonyma** (místní jména; názvy obydlených objektů, např. *Otrokovic*, *Jiráskova ulice*, *dům U Dvou slunců*) a **anoikonyma** (pomístní jména; názvy neobydlených objektů, např. *Pasecký potok*, *Lysá hora*) (srov. VACULÍK 2014).

Toponyma sice bývají odvozena od různých slovních druhů, jejich forma je však prakticky výhradně substantivní (PLESKALOVÁ 2017b). Opustíme-li jazykovědný pohled, zjistíme, že zpravidla významnou měrou referují o historickém vývoji vztahu člověka a krajiny, díky čemuž je jejich charakter mezioborový (srov. LÁBUS – VRBÍK 2017). Jak uvádí David (2014, s. 40), „toponyma nám mohou pomoci identifikovat v prostoru fyzicko- či kulturně-geografické prvky, osvětlit průběh osídlování nebo etnické složení obyvatelstva a rovněž nám pomáhají pochopit proměny jazyka“.

Důležité je rovněž připomenout, že se toponyma postupem času vyvíjejí, případně vznikají či zanikají. Zatímco některá jsou kodifikovaná, a mají tudíž oficiální charakter, mnohá se vyskytují pouze v komunikaci určitého okruhu osob a nepodléhají standardizaci (srov. LÁBUS – VRBÍK 2017).

Mezi toponymy figuruje značná část **urbanonym**, na něž se v práci budeme soustředovat. Termín urbanonymum se totiž používá pro sídelní i nesídelní objekty ležící na katastru města (DAVID 2017). Ty však mohou být různé povahy, což ústí ve variaci přístupů k nim. Zatímco v užším pojetí se tak mezi urbanonyma řadí názvy ulic, náměstí, nábřeží, parků a jiných oficiálně pojmenovaných prostor v rámci katastru města (VACULÍK 2015), širší pojetí tento výčet rozšiřuje například o restaurace, bary, divadla

(DAVID 2011), významné sály či zastávky veřejné dopravy (PTÁČNÍKOVÁ 2021). Podle Ptáčnickové (2021) je navíc určujícím znakem urbanonym to, že pojmenované objekty byly vytvořeny záměrně člověkem, nikoliv přírodou. Tento způsob definice koresponduje se skutečností, že se za urbanonyma zpravidla nepovažují například hydronyma a oronyma.

Přijetí pojmu urbanonymum je však mezi akademiky problematické vzhledem k tomu, že překračuje hranice již nastíněných kategorií, které byly vymezeny dříve.

Vzhledem k rozšiřování výstavby na katastru města se postupem času pochopitelně zvyšuje jak množství samotných urbanonym, tak i spektrum jejich funkcí. Zatímco původně se vyskytovala především **pojmenování orientační**, jejichž účelem bylo mimo obligátní individualizaci, diferenciaci a lokalizaci rovněž usnadnění orientace a správy, od 19. století pozorujeme nebývalý rozmach **honorifikačních pojmenování** (PTÁČNÍKOVÁ 2021), jež si kladou za cíl uctít památku někoho nebo něčeho. Zpočátku čerpala především z antroponym, posléze se začala vyskytovat i urbanonyma vycházející například z chrématonym či toponym obecně.

Trend honorifikačních pojmenování dosáhl vrcholu v 50. letech 20. století, zanedlouho totiž byly odhaleny jejich limity, spočívající v možné poplatnosti době, potažmo ideologii (srov. DAVID 2014, s. 49). V důsledku této skutečnosti dochází k jejich změnám výrazně častěji než v případě orientačních názvů (ŠRÁMEK 1999). Obecně však lze říci, že honorifikační pojmenování působí reprezentativnějším dojmem (DAVID 2012), což ostatně koresponduje i se skutečností, že by pro ně pojmenovávané objekty měly být vhodné.

3 Metody analýzy urbanonym na území Luhačovic a Pozlovic

V rámci výzkumu urbanonym již bylo představeno mnoho způsobů jejich analýzy podle rozličných aspektů, ale v zásadě lze říci, že žádný z nich není sám o sobě dostatečně výstižný. Zatímco mnohé se zaměřují na formální náležitosti jednotlivých pojmenování, jiné se pokoušejí postihnout spíše tendence z hlediska jejich motivací.

Základem práce se souborem dat je nezřídka generalizace, která se zpravidla uskutečňuje formou kategorizace. I v tomto kontextu se setkáváme s mnoha onomas-tickými přístupy, pro něž je určující mimo jiné rozsah analyzovaného materiálu.

Abychom odhalili rozličná specifika luhačovických a pozlovických urbanonym, stanovili jsme celkem čtyři způsoby analýz: **podle vzniku, podle strukturních modelů, podle pojmenovavacích motivů a podle slovtvorných typů**. Každá z nich sestává z tabulace dat (případně jejich vizualizace tam, kde to má smysl) a z komentáře, který výsledky uvádí do souvislostí. V něm jsou urbanonyma z právě analyzované skupiny uváděna kurzívou; totéž pak platí i pro rozebíraná oikonyma a choronymum v příslušných pasážích.

Pro konkrétní realizaci rozborů jsme se inspirovali kategoriemi stanovenými Fiedlerovou (2022), která se ve své magisterské diplomové práci věnovala podobnému tématu. I přes částečný překryv se jednotlivé klasifikace vhodně doplňují a poskytují ucelenější představu o luhačovických a pozlovických urbanonymech.

Nezbytným předpokladem úvah o urbanonymech je uvědomění si, zda jsou apelativního, nebo propriálního původu. Tuto informaci poskytuje analýza urbanonym podle vzniku, která navíc v případě deapelativ určuje, od jakého slovního druhu byly vytvořeny a zda jsou součástí předložkové vazby, zatímco u proprií specifikuje, ze které kategorie onym čerpají. Jednotlivé kategorie prezentuje tab. 1.

Tab. 1: Struktura klasifikace urbanonym podle jejich vzniku

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE VZNIKU	
DA	deapelativa
DA1	substantivum
DA2	adjektivum
DA3	numerale
DA4	verbum
DA5	kompozitum
DA6	předložková vazba
DP	depropria
DP1	antroponymum
DP2	oikonymum
DP3	anoikonymum

DP4 chrématonymum

Z výše představené kategorizace nevyplývá téměř nic o tom, jakými slovními druhy jsou jednotlivá pojmenování tvořena. Tento aspekt upřesňuje klasifikace představená v tab. 2, pro jejíž sestavení byl inspiračním zdrojem Vaculík (2014). Víceslovné názvy jsou definovány kombinací kategorií, formát S + S odpovídá urbanonymům tvořeným dvěma substantivy (např. *Antonína Václavíka*). V souladu s Vaculíkem (2014) i Fiedlerovou (2022) struktury nezahrnují slovo ulice, jež podléhá elipse; výrazy alej či náměstí pak sice reflektujeme, ale zkratka jejich slovního druhu je uvedena v závorce: (S). Kupříkladu *náměstí 28. října* tak spadá do kategorie (S) + NUM + S.

Tab. 2: Struktura klasifikace urbanonym podle strukturních modelů

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE STRUKTURNÍCH MODELŮ	
S	substantivum
AD	adjektivum
SAD	substanzivizované adjektivum
PRO	pronominum
NUM	numerale
ADV	adverbium
P	prepozice
KON	konjunkce
KOM	kompozitum

Na základě první analýzy bylo zjištěno, která urbanonyma jsou depropriálního a která deapelativního původu, nic to ale nevyovídá o tom, zda je jejich charakter orientační, nebo honorifikační. Nejen v tomto ohledu je kategorizace podle pojmenovávacích motivů podstatně konkrétnější. Použitá klasifikace, vycházející opět z přístupu Davida (2014) a Fiedlerové (2022), je shrnuta do tab. 3. Vzhledem k rozsahu i specifikům analyzovaného vzorku urbanonym bylo eliminováno vytváření dalších podkategorií. Zjištěná data jsou v rámci analýzy podrobně komentována.

Tab. 3: Struktura klasifikace podle pojmenovávacích motivů

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE POJMENOVÁVACÍCH MOTIVŮ	
O	orientační názvy
O1	objekt, k němuž ulice vede
O2	vlastnost ulice (adjektivum)
O3	rostlina, živočich
O4	řemeslo, etnikum
H	honorifikační názvy
H1	přímé vlastnictví

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE POJMENOVÁVACÍCH MOTIVŮ	
H2a/b/c; *	osobnost spjatá s politikou/kulturou/vědou; regionální působení
H3	historická událost
H4	toponymum
H5	instituce, organizace
H6	abstraktní pojem, hodnota, symbol

Poslední analýza se opět vrací k formální stránce jednotlivých pojmenování, přičemž představuje jejich slovtvorné charakteristiky. Je inspirována Vaculíkem (2014), oproti jehož koncepci byla mj. doplněna o novou kategorii Č pro čtyřslovná pojmenování, jak demonstruje tab. 4.

Tab. 4: Struktura klasifikace urbanonym podle slovtvorných typů

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE SLOVTVORNÝCH TYPŮ	
J	jednoslovné názvy
J/1	substantiva v nom./gen. sg./pl.
J/2	substantiva s adjektivním skloňováním
J/3	neodvozená adjektiva
J/4	adjektiva posesivní s příponami -ův, -in
J/5	adjektiva s příponou -ský nebo -ký
J/6	adjektiva s příponou -ový
J/7	adjektiva s příponou -(ov)ní
J/8	adjektiva s příponou -ný
J/9	adjektiva desubstantivní a deverbativní s příponou -ený
J/10	adjektiva s příponou nebo koncovkou -í, -ý, -cí
J/11	ostatní odvozená a složená adjektiva
J/12	ostatní jednoslovné tvary
P	předložkové konstrukce
P/1	předložka k, ke
P/2	předložka na
P/3	předložka nad
P/4	předložka pod
P/5	předložka u
P/6	předložka v, ve
P/7	předložka za
P/8	předložka do
P/9	předložka mezi
P/10	předložka před
D	dvouslovná spojení (vyjma předložkových vazeb)
D/1	antroponymum + antroponymum
D/2	apelativum + antroponymum

KLASIFIKACE URBANONYM PODLE SLOVOTVORNÝCH TYPŮ	
D/3	antroponymum + číslovka; číslovka + apelativum
D/4	ostatní dvouslovná spojení
T	trojslovná spojení
Č	čtyřslovná spojení

4 Luhačovice

Luhačovice jsou město na východě Moravy, ve Zlínském kraji. Nacházejí se ve vzdálenosti přibližně 16 km jihovýchodně od krajského města Zlína, do jehož okresu dnes patří, a asi 13 km od Uherského Brodu, do jehož okresu spadaly před rokem 1960. Počet obyvatel se již několik desetiletí stabilně drží okolo 5000, je však potřeba uvážit, že se po městě vzhledem k jeho charakteru pohybuje také velké množství lázeňských hostů a turistů. Více než 300 let zde totiž fungují světoznámé lázně, které jsou jednak největší na Moravě, jednak jsou hned po tzv. západočeském lázeňském trojúhelníku (Karlových Varech, Mariánských Lázních a Františkových Lázních) nejvýznamnější v rámci České republiky. Jejich přítomnost vedla také k vývoji obdivuhodné kulturní tradice a vzniku mnoha architektonických pamětihodností. Během první poloviny 20. století byla rovněž nedaleko vybudována přehradní nádrž, která kromě ochrany před povodněmi dodnes slouží k rekreačním účelům.

Město, rozprostírající se podél říčky Štávnice, představuje přirozené centrum mikroregionu Luhačovické Zálesí, jenž se nachází na pomezí Slovácka a Valašska.

Součástí Luhačovic jsou od poloviny 70. let 20. století také místní části Kladná Žilín, Polichno a Řetechov, jež dříve představovaly samostatné obce. Mimoto jsou Luhačovice od roku 2003 obcí s rozšířenou působností, do jejíhož správního obvodu spadá například i větší Slavičín.

V proslulých luhačovických lázních se léčí choroby dýchacího, trávicího a oběhového ústrojí, onkologické nemoci, nemoci z poruch látkové výměny a poruchy pohybového aparátu. Péče je rozdělena mezi tři samostatné subjekty, z nichž nejvýznamnější je co do rozsahu akciová společnost Lázně Luhačovice. K léčebným účelům se v současnosti využívá čtrnáct pramenů, z nichž deset slouží k pitným kúram a jejich vodu si lze načepovat. Několik dalších zdrojů pak zůstává v záloze.

Luhačovice jsou už po mnohá desetiletí známé i svým kulturním životem, z mnoha tradičních akcí lze připomenout např. Otvírání pramenů, Divadelní Luhačovice, hudební festival Janáček a Luhačovice či multižánrový festival Luhovaný Vincent.

4.1 Historie Luhačovic

Podle archeologických nálezů lze usuzovat o přítomnosti člověka v blízkém okolí Luhačovic již od pravěkých dob, jejich charakter a ojedinelost však svědčí o tom, že se nejednalo o dlouhodobé osídlení. Pravděpodobným důvodem této skutečnosti bylo umístění v lesnatých kopcích mimo tehdejší obchodní stezky. (srov. JANČÁŘ 2009, s. 13)

Zatímco první písemná zmínka o Luhačovicích pochází teprve z počátku 15. století, doklady o osídlování míst, v nichž se dnešní město rozkládá, jsou k dispozici již od 8. či 9. století našeho letopočtu. V těch dobách se jednalo o území mezi hranicemi Uher

a Moravy. Nepatřilo ani jedné z uvedených stran, ačkoliv o ně obě v průběhu času projevovaly zájem i prostřednictvím vojska. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 21)

Systematická kolonizace se uskutečňovala ve 12. a 13. století a jejím hybatelem byla církev. Velkou ránu pozvolna vzkvétajícímu regionu zasadily vpády Tatarů a Kumánů, jež způsobily značné ztráty. Několik osad včetně Kladné, jejíž obyvatelstvo následně opodál spoluvytvořilo stejnojmennou osadu v rámci Kladné Žilína, dnešní místní části Luhačovic, dokonce zaniklo. Církev však poté intenzitu osídlování zesílila, přičemž bylo zbudováno několik obranných hradů v čele se Světlovem, jehož téměř nepatrné pozůstatky lze dodnes spatřit na vrcholu kopce mezi Provodovem a Podhradím. Prostor dnešních Luhačovic spadl do gesce kolonizátora Helemberta de Turri. Spolu s celým světlovským panstvím se posléze dostaly pod nadvládu moravského rodu Šternberků, jenž si postupně podmaňoval místní nižší šlechtu. Později se staly součástí majetku uherských šlechticů, kteří byli pro celé okolí hrozbou, jež odezněla až po vojenských střetech Jiřího z Poděbrad s Matyášem Korvínem. Během nich bylo okolí poničeno a samotný Světlov zpustl natolik, že bylo nutné vybudovat nový hrad. Tomu bylo uděleno jméno Nový Světlov a vypínal se nad Bojkovicemi. Tím, že došlo k přesunu centra panství, se do značné míry eliminoval význam osad pod Světlovem, zvaným od té doby Starý Světlov. Obecně lze říci, že od vrcholného středověku až zhruba do 18. století oblast trpěla nájezdy nepřátelských skupin, jejichž následkem bylo neustálé vypleňování a zanikání sítě na dobové poměry relativně hustě zalidněných obcí. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 21–22)

Závěr 16. a první polovina 17. století byly pro Luhačovice významné: poprvé se osamostatnily od světlovského panství, jehož držitelem se v roce 1614 stali Serényiové. O patnáct let později je tento původem uherský rod odkoupil a v jeho majetku zůstaly až do roku 1945. (srov. JANČÁŘ 2019, s. 15–16)

V druhé polovině 17. století region postihla další rána: hned dva vpády Turků, jejichž důsledkem bylo opět mnoho zpustošených obcí a úbytek až osm procent obyvatelstva. Počátkem následujícího věku, v souvislosti s Rákócziho protihabsburským povstáním, pak následovaly pro změnu podobně škodlivé vpády uherských Kuruců. (srov. JANČÁŘ 1988, s. 13)

Životní styl obyvatel Luhačovického Zálesí byl prostý, venkovský, a tudíž zemědělský. Vzhledem k podhorským podmínkám, výraznému zalesnění a nepříliš úrodné půdě se jednalo o chudý kraj, jehož lid se živil chovem dobytka či drobného zvířectva, ovocnářstvím (zastoupeným zejména švestkami) a pěstováním odolnějších plodin. Pocházeli odsud vyhlášení zvěrokleštíci, jež si najímali napříč tehdejší mocnářstvím, mnozí pak objížděli širší okolí s nákladem džbánek plných minerální vody. Kraj nebyl schopen všechny uživit, a tak řada obyvatel volila dobrovolný odchod za prací jinde. (srov. JANČÁŘ 2009, s. 17)

Dlužno připomenout, že význam Luhačovic byl dlouho omezený: spadaly pod farnost v Pozlovicích, jež tvořily centrum regionu. Osamostatnily se teprve roku 1784, v 19. století jejich vývoj nabral rychlý spád, který gradoval v první třetině století 20.

Obyvatele zasahovaly typické fenomény, jakými byly například rozvoj školství, zrušení nevolnictví nebo později výstavba železnice, charakter oblasti byl stále převážně zemědělský. (srov. JANČÁŘ 2009, s. 18–19)

Svým způsobem samostatné dějiny psaly dlouho lázně, sestávající původně z pramenů vyvěrajících na palouku poblíž několika mlýnů mimo katastr vlastních Luhačovic. Jejich věhlas zpočátku pomohli budovat podnikaví Serényiové, čímž výrazně proměnili ráz Luhačovicka. Postupem doby lázeňská část, zvaná Slanica nebo Slanice, významem převýšila původní obec, situovanou do míst okolo zámku. Oba celky se začaly zástavbou přibližovat, až vzniklo dnešní centrum města v prostoru mezi nimi. Zatímco počátkem 19. století čítaly Luhačovice něco přes 60 domů, v polovině století už to byl dvojnásobek. Od konce téhož věku lze uvažovat o prolínání osudů městečka a lázní. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 24–25)

Proslulý balneolog Tomáš Jordán z Klausenburku ve své publikaci O vodách hojitelných aneb teplicích moravských z roku 1580 luhačovickou Slanicí vůbec nezmiňuje. Lze proto usuzovat, že místní léčivé prameny ještě přinejmenším nedosáhly věhlasu, což mohlo být způsobeno již zmiňovanou odlehlostí Luhačovicka nebo tím, že nevytékaly na povrch. Jejich účinky zevrubně popsal teprve na popud Serényiů Jan Hertod z Totenfeldu, čímž byl položen pomyslný základ zdejšího lázeňství. První zachycené prameny byly nazvány Bublavý, Amandka a Hlavní, jenž byl zanedlouho přejmenován na všeobecně známou Vincentku. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 26–30)

Zajímavostí je, že izolované minerální prameny podobného složení vyvěrají také v Nezdenicích a Záhorovicích. Vzhledem k výhodnější poloze byly jejich léčivé účinky využívány podstatně dříve a pojí se s nimi zajímavá náhoda, jež zajistila Luhačovickým patřičný zájem. Když se totiž roku 1772 právě v Záhorovicích léčil vídeňský profesor Haslinger, zavítal i do Luhačovic a byl velmi překvapen, že je zde oproti místu jeho pobytu hned několik z balneologického hlediska potenciálně atraktivních zřídél. Vzorky odeslal vídeňskému profesoru Crantzovi, který zanedlouho prezentoval výsledky jejich rozboru. Začali se hrnout první pacienti, vzhledem k podmínkám doby prakticky výhradně z vyšších kruhů, pro které ovšem nebyly k dispozici kapacity ubytovacích, stravovacích ani balneologických služeb – zpočátku tak přebývali v přilehlých mlýnech. Teprve od roku 1789 začaly vznikat první objekty určené přímo pro hosty. Kvapem přibývaly další, které vzhledem k šířícímu se věhlasu a zlepšujícímu se vybavení lázní praskaly ve švech. Postupně byly objevovány i nové prameny. Rozvoj lázní v tomto období však výborně vystihuje slovo překotný – chyběla jakákoliv koncepce. V roce 1875 se v luhačovických lázních průběžně léčilo 1300 pacientů, což je údaj zajímavý i vzhledem k faktu, že koncem 19. století měly Luhačovice okolo 1000 obyvatel. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 26–30 a s. 32–33)

Důležitým aspektem zdejšího lázeňství byl až do konce 19. století jejich německojazyčný charakter. Ten nevyhovoval českým návštěvníkům ani mnoha národně uvědomělým osobnostem, díky nimž byly zaostávající lázně posléze nebývalým způsobem modernizovány. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 31)

Důležitý mezník znamenal roku 1898 příchod dr. Františka Veselého, který rozvíjel myšlenku založení akciové společnosti a odkupu zanedbaných lázní od Serényiů. Její realizace byla poměrně složitá, protože málokdo byl ochoten do nejistého podniku investovat. Nakonec se však různými prostředky podařilo dosáhnout úspěchu. Dr. Veselý na východ Moravy přivedl řadu různorodých, avšak podobně smýšlejících osobností, s jejichž pomocí dokázal celé Luhačovice nebývale pozvednout. Pokrokovým způsobem byly modifikovány jak léčebné metody, tak místní kulturní život či podoba lázní, jejichž zvelebení se ujal architekt Dušan Jurkovič. Díky němu během krátkého období (asi do roku 1908) vznikla řada ikonických staveb poblíž lázeňského centra – např. současný Jurkovičův dům (tehdy Janův dům), vila Jestřabí či Vodoléčebný ústav. Stavební boom zaznamenala i strategicky umístěná pozlovická čtvrť, záhy nazvána Pražskou, která se roku 1926 stala součástí Luhačovic (KOLARÍK 2009, s. 30). Mnoho pozornosti bylo vzhledem k růstu národního sebevědomí, snahám vymanit se z otěží Rakousko-Uherské monarchie i k příhodné lokalitě věnováno ideji česko-slovenské vzájemnosti, jejímž se Luhačovice staly centrem. Vybudováno bylo kupříkladu i dodnes funkční lázeňské divadlo. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 35–38)

Možnosti vedení lázní a hostů významně posílily i dostavba železnice, elektrifikace, telefonizace a kanalizace. Původní obce se tato vylepšení týkala podstatně později než lázní a přilehlé lokality zvané rayon. Od počátku 20. století se také výrazně zvyšoval počet obyvatel Luhačovic a v souladu s potřebami jak místních, tak hostů narůstal rovněž počet živností a jejich pestrost. S těmito faktory souvisel i rozmach školství, postupně se proměňoval zemědělský charakter života místních obyvatel. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 32–34)

Protože však lázně byly akciovou společností, jejímž účelem je z logiky věci tvorba zisku, nemohly být veškeré novátorské myšlenky realizovány. Dr. Veselý při jejich prosazování narážel na odpor akcionářů, již se pokoušeli eliminovat veškeré výdaje. Roku 1909 byl proto odvolán a opustil Luhačovice, což mělo velmi nelibý dopad na jejich další směřování. Mimoto bylo město zanedlouho poškozeno velkou vodou, kvůli čemuž započaly úvahy o stavbě přehrady, zahájené o několik let později. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 37–38)

Roku 1914 byly Luhačovice prohlášeny za lázeňské místo, ale do jejich života záhy výrazně zasáhla válka. Nejenže bylo mnoho obyvatel mobilizováno, ale prohlubující se válečný nedostatek podstatně ovlivnil atmosféru v lázních či počet hostů, výrazně ztížil zásobování a prakticky znemožnil investice. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 34)

Vznik Československa byl pomyslným vyvrcholením ideologických snah osobností, jež stály za rozmachem lázeňského života na počátku století. Ve 20. letech přišla další vlna výstavby, v jejímž rámci se ve městě začaly objevovat moderní funkcionalistické stavby v čele se zotavovnou Arco (Morava), hotelem Drtílek (Palace), Společenským domem, a především Bílou čtvrtí tvořenou například penziony Avion, Viola, Iva či Radun, na jejichž vzhledu se podepsal brněnský architekt Bohuslav Fuchs. V lázeňském areálu vzniklo moderní inhalatorium. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 39)

Při průzkumu možností luhačovických zříděl došlo roku 1929 k překvapivé události, když při vrtání došlo k explozi pramene, který tryskal do výšky 20 metrů. Náročnou technickou akcí, ovšem nezbytnou vzhledem k negativnímu vlivu na ostatní prameny, bylo utěsnění tohoto Gejzíru, dnes pramene dr. Šťastného. Podobu lázní dále pozitivně ovlivnily zaklenutí Šťávnice a přeložení hlavní silnice do svahu, čímž bylo vytvořeno současné Lázeňské náměstí. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 44–45)

Napuštěna byla posléze nejen přehrada, ale i nově vzniklá moderní plovárna. Okolo roku 1930 přesáhl počet obyvatel 2000 osob. (JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 39)

Do Luhačovic se sjížděly nejvýznamnější osobnosti kulturního a společenského života, záhy však na ně dopadla hospodářská krize. Na přelom 20. a 30. let 20. století můžeme datovat počátek snah o povýšení Luhačovic na město, kterým bylo roku 1936 prezidentem Edvardem Benešem vyhověno. Samotný akt povýšení byl doprovázen velkolepými oslavami a rozvoj města pokračoval – do roku 1940 se počet obyvatel zvýšil téměř ke 3000. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 39).

II. světová válka Luhačovice výrazně zasáhla, 16. března 1939 je obsadilo německé vojsko, od roku 1943 byly dokonce řízeny německým vládním komisařem. Nejspíš také proto, že jejich kapacity během války sloužily kupříkladu akci Kinderlandverschickung, spočívající v rekreaci německých dětí a Hitlerovy mládeže, doplněné výchovou k nacistickým ideálům. Mimoto se zde rekreatovaly i opěvované německé matky, vojáci – anebo čeští dělníci, ovšem v rámci propagandistické akce, která je měla motivovat k práci pro Říši. Místní Židé byli postupně přesouváni do ghetta v Uherském Brodě a odtud dále do koncentračních táborů, přežilo jich minimum. Podobný vývoj zastihl romskou komunitu, žijící v charakteristických „búdách“ mimo centrum města. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 41)

Mezi lety 1939 a 1945 došlo ke škodám na lázeňských objektech i soukromých ubytovacích zařízeních, a to jednak kvůli hrubému chování okupantů (či osvoboditelů), kteří se v mnoha z nich dočasně ubytovali, jednak v důsledku nemožnosti provádět údržbu. Samotné osvobození však proběhlo prakticky bez komplikací dne 2. května 1945 a zasloužila se o ně především rumunská armáda. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 41)

Ještě před vypuknutím II. světové války byla vypsána architektonická soutěž na územní plán Luhačovic a na dokončení myšlenky Lázeňského náměstí. Během konfliktu na nich pracoval architekt Oskar Poříška, realizace však byla odsunuta až na dobu po osvobození, aby projekt nemohli ovlivňovat Němci. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 58)

Po osvobození se Luhačovice pozvolna vracely k předválečnému životu, přesto poněkud v jiné realitě. Jako byl zřejmý předválečný vzestup nacistů, směřovaly dějiny Československa do rukou komunistů. Jejich ideologie se stala závaznou, s odstupem času je však možno konstatovat, že na město jako takovém v porovnání s mnohými ostatními nenapáchala výrazné škody. Kromě těsně poválečných konfiskací došlo i na ideologicky motivované znárodňování živností, vznikla družstva zemědělská, výrobní

i bytová. Bytová výstavba pak dosáhla nebývalých rozměrů, pro účely bydlení totiž byly adaptovány mnohé původní vily a penziony, postupně vznikalo mnoho nových rodinných domů i menších bytovek. Na jihozápadě města od roku 1969 vyrůstalo panelové sídliště, jehož měřítko lze i přes značnou kapacitu považovat za lidské. Zbudovány byly nová škola a školka, čistírna odpadních vod, sportovní areál, vznikla proslulá učňovská škola pro obor knihkupec a mnohé další. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 52–55) Naštěstí se nerealizovala plánovaná myšlenka asanace starších objektů v okolí autobusového nádraží a přesun městského centra do uvolněného prostoru. Z těchto snah zbyly především obchodní dům a městský kulturní dům Elektra. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 54)

Rozvoj lázeňství sice nabral jiný směr, ale neustal. Prostřednictvím rekonstrukcí a budování otopných systémů v jednotlivých objektech byla do první poloviny 70. let odstraněna někdejší sezónnost lázeňského provozu. Ubytovací kapacity si zpočátku mezi sebou přehazovaly různé instituce, než se stav během 50. let ustálil. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 59–60) Nová ubytovací zařízení se v blízkosti lázeňského centra prakticky nebudovala, čímž nebyla narušena jeho jedinečná atmosféra. Nelze nepřipomenout, že se lázně po roce 1948 staly dostupnými podstatně širšímu okruhu obyvatelstva.

V 70. letech město výrazně expandovalo, neboť se jeho místními částmi staly jak Pozlovice, které se po roce 1989 opět osamostatnily, tak Kladná Žilín, Polichno a Řetečov, jež pod Luhačovice spadají dodnes (JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 52). Pozlovice v období socialismu zažily bouřlivou výstavbu včetně mnoha rozsáhlých ubytovacích zařízení, ostatní zmíněné lokality si zachovaly svůj výrazně venkovský charakter.

Sametová revoluce návratem ke kapitalismu umožnila opětovný rozvoj soukromého podnikání, čímž zároveň nepřipraveným podnikům i obyvatelstvu přivodila řadu patových situací. Zejména velké hotely měly problémy naplnit svou kapacitu, mnohá zařízení včetně těch lázeňských rovněž vyžadovala údržbu, na kterou najednou nebyly subvence. Přesto město vesměs nadále vzkvétalo a vzkvétá, výrazně investovalo do své tváře a rozvoje cestovního ruchu. Naplno se využilo toho, že je plně pamětihodností a má významný turistický potenciál. Na přelomu milénia bylo citlivě obnoveno okolí Lázeňského náměstí včetně stěžejních staveb, přibližně o dvacet let později se renovace dočkala i kolonáda.

Jedním z aktuálních témat jsou v Luhačovicích restituce: ukázalo se, že rodu Serényiů byl jejich majetek roku 1945 konfiskován neoprávněně, dědicové tak v nedávné době získali zpět například lesy, zámek nebo pozemky pod zahradnictvím Technických služeb.

Již téměř dvacet let Luhačovice vzhledem ke své kulturní i architektonické hodnotě usilují o zápis lázeňského areálu na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, leč zatím neúspěšně.

4.2 Vývoj luhačovického uličního názvosloví

Z hlediska vývoje pojmenování ulic a čtvrtí jsou Luhačovice velmi specifickým případem. Je třeba si uvědomit, že staré Luhačovice se rozkládaly v místech dnešního zámku a měly venkovský charakter. Oblast nazývaná *Slanici*, kde byly objeveny prameny a postupně vznikaly lázně (JANČÁŘ 2009, s. 12), se nacházela v hlubší části údolí a byla od nich prakticky izolována. Teprve s rostoucím věhlasem zdejších minerálních vod začaly obě dnes neoddelitelné části města srůstat vlivem postupující výstavby tzv. *rayonu* (Lázně Luhačovice: 1902–1927, s. 3), tedy na svou dobu moderních, městský dojem navozujících uliček s řadou služeb. Rozdíl je dodnes částečně patrný jednak vlivem specifik zástavby, jednak právě vzhledem k urbanonymům: zatímco v blízkosti původního jádra obce jsou výrazně zastoupeny názvy ulic odvozené z anoikonym, případně apelatивních označení důležitých objektů souvisejících s dobovým životním stylem, v novějších ulicích je hojněji přítomen kupříkladu honorifikační motiv pojmenování. Rozdíl se v tomto ohledu částečně vyrovnaly v období socialismu, kdy se v dosud nezastavěném okolí starší části Luhačovic i na místě mnohých původních staveb uskutečnilo rozsáhlé budování obytných čtvrtí sestávajících jak z bytovek, nežřídka panelových, tak rodinných domů.

Počátky vzniku luhačovického uličního názvosloví zůstávají nejisté a podařilo se k nim shromáždit pouze kusé informace: nejprve patrně docházelo k pojmenování nejdůležitějších ulic, konkrétně spojnic obytné zástavby a posléze železniční stanice s lázeňským areálem. Víme tak například, že během I. světové války byla dnešní *Masarykova* ulice nazvána *třídou Františka Josefa I.* (JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 34) nebo že současná ulice *Dr. Veselého* se jmenovala *Tržní třída* (PETRÁKOVÁ 2011). Z dobových pohlednic je pak patrné, že *Lázeňské náměstí*, potažmo okolí Jurkovičova domu, neslo na počátku 20. století název *Jánské náměstí*. Jedním z důvodů nekoncepčního přístupu mohl být fakt, že zástavba, a tedy i uliční síť, houstly teprve postupně a živelně. K orientaci tudíž dlouho stačilo luhačovické specifikum v podobě pojmenování domů, sloužících zpravidla i k ubytovacím účelům. Tento zažitý způsob specifikace lokality se udržel dlouho, běžně se tudíž ještě v poválečných dobových materiálech setkáváme se sdělením, že se něco konalo „před Drtílkem“ (hotel Drtílek, dnes *Palace – náměstí 28. října*) nebo že byly provedeny stavební úpravy silnice „před vilou Merkur“ (název platí dodnes, roh ulice *Dr. Veselého a náměstí 28. října*) nebo „pod Arcem“ (dnes lázeňský hotel *Morava, Zatloukalova* ulice). Uvedené příklady jsou pouze hypotetické a mají demonstrovat způsob nakládání s pojmenováním budov. Vlivem postupující výstavby a poválečného přejmenování objektů patrně narazil na limity i u místních; lze se domnívat, že pro návštěvníky lázní musel být nepřehledný již delší dobu.

K systematickému pojmenování ulic došlo podle Jančáře (2009, s. 19) teprve roku 1930 v souvislosti s přípravami povýšení Luhačovic na město, jemuž bylo vyhověno o šest let později. Původní uliční názvy se patrně nedochovaly v tak rozsáhlém materiálu, aby o nich mohly být vynášeny soudy. V archivu (SOkA Zlín, fond Archiv města

Luhačovice, i. č. 90.) je však k dispozici velkolepá koncepce pojmenování nejen stávající uliční sítě, ale také plánovaných nových čtvrtí. Podle tužkou připsané datace by měl materiál pocházet právě z roku 1930, informaci se však nepodařilo ověřit. V dokumentu vidíme, že Luhačovičtí plánovali velkolepý rozmach. Materiál by si zasloužil rozsáhlejší komentář, na který v této práci není prostor, a tudíž bude uvedeno pouze několik příkladů.

Bílá čtvrť, která se měla rozprostírat v oblasti okolo současné ulice téhož jména, v návrhu sestává z ulic pojmenovaných podle žen, převážně spisovatelek: *Boženy Němcové, Karoliny Světlé, Elišky Krásnohorské, Růženy Svobodové, Kvapilové, Destinové, Zdeňky Wiedermannové, Wurmové, Terezie Novákové, Stejskalové a Šoltésové*. Tento zámer, byť nerealizovaný, můžeme zpětně považovat za velmi pokrokový. Dnes ve městě nalezneme pouze jednu ulici nazvanou na počest ženy: *Betty Smetanové*.

Centrum města, tedy oblast tzv. *rayonu*, by pak čítala *Masarykovo a Palackého náměstí* a následující ulice: *Dobrovského, Kollárovu, Jungmannovu, Havlíčkovu, Riegrovu, Grégrovu, Dra Kramáře, Nerudovu, Jiráskovu, Vrchlického, Čechovu, Tylovu, Tyršovu, Scheinerovu, Hviezdoslavovu, Smetanovu, Dvořákovu, Úprkovu, Myslbekovu, Baťovu třídu, Křížíkovu, Herbenovu a Dykovu*. Připravována byla rovněž *Zlínská čtvrť*, jejíž uliční názvy měly sestávat ze jmen moravských myslitelů: *Tovačovského, Milíčova, Žerotínova, Štítného, Prokopa Holého* a dalších, blíže neurčených.

Zajímavostí *Zlínské čtvrti* z historického hlediska je, že byl její vznik předpokládán v okolí dnešní ulice *V Drahách*. Právě tudy totiž měla do Luhačovic klesat nová silnice ze Zlína, již plánoval vybudovat švec, podnikatel a vizionář Tomáš Baťa. Fragmenty nedokončené komunikace jsou rozestavěné mosty v Ludkovicích a četné terénní úpravy. (srov. HRUBAN 2022)

Z představené koncepce je patrné, že se zastupitelé Luhačovic již počátkem 30. let 20. století hodlali výrazně přiklonit k honorifikačním pojmenováním. Jde o zajímavé zjištění vzhledem k tomu, že za jejich doménu bývají nejčastěji považována 50. léta téhož věku (srov. DAVID 2014, s. 49). Ze současného stavu města i uličního názvosloví vidíme, že za prvé nedošlo k tak bouřlivému územnímu rozmachu, jaký tehdejší konšelé očekávali, za druhé, že byla využita jen malá část zamýšlených názvů, a to – jak později prokážeme – těch, které měly hlubší spojitost se samotnými Luhačovicemi.

Ve stejné složce (SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 90.) se nachází i výpis ze zápisu o schůzi městského zastupitelstva v Luhačovicích ze dne 23. dubna 1937, týkající se bodu 13, „schválení názvů čtvrti, ulic, tříd a náměstí“. Přítomní jednomyslně schválili rozdělení Luhačovic do čtyř čtvrtí a pojmenování 26 ulic: *Staré Luhačovice (Hrazanská, Hřbitovní, Jana Čapka, Na Bránkách, Švehlova, Trenčanská, tř. Československých legií, Velehradská, Záhumení, Žaboskřečky); Lázeňská čtvrť (Bratří Mrštíků, Dr. Pavla Bláho (sic!), Dr. Zikmunda Janka (sic!), Hviezdoslavova třída, Kosmákova, Marie Kučerové, Masarykova třída, Na Újezdách, náměstí Svobody, Otty Serényiho, Slovenská, Sušilova, Štefánikova třída, třída Dr. Edvarda Beneše, Tyršova, U nádraží, Vepřekova, V Lužném, V Solném); Lázně (Lázeňské náměstí); Pražská čtvrť (Augustiánská,*

Heydukova, Lazy, Pozlovská, Smetanová (sic!) třída, Svatopluka Čecha). Dokument je opatřen konkrétním vymezením ulic, k němuž zpravidla využívá jmen domů nebo jejich majitelů. Vyskytují se zde již i uliční názvy, které na svých místech vydržely dodnes, až na výjimky se to však netýká názvů honorifikačních: například zamýšlené umístění ulice *Dr. Pavla Bláho* by odpovídalo současné ulici *Josefa Černíka*, ulice *Cyrila Holubyho* se pak měla nacházet v okolí vily Grand. Z podobných kontrastů můžeme předpokládat, že ani tento plán nebyl realizován v očekávaném rozsahu.

Dochovaly se rovněž archivní materiály například k pojmenování hlavní luhačovické ulice jménem prezidenta T. G. Masaryka. Ze starých pohlednic pak lze kupříkladu vyčíst, že současné *náměstí 28. října* se v prvorepublikových dobách jmenovalo *náměstí Svobody*. Záhy po skončení II. světové války bylo přejmenováno na *náměstí Rudé armády* a po roce 1989 dostalo svůj současný název.

Představu o vývoji luhačovického uličního názvosloví v období po II. světové válce si můžeme udělat z dokumentu SOkA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 48. Sestává ze dvou orientačních plánů Luhačovic z roku 1930, jež sice uvádějí anoikonyma a názvy vil, nikoliv však jména ulic. Uliční názvosloví bylo patrně doplněno teprve po roce 1945, přičemž ulice, jež vznikly až po vydání mapy, jsou ručně dokresleny. Součástí jednoho mapového listu je obsáhlejší uliční názvosloví, výrazně přeškrtané a přepisované, druhý mapový list obsahuje poněkud méně uličních názvů, ale také škrtnů. Není zřejmé, zda se jednalo o změny již platných uličních pojmenování, nebo pouze o změny návrhů. Velice zajímavým dokumentem se pro naše účely nebudeme podrobně zabírat, opět uvedeme pouze několik příkladů. Obecně jsou spatřovány alternace předložkových vazeb: dnešní ulice *Branka* je zde nazvána *Na Brankách*, *Solně* má podobu *V Solném* a *Nádražní* je *U nádraží*, zatímco *V Cihelně* nese jméno *Cihelní*. Na místě dnešních ulic *Antonína Slavíčka* a *Úprkova* se navíc podle zaznačených změn měly původně vyskytovat *Anglická* a *Americká* třída; *Pražská čtvrť* neměla pojmenované jednotlivé ulice. Kupříkladu ulice *Kollárova* a *Purkyňova*, umístěné podle archivních map do okolí současné školy, patrně navazovaly na snahy o zřízení čtvrtí s tematickými honorifikačními pojmenováními ulic. *Náměstí 28. října* se pak již jmenovalo *Rudé armády*, *Lázeňské náměstí* neslo ke stávajícímu názvu ještě neshodný přívlástek *dra Edvarda Beneše* a ulice *Antonína Václavíka* se jmenovala *Augustiniánská*. Bezprostředně po válce byla také pojmenována *Zatloukalova* ulice. Značná část materiálu se blíží dnešnímu stavu, ale objevuje se několik názvů, jež zcela vymizely, např. *Hřbitovní* (dnes *Ludkovická*, zrušen byl i samotný hřbitov), *Mostní (Příční)*, *Na Žaboskřekách (Mlýnská)* či *V Boří (Lužné)* a další. Perličkou je, že nynější ulice *V Drahách* je v dokumentu z již uvedených důvodů pojmenována jako *Zlínská* – patrně se očekávalo, že Baťou zahájená stavba silnice bude po válce dokončena.

Období socialismu, které započalo roku 1948, je charakteristické rozsáhlými změnami uličního názvosloví napříč českými městy – zdařile tak potvrzuje ideologické pozadí honorifikačních názvů. Protože v předešlém zmíněném dokumentu většina současných luhačovických honorifikačních pojmenování nefiguruje, můžeme se domnívat,

že byla zavedena teprve po komunistickém puči, některé případy až po sametové revoluci. Je přitom potřeba vyzdvihnout citlivost, s jakou byly vybrány jednotlivé – ideologicky spíše neutrální – osobnosti, jejichž jménem nazvané ulice se dnes v Luhačovicích nacházejí. Abychom uvedli některé konkrétní úpravy oproti původnímu stavu či oproti dnešku, zmiňme kupříkladu přejmenování *Augustiniánské* ulice na *Odborů* (některé dobové mapy uvádějí *Odborářů*; dnes *Antonína Václavíka*), nově vystavěnou ulici *Přátelství a míru* (některé dobové mapy uvádějí *Míru a přátelství*, dnes *Kamenná*). Vlivem tlaku KNV Gottwaldov na MNV Luhačovice pak nesla *Bílá čtvrť* od roku 1950 jméno *Stalingradská čtvrť* (SOkA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 48.). Není známo, jak dlouho tento název vydržel, ale nejpozději v roce 1959 se ulice vrátila k původnímu pojmenování – tedy dříve, než byl Stalingrad přejmenován zpět na Volgograd. V souvislosti s budováním v oblasti poblíž starých Luhačovic vznikly například ulice *Družstevní*, *Kuželova*, *Lipová* či *Zahradní čtvrť*.

Z pochopitelných důvodů se současná ulice *České armády* nazývala *Československé armády*. Mnohdy alternují varianty *Petra Bezruče* a *Bezručova*, resp. *Jana Zatloukala* a *Zatloukalova*. Zajímavostí je *Masarykova* ulice/třída, která přežila válečné období a roky 1948 i 1968 – na *Hlavní třídu* byla podle všeho dočasně přejmenována teprve okolo roku 1971.

Zatímco na uliční síť neměla socialistická ideologie významný vliv, výrazněji se realizovala na jménech domů, sloužících převážně jako ubytovacích zařízení (*Avion* > *Kavkaz*, *Iva* > *Krym*, *Viola* > *Jalta*, *Póla* > *Květen*, *Anita* > *Mládí*, *Nasta* > *Nast'a*, *Justina* > *Bystrica*, *Wajs* > *Taťána*, *Arco* > *Fučík*, *Zdenka* > *Morava*, *Miramonti* > *Dům dr. Ivana Sekaniny*, *Jestřábí* > *Dům Leoše Janáčka* atd.). Ze strany MNV byl rovněž vyvíjen tlak na Československé státní lázně, aby přejmenovaly luhačovické prameny, přičemž jako příklad vhodných jmen byly uvedeny *Jiskra*, *Komsomol*, *Pionýr* a *Zoja*. (srov. SOkA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 49.)

Dále za totalitního režimu vznikaly zcela nové zotavovny s dobově poplatnými názvy, např. Politicko-výchovné středisko SSM *Voroněž*, zotavovny *ROH 30. výročí Února* či *Československo-sovětského přátelství*.

V souladu s koncem komunistické diktatury byly po roce 1989 nahrazeny některé nevyhovující názvy – náměstí *Rudé armády* dostalo zbrusu nové jméno *28. října*, do Pozlovic vedoucí ulice *Odborů/Odborářů* byla pojmenována podle *Antonína Václavíka*, *Hlavní* ulice se vrátila ke jménu prvního československého prezidenta Masaryka atd.

S charakterem Luhačovic koresponduje, že žádná z ulic nebyla pojmenována po zahraniční osobnosti – vzhledem k existenci Československa v době pojmenování nelze Slováky považovat za cizince.

4.3 K oikonymu Luhačovice

Oikonymum Luhačovice řadíme mezi pluralia tantum, tedy slova pomnožná. Obyvatel tohoto města je označován slovem *Luhačovan*, nářečně *Luhačovjan*; zatímco dříve užívané adjektivum ze zkráceného základu znělo *luhačovský* (srov. HLUBINKOVÁ 2005, s. 51–54) a někteří příslušníci nejstarší generace jej užívají i dnes, Polívková (1985, s. 122) uvádí výhradně *luhačovický*.

Přestože spolehlivě víme, že blízké okolí bylo osídleno podstatně dříve, první zmínka o Luhačovicích na současném místě pochází z roku 1412. Prvotní dějiny dnešního lázeňského města tak zůstávají zahaleny v mlze, což souvisí i s nejistotou ohledně původu jeho názvu.

Hosák a Šrámek (1970, s. 564) uvádějí jako starší varianty názvu *Luhaczowicze* (1412, 1498, 1579), na *Luhaczowicz* (1598), *Luhaczowicz* (1670), *Luhatschowitz* (1718, 1751, 1846, 1872), *Luhaczowitz* (1720), *Luhačowice* (1846), *Luhačovice* (1872). Připomínají zároveň podobu *Luhačovice*, jež odpovídá tvrdé výslovnosti likvidy *l* v místním dialektu.

Podle Hosáka a Šrámka (1970, s. 564) existuje přímá souvislost mezi zánikem osady Luhačovice v blízkosti Dražůvek a vznikem Luhačovic na současném místě, přičemž vycházejí ze skutečnosti, že obě sídla byla v držení pánů z Obřan a Strílek. Těm zároveň náležely oblasti Kunštátu a Ždánic, z nichž bylo kolonizováno okolí dnešního Brumova-Bylnice.

Původní Luhačovice (zaniklé) jsou písemně doloženy jako *Luhacziewitz* (1341, 1349). Krátce po těchto zmínkách se jejich obyvatelstvo patrně přesunulo na území dnešních Luhačovic a přeneslo sem i jméno své osady.

Z posesivního sufixu *-ov* lze usuzovat, že bylo jméno osady odvozeno od antroponyma *Luhač*, význam pojmenování by tudíž vzhledem ke kombinaci s příponou *-ice* mohl být „ves lidí *Luhačových*“. Není však dostatečně zřejmé, z čeho vycházelo jméno blíže nespecifikovaného *Luhače*, v úvahu připadá např. sloveso *luhat* s významem lhát. (HOSÁK – ŠRÁMEK 1970, s. 565)

Kolařík (2008) připomíná i jiný nabízející se výklad původu jména Luhačovice, jež by mohlo vycházet také ze substantiva *luh*. Jeho význam je podobný jako v případě výrazu louka, souvisí ale s vlhkými poměry; ve staré češtině se jím pak označoval mokřinatý les či háj (srov. REJZEK 2001, s. 351). Takové vysvětlení se sice nevylučuje s teorií, že Luhačovicemi byla původně nazvána osada na Ždánicku, své opodstatnění by však bezesporu našlo i v údolí Štávnice. Svědčí o tom ostatně některá anoikonyma či z nich odvozená urbanonyma (*Lužný*, *Lužné* a další). Nelze vyloučit ani variantu, že kolonizátoři cíleně hledali lokalitu s podobnými přírodními či terénními podmínkami, jaké byli z neznámého důvodu nuceni opustit. V těchto souvislostech uvádí Kolařík (2008) příklady jiných toponym, jež čerpají ze základu *luh*: *Lužná*, *Lužice*, *Lužánky*.

Jako další alternativu, která se však nejeví příliš pravděpodobně, doplňuje Kolařík (2008) „jméno *luh/lúh* a slovesa *luhovat*, *lúžit* (louhovat, loužit)“. Naráží tím na procesy

spojené s činěním kůží nebo výrobou potaše prostřednictvím loužení dřevěného uhlí, v jejichž důsledku by mohly být osoby, jež je vykonávají, nazývány apellativem *luhači*. V nedalekém okolí jsou uhlířství i koželužství historicky doloženy, ze samotných Luhačovic však informace chybějí.

Luhačovickou ulici nalezneme v Bojkovicích a v Bratislavě, *Luhačovskou* pak ve Slavičíně a v Uherském Brodě. Pouze bratislavské pojmenování můžeme chápat jako honorifikační.

4.4 K oikonymu Kladná Žilín

Třebaže se současný název luhačovické místní části Kladná Žilín jeví poněkud neobvykle, svým způsobem vystihuje pohnutý osud dvou původně samostatných osad. Obě se v minulosti rozprostíraly v mírně odlišných místech než dnes, přesunout se musely po významných poškozeních v důsledku vojenských výpadů. Jak bylo rovněž zmíněno, mnohá okolní sídla zanikla. Ačkoliv není zřejmé, od kdy Kladná a Žilín fungují jako jeden celek, vzhledem ke společné pečeti se jeví jako pravděpodobné, že přinejmenším od roku 1719 (HANÁČEK 2023). K oficiálnímu spojení pak došlo roku 1848 (SKOVAJSOVÁ 2012) nebo 1850 (HOSÁK – ŠRÁMEK 1970, s. 391). Významnou památkou je žilínský roubený vodní mlýn z 18. století, který se dochoval v autentickém stavu včetně vybavení.

První zmínky o Kladné pocházejí z roku 1376, kdy byla zapsána jako *Cladna*, později se vyskytovaly varianty *Kladnu* (akuzativ, 1551), *Kladny* (zřejmě genitiv, 1601) a *Kladnej* (lokál, 1601), *Kladna* (1670, 1718, 1720, 1751, 1846, 1872) a konečně ve zdrojích z roku 1893 alternují *Kladna* a *Kladná* (HOSÁK – ŠRÁMEK 1970, s. 391). Tamtéž nalezneme i záznam svědčící o charakteristické výslovnosti likvidy *l* v některých kontextech v místním dialektu: *Kladná*.

Kladná představuje substantivizované adjektivum, přičemž existuje několik výkladů, od čeho bylo odvozeno. Mohlo to být sídliště postavené z klád, ale také v blízkosti nespecifikovaných klád či dokonce kládami obehnané (srov. HOSÁK – ŠRÁMEK 1970, s. 391). Nabízí se pochopitelně souvislost se způsobem středověké kolonizace formou kácení lesních porostů a následného klučení pařezů. Obyvatel Kladné je *Kladňan*, adjektivum zní *kladenský*.

Stejně jako v případě Luhačovic je Žilín podle Hosáka – Šrámka (1980, s. 824–825) připomínán poprvé roku 1412 coby *Zylyn*, přičemž v dalších materiálech se vyskytoval coby *kopanice žilinske* (1598), *Žilyn* (1598) a *Žilina* (1598), *Žiliny* (genitiv, 1601), *Žilině* (lokál, 1601), *Zylin* (1670 a 1718), *Zilin* (1720), *Zillin* (1751), *Ziljn* (1846), *Žilín* (1881, 1885 a 1924). Pozoruhodný je bezesporu příklon k ženskému rodu, doložený v letech 1598 a 1601.

Není zřejmé, zda v průběhu druhé poloviny 20. století alternovaly varianty Žilín a Žilin (srov. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 2006), v jiných zdrojích se v příslušném období varianta s krátkým *i* vůbec nevyskytuje.

Lidová etymologie si v pověsti, jež zpracovává téma vzniku Kladné a Žilína, název dnešní místní části Luhačovic vysvětluje odvozením z antroponym bájných bratrů *Kladena* a *Žily* (HANÁČEK 2023). Jmenovitě existence blíže neurčeného *Žily* nebo *Žily* se jeví jako možná, neboť význam názvu Žilína je pravděpodobně *Žilův* majetek (HOSÁK – ŠRÁMEK 1980, s. 825).

Žilín je maskulinum rodu mužského neživotného, vzor hrad (resp. ostrov). Obyvatel se nazývá *Žilínan*, adjektivum je podle Hosáka – Šrámka (1980, s. 824) *žilinský*, ale běžně se vyskytuje varianta *žilínský*.

Nejasná zůstává kromě data spojení osad i někdejší hranice mezi nimi. Zvláštností je, že se uchovala obě místní jména – přinejmenším od roku 1880 se psala se spojovníkem (v podobě *Kladná-Žilín*). Po roce 1976, kdy se dosavadní obec stala součástí Luhačovic, byl spojovník pro některé účely nahrazen čárkou (*Kladná, Žilín*); počínaje rokem 2000 se již místní část oficiálně nazývala *Kladná Žilín* (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 2006). V názvu katastrálního území spojovník zmizel teprve roku 2014 (ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ 2017, s. 8). Absence spojovníku je mezi názvy tvořenými dvěma původními oikonymy nezvyklá (srov. *Brumov-Bylnice*, *Frýdek-Místek*, *Morkovice-Slížany* atd.), důvodem může být snaha o odlišení od formy zápisu města a jeho místní části, např. *Praha-Holešovice*.

Další zajímavostí je patrně nepřiliš používaná varianta názvu *Žilin-Kladná*, již uvádí Václavík (2005, s. 689).

Kladná Žilín nedisponuje uličním názvoslovím, pojmenovány jsou dvě autobusové zastávky. Donedávna byly tři – *škola* však zanikla v souvislosti se zrušením školy (WERNEROVÁ 2018).

4.5 K oikonymu Polichno

Bývalá obec Polichno je součástí Luhačovic od roku 1980 (JANČÁŘ 1988, s. 20). Nachází se poněkud dále od centra směrem na Uherský Brod, od něhož je vzdálena přibližně 7 km. Zdejší zajímavostí je přírodní památka Pod Duby, sestávající z křovinatých porostů, v nichž žije bourovec trnkový (FABIÁN 2013).

V první zmínce z roku 1368 je uváděna jako *Polichnow*, později se vyskytovaly názvy *Polichna* (1374), *statek polichensky* (1618), *Polichna* (1671 a 1718), *Polichnow* (1720), *Polychnow* (1751) a konečně *Polichno* (1846, 1872, 1881 a 1924) (HOSÁK – ŠRÁMEK 1980, s. 278–279).

Původ jména zůstává neobjasněn – jednou z variant je odvození od antroponyma, není však jisté, jestli nejstarší dochovaná varianta *Polichnow*, která by tento výklad mohla posesivním sufixem *-ov* potvrzovat, není jen analogií. Připouští se rovněž

souvislost s kvalitou půdy: staročeská předpona *po-* pro změnu relativizovala vlastnost adjektiva. Hypotetický výraz **polichný* by označoval půdu ne zcela *lichnou*, tedy nikoliv vysloveně špatnou (srov. HOSÁK – ŠRÁMEK 1980, s. 279). Kromě půdy se přídavné jméno mohlo vztahovat i k jiným objektům, jak připomíná Kolařík (2010a, s. 30).

Zajímavostí je označení obyvatele Polichna, které Hosák a Šrámek (1980, s. 279) uvádějí s dlouhým *í*: *Políchňan*. Kolařík (2010a, s. 30) nabízí pouze variantu s krátkým *i*, *Polichňan*, přičemž pro změnu k nářečnímu adjektivu *polišenský* doplňuje i alternativu *polichenský*.

Obec stejného jména nalezneme rovněž na Slovensku v okrese Lučenec Banskobystrického kraje.

V Polichně nejsou pojmenované ulice, název nesou pouze dvě zastávky veřejné hromadné dopravy (jedna železniční a jedna autobusová).

4.6 K oikonymu Řetechov

Luhačovická místní část Řetechov je umístěna severně od mateřského města a západně od Pozlovic. V kopcích nad ní se nacházejí fragmenty někdejšího hradu Světlova.

Stejně jako Luhačovice je i Řetechov poprvé připomínán roku 1412 jakožto *Rzetechow*, tato podoba se vyskytla rovněž v roce 1551. Později se objevily varianty *Ržedechov* (1598), ovšem s genitivem *Ržetechowa* a adjektivem *Rzetechowsstij*; *Ržetechov* (1670, 1718 a 1751), *Retechow* (1720), *Řetechow* (1881, 1893), *Řetechov* (1893, 1924). Po určitou dobu patrně spadal do jednoho celku s Pradliskem. (HOSÁK – ŠRÁMEK 1980, s. 411) Kolařík (2010a, s. 30) uvádí ještě alternativu *Řetichow* (1594).

Pravděpodobný vznik jména je přisuzován odvozením od antroponyma *Břetislav*, potažmo jeho varianty *Břetech*, prostřednictvím posesivního sufixu *-ov*. Iniciální *b* zřejmě zaniklo jako v obdobných případech. Podrobnosti ohledně vzniku nejsou známy. (srov. HOSÁK – ŠRÁMEK 1980, s. 411)

Obyvatel obce je v místním nářečí *Řetechovjan*, spisovně pak *Řetechovan*. Řetechov nedisponuje pojmenováním ulic a nachází se v něm jediná autobusová zastávka.

4.7 K choronymu Luhačovické Zálesí

Luhačovice jsou centrem specifického mikroregionu mezi Hanou, Slováckem, Valašskem a Slovenskem, jehož kultura kombinuje prvky všech sousedních oblastí. Z etnografického hlediska se jím zabýval profesor Antonín Václavík, rodák z Pozlovic, který také definoval jeho současný název. Sousedy ze Slovácka bývali místní obyvatelé po staletí nazýváni *Zálešáky*, tedy lidmi žijícími za lesem – na *Zálesí*. Pod tímto názvem, byť v dobově poplatné variantě *Zálesý*, ostatně okolí Luhačovic uvádí již Komenského mapa Moravy z roku 1627. Region *Zálesí* však nalezneme kupříkladu i na Humpolecku. Zažitým označením bylo dříve *Slovácké Zálesí*, které se však jevilo jako nepřesné

vzhledem k tomu, že evokovalo přímou souvislost výhradně se Slováckem. Václavík proto navrhuje termín *Luhačovské Zálesí*, jež se postupem času v souladu s modernizací pravopisu přetransformoval na *Luhačovické Zálesí* (srov. HLUBINKOVÁ 2005, s. 51–54). Tvůrce pojmenování i většina zdrojů na rozdíl od *Muzea luhačovického Zálesí* udržují obě iniciály velké, neboť adjektivum je součástí názvu. (srov. VÁCLAVÍK 2005, s. 9–10)

5 Pozlovice

Jedním z nejvýznamnějších sídel Luhačovického Zálesí jsou Pozlovice, městys ve Zlínském kraji na východě České republiky. Nacházejí se v kopcovitém terénu asi dva kilometry severovýchodně od Luhačovic, s nimiž v průběhu dvacátého století stavebně splynuly. Od roku 1976 necelých patnáct let dokonce tvořily luhačovickou místní část. V současnosti v nich žije přibližně 1300 obyvatel.

Třebaže na katastru Pozlovic nevyvěrá žádný minerální pramen, byly roku 2001 zařazeny na seznam lázeňských míst. Důvodem je přítomnost zařízení schopných poskytovat špičkovou lázeňskou či rehabilitační péči. Velké příjmy městysu plynou z cestovního ruchu, neboť je potenciálním hostům k dispozici pestrá paleta ubytovacích kapacit různého rozsahu a rozmanité sportovní i kulturní vyžití. Svá rekreační zařízení zde mají rovněž Ministerstvo vnitra a Ministerstvo financí, resp. Finanční správa. Kromě ochrany před povodněmi slouží k rekreačním účelům rovněž Luhačovická přehrada, která bývá vzhledem ke své poloze často nazývána Pozlovickou.

Městys si zachovává venkovský charakter, nikoliv zanedbatelnou roli v něm hrají i zemědělství a průmysl, zaštiťované mj. bývalým JZD Zálesí, dnes akciovou společností. Dále ve městě funguje například základní škola a domov seniorů.

Obecně se má za to, že Pozlovice poskytují velmi kvalitní podmínky pro život, už v roce 1996 získaly titul Vesnice roku střední Moravy. Místní dbají na veřejný život, kulturu a tradice, každoročně se například konají Svatomartinské hody.

5.1 Historie Pozlovic

Pozlovice jsou poprvé vzpomínány roku 1287, ale k jejich vzniku došlo dozajista dříve. Svým významem po několik staletí převyšovaly sousední Luhačovice, spadající dokonce pod pozlovickou farnost. Dějiny obou sídel ostatně vykazují celou řadu paralel, neboť převážně spadala do jednoho panství, řízeného z hradu Světlova. Ten se vypínal na kopci nad Pozlovicemi, ale do dnešních dnů z něj nezbylo o mnoho víc než několik posledních rozvalin. Po vymření Šternberků v 16. století nastalo krátké období nejistoty, než moc nad oblastí převzal v první třetině následujícího věku uherský rod Serényiů, který ji pozvedl a v jehož rukou se udržela až do roku 1945. Mnozí jeho příslušníci jsou pohřbeni okolo pozlovického kostela sv. Martina, vystavěného v roce 1642 a později upraveného barokně. Důvodem pro tuto úpravu byl mj. fakt, že roku 1704 do kraje vtrhli protihabsburští povstalci z dnešního Maďarska, kteří Pozlovice vypálili. (srov. KOLAŘÍK 2009, s. 22–25)

Poměr sil mezi Luhačovicemi a Pozlovicemi se výrazněji proměňoval především v 18. a 19. století, kdy započal bouřlivý rozvoj zdejšího lázeňství. Někdejší Slanica, nacházející se přibližně na půl cesty mezi oběma osadami, byla definitivně přiřknuta

Luhačovicím. Z jejího sílícího věhlasu sice svým způsobem těžily i Pozlovice, prakticky dodnes si ale na rozdíl od Luhačovic uchovaly venkovský charakter.

Od počátku 20. století započala na katastru Pozlovic, v oblasti přimykající se k severní části dnešního lázeňského areálu, výstavba honosné čtvrti vil, určených pro ubytování náročných lázeňských hostů z Prahy. První dokončený objekt byl na jejich počest nazván Prahou a následovaly ho další, pojmenované podle pražských památek či místních částí, jež zapříčinily vznik *Pražské čtvrti*. Provozovatelé zařízení však nebyli spokojeni s fungováním pozlovické samosprávy, které vytýkali liknavý přístup k řešení jejich potřeb, jakými byla například stavba mostu přes Pozlovický potok. Mezi lety 1914 a 1926 se tak rozběhla pře o připojení čtvrti k Luhačovicím, které bylo nakonec vyhověno. (srov. KOLAŘÍK 2009, s. 30)

Dalším významným počinem, který ovlivnil život Pozlovic, byla výstavba údolní nádrže určené na ochranu zejména Luhačovic před povodněmi. Uskutečňovala se mezi lety 1912 a 1930. V okolí přehrady, pro niž se používají názvy Luhačovická i Pozlovická, vznikla především ve druhé polovině 20. století řada ubytovacích kapacit v čele s podnikovými rekreačními zařízeními a zotavovkami ROH, doplněných různorodými sportovišti. (srov. JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 39)

Součástí Pozlovic bylo v rozmezí let 1961–1976 také sousední Podhradí (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 2006).

Mezi lety 1976 a 1990 tvořily Pozlovice součást Luhačovic, což dále posílilo srůstání obou sídel do kompaktního celku. Do tohoto období datujeme rozmach zdejšího družstevního hospodaření pod hlavičkou JZD Zálesí a rovněž nebývalý stavební boom. Po sametové revoluci se z Pozlovic znovu stala samostatná obec a roku 2008 byly opětovně povýšeny na městys – tento statut jim byl totiž udělen už jednou, roku 1758. (srov. KOLAŘÍK 2009, s. 22)

5.2 Vývoj pozlovického uličního názvosloví

Oproti Luhačovicím je vývoj pozlovického uličního názvosloví podstatně prostší: ulice jsou pojmenovány od první poloviny 90. let 20. století, přičemž vycházejí převážně z anoikonym (která se do té doby používala namísto nich) či ze specifik terénu. Jediné tři pozlovické ulice využívající honorifikační motiv, *Antonína Václavíka*, *Jurkovičova alej* a *Leoše Janáčka*, vycházejí z Luhačovic, v jejichž rámci byly pojmenovány podstatně dříve. Koresponduje to s názory, že v 90. letech honorifikační motiv ustupoval do ústraní (srov. DAVID 2014, s. 53) a naopak že výhodou venkovských pomístních jmen je „stabilita a relativní schopnost referovat k pojmenovávanému místu“ (DAVID 2014, s. 65). Další z výjimek potenciálně představuje rovněž *Pražská čtvrť*, jež svůj název získala již na počátku 20. století, od roku 1926 však patří k Luhačovicím (KOLAŘÍK 2009, s. 30). Nejnovější pozlovickou ulicí jsou *Vřesky*, jejichž jméno bylo schváleno teprve roku 2021 (ZASTUPITELSTVO MĚSTYSE POZLOVICE 2021).

5.3 K oikonymu Pozlovice

Jak připomínají Hosák a Šrámek (1980, s. 283) i Kolařík (2009, s. 22), poprvé jsou Pozlovice v análech uváděny roku 1287 jako *Pozlovicensem*. Mezi dalšími historickými variantami figurují *Pozlowicz* (1399), *Pozlowicze* (1412, 1579), *Poslowitz* (1633, 1751, 1771 a 1846, 1872), *Pozlowitz* (1670), *Pozlowicensis* (adjektivum, 1671), *Pozlowice* (1846) a konečně *Pozlovice* (1872, 1881 a 1924).

Vzhledem k posesivnímu sufixu *-ov* a příponě *-ice* se předpokládá, že byl název Pozlovice odvozen od antroponyma **Pozl* či **Pozel*, případně od pojmenování jeho družiny, lidí *Pozlových* neboli *Pozloviců*, již osadu tohoto jména obývali. Mohlo se ale zároveň jednat o společenství osob **pozlých*, kdy předpona *po-* (analogicky jako v případě *Polichna*) značí, že nebyli zcela zlí. Lze připustit i možnost, že se toto adjektivum týká i jiných prvků než společenství lidí, např. kvality půdy. (srov. KOLAŘÍK 2009, s. 22)

Základem oikonyma Pozlovice je adjektivum *zel*, tedy *zlý* – *Pozlované* a *Pozlovanky*, nářečně *Pozlovjané* a *Pozlovjanky*, však neradi slýchají, že název jejich městyse má původně negativní konotace. Rádi proto věří, že četný výskyt varianty *Poslowitz* není náhodný, a upínají se k teorii, že jméno *Pozlovic* bylo odvozeno od *poslů* (VÁGNEROVÁ 2010). Jedná se však pouze o tzv. lidovou etymologii.

Stejně jako oikonymum *Luhačovice* se i *Pozlovice* řadí mezi pluralia tantum. Dříve se běžně používalo adjektivum ze zkráceného základu *pozlovský*, správně je však výhradně varianta *pozlovický* (srov. HLUBINKOVÁ 2005, s. 51–54).

6 Kategorizace luhačovického uličního názvosloví

Současné uliční názvosloví města Luhačovic bylo sesbíráno ze serveru Mapy.cz, čítá 47 názvů ulic a jeden název čtvrti. Bylo podrobno analýzám z hlediska vzniku, strukturálních modelů, pojmenovávacích motivů a slovtvorných typů, jejichž výsledky prezentují následující podkapitoly. Teoretické podklady, podle nichž byly jednotlivé rozbory provedeny, obsahuje kapitola 4. Každá analýza sestává z tabulace dat (případně i jejich vizualizace tam, kde to má smysl) a z komentáře, který výsledky uvádí do souvislostí.

6.1 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle vzniku

Nejprve byla provedena kategorizace luhačovických urbanonym podle jejich vzniku. Základem v tomto případě bylo určit, zda je název ulice či čtvrti odvozen od apelativa, nebo od propria. Poté byly názvy zařazeny do dříve představených kategorií. Výsledky analýzy jsou uvedeny v tab. 5, podíl jednotlivých kategorií udává tab. 6 a graficky je znázorňuje graf na obr. 1. Poměr deapelativa a deproprie pak prezentují tab. 7 a obr. 2.

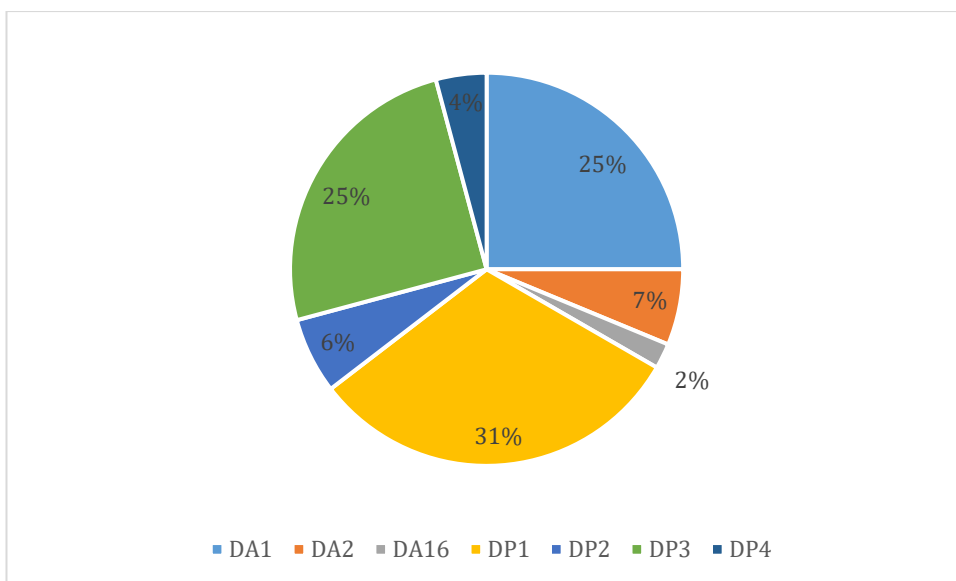
Tab. 5: Kategorizace luhačovického uličního názvosloví podle jeho vzniku

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Slavička	DP1
Antonína Václavíka	DP1
Betty Smetanové	DP1
Bezručova	DP1
Bílá čtvrť	DA2
Branka	DP3
Čes. armády	DP4
Dr. Palka Blaho	DP1
Dr. Veselého	DP1
Družstevní	DA1
Holubyho	DP1
Hradisko	DP3
Hrazanská	DP3
Josefa Černíka	DP1
Jurkovičova alej	DP1
Kamenná	DP3
Komenského	DP1
Krátká	DA2
Kuželova	DP1
Lázeňské náměstí	DA1

URBANONYMUM	KATEGORIE
Leoše Janáčka	DP1
Lesní	DA1
Lipová	DA1
Ludkovická	DP2
Lužné	DP3
Masarykova	DP1
Mlýnská	DA1
Nábřeží	DA1
Nádražní	DA1
nám. 28. října	DP4
Pod Kamennou	DP3
Pod Léštím	DA1
Pražská čtvrť	DP2
Příční	DA2
Rumunská	DP3
Slunná	DA1
Solné	DP3
Stráň	DP3
Školní	DA1
U Štávnice	DP3
Uherskobrodská	DP2
Újezda	DP3
Úprkova	DP1
V Cihelně	DA16
V Drahách	DP3
Výsluní	DA1
Zahradní čtvrť	DA1
Zatloukalova	DP1

Tab. 6: Počet zástupců jednotlivých kategorií luhačovických uličních názvů podle vzniku

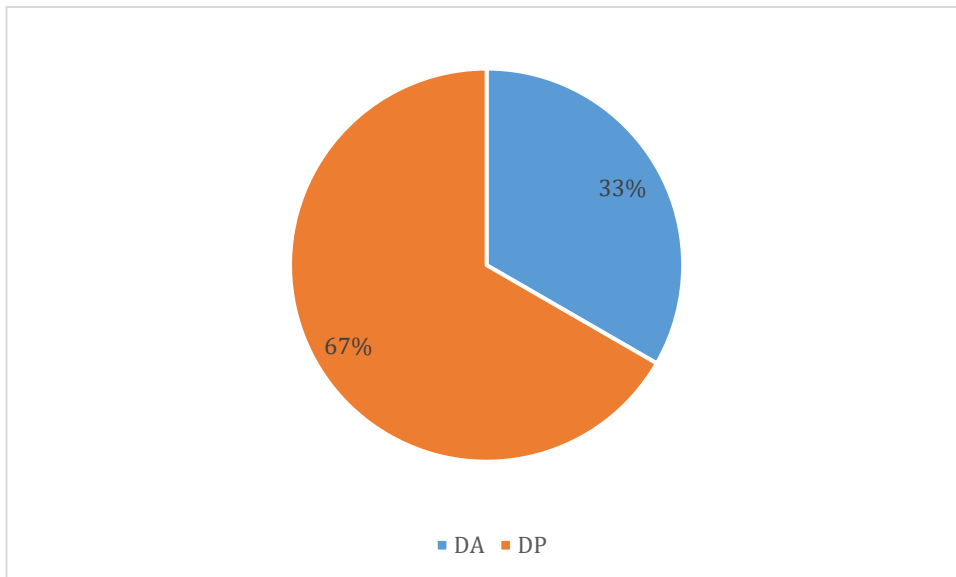
KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DA1	12
DA2	3
DA16	1
DP1	15
DP2	3
DP3	12
DP4	2

Obr. 1: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle jejich vzniku

Tab. 7: Podíl deapelativ a depropií mezi luhačovickými urbanonymy

KATEGORIE	POČET CELKEM
DA	16
DP	32

Obr. 2: Podíl deapelativ a depropií mezi luhačovickými uličními názvy

Ukázalo se, že dvě třetiny luhačovických uličních názvů, tedy nadpoloviční většina, jsou depropiální. Mezi 32 exempláři pak nalezneme urbanonyma jak orientačního, tak honorifikačního charakteru, podstatou provedené klasifikace je však pouze určení, zda

bylo urbanonym odvozeno od antroponyma (DP1), oikonyma (DP2), anoikonyma (DP3) či chrématonyma (DP4). Zkoumaný materiál disponuje zástupci všech uvedených kategorií.

Zbýlých 17 názvů, jež odpovídají 33 % celku, vzniklo odvozením od apelativ. V jejich případě jsme zjišťovali rovněž to, který slovní druh se stal základem pro jejich vznik. V Luhačovicích nalezneme deapelativní urbanonyma vytvořená ze substantiv a adjektiv, ostatní kategorie se nevyskytují. Dvakrát je v těchto případech zastoupena předložková vazba.

Z tab. 2 i grafu na obr. 1 vyplývá, že největší počet zástupců, 15, vykazuje antroponymická kategorie DP1. Tvoří tak 31 % všech názvů (*Antonína Slavíčka, Antonína Václavíka, Betty Smetanové, Bezručova, Dr. Palka Blaho, Dr. Veselého, Holubyho, Josefa Černíka, Jurkovičova alej, Komenského, Kuželova, Leoše Janáčka, Masarykova, Úprkova, Zatloukalova*).

Druhá v pořadí podle početnosti jsou se dvanácti exempláři zároveň deapelativa od substantiv, spadající do kategorie DA1, a depropria vycházející z anoikonym, jež patří do DP3. Obě skupiny dohromady tak odpovídají jedné polovině materiálu.

Kategorie DA1 sdružuje uliční názvy *Družstevní, Lázeňské náměstí, Lesní, Lipová, Mlýnská, Nábřeží, Nádražní, Pod Léští, Slunná, Školní, Výsluní, Zahradní čtvrť*). Substantivum je rovněž základem jednoho pojmenování ze skupiny DA16, zde se ovšem vyskytuje v předložkové vazbě, a tak případ můžeme chápat jako určitou podkategorii skupiny DA1 (*V Cihelně*). Pro úplnost je třeba dodat, že předložkami disponují i další uliční názvy, jedná se však již o depropria (*U Štávnice, Pod Kamennou, V Drahách* – viz dále DP3).

Ve skupině DP3 nalezneme pojmenování *Branka, Hradisko, Hrazanská, Kamenná, Lužné, Pod Kamennou, Rumunská, Solné, Stráň, U Štávnice, Újezda a V Drahách*.

U některých z uvedených urbanonym kategorie DP3 nemusí být na první pohled zjevné, že vycházejí z pomístních jmen. O depropriálním charakteru ulice *Branka* svědčí existence agronym Bránka a Na Bránkách (KOLAŘÍK 1985, s. 53). Výrazem *Hradisko*, nářečně též *Hradištko*, bývá místními obyvateli nazýván kopec, na nějž stoupá prudká silnice od luhačovického zámku směrem na Kladnou Žilín a dále na Bojkovice. Dříve se tak zároveň nazývaly zdejší polnosti (KOLAŘÍK 1985, s. 53). Zvláštním případem je ulice *Hrazanská*, u níž se konkrétní motivaci nepodařilo zjistit, ale Kolařík (2010a, s. 18) tvrdí, že její jméno vychází z názvu polní trati. Sufix *-ský* je ostatně charakteristický pro depropria, deapelativnímu základu by navíc v tomto případě neodpovídal hláskový sklad. Ulice *Kamenná* svůj název nedostala podle dlažebních kostek zvaných kočičí hlavy, kterými je osazen její povrch, nýbrž podle toho, že se nachází na úbočí hory Malé Kamenné. U Kolaříka (1985, s. 53) se setkáme s tvrzením, že se anoikonymem *Kamenná* označovaly lesy jak na svazích Malé Kamenné, tak ovšem i Velké Kamenné, která se vypíná nad *Lázeňským náměstím a náměstím 28. října* na protilehlé straně údolí. Analogicky je třeba přistupovat k ulici *Pod Kamennou*, u které již o depropriálním charakteru nelze pochybovat: patrně má její název odrážet polohu při úpatí

již zmíněné Malé Kamenné, můžeme však uvažovat i o vztahu k výše ve svahu umístěné *Kamenné* ulici či ke zmíněnému pojmenování lesa. *Lužné* není jen jméno ulice, ale také bočního údolí, do nějž tato ulice vede a nad nímž se vypínají vrcholy Lužný a Zálužný (JANČÁŘ 2009, s. 9). U Kolaříka (1985, s. 53) opět nalezneme dvě agronyma se stejným základem, *Lužné* a *Podlužné*, vztahující se k polím a lesům v lokalitě. V tomto kontextu je vhodné připomenout, že Kolařík (2010a, s. 20) uvádí název ulice *Lužná*, správnost této informace se však nepodařilo potvrdit a nezdá se být příliš pravděpodobná. Obdobný případ jako *Lužné* představuje rovněž ulice *Solné*, jež směřuje do stejnojmenného údolí, podle Kolaříka (1985, s. 53) opět s poli a lesy téhož jména, nad nímž se navíc vypíná vrch *Solný*. Mapy z období socialismu uváděly název *Solní*, s největší pravděpodobností se však jednalo o omyl či překlep, který dlouho nikdo neopravil. Kolařík (1985, s. 53) mezi luhačovickými anoikonymy eviduje rovněž *Stráň* a *Újezda* (lokál „na Újezdách“). V druhém zmíněném případě sice uvádí, že se jedná o pojmenování pole, lze se však domnívat, že analogicky jako v řadě jiných lokalit se tímto slovem původně označovala i polní trať mířící ven z obce, jež dala jméno dnešní ulici *Újezda*. Specifický případ představuje pojmenování *V Drahách* – u Kolaříka (1985, s. 53) nalezneme pouze pomístní jméno *Dražky*. Souvislost obou pojmenování je však pravděpodobná.

Mezi anoikonyma se zpravidla řadí i choronyma – jedno z nich, jméno karpatského státu Rumunsko, dalo jméno luhačovické *Rumunské* ulici. Nezpochybnitelným základem urbanonyma *U Štávnice* je pak hydronymum, konkrétně Luhačovicemi protékající říčka *Štávnice*.

Tři z luhačovických urbanonym můžeme považovat za deapelativa utvořená od adjektiv (*Bílá čtvrť*, *Krátká*, *Příční*). V uličním názvosloví města tak kategorie DA2 představuje podíl 7 %. V případě *Bílé čtvrti* (původně sice nejspíš byla koncipovaná jako čtvrť, ale jedná se pouze o ulici) je zjevné, že její název motivovala barevnost: základem pojmenování se staly zářivě bílé fasády přilehlých funkcionalistických vil brněnského architekta Bohuslava Fuchse, např. *Avion*, *Kras* či *Radun* (JANČÁŘ 2009, s. 81). Název *Krátké* ulice pak zřetelně vystihuje fakt, že v rámci Luhačovic patří k těm kratším. Ještě kratší je ovšem ulice *Příční*, jež téměř kolmo, tedy příčně, spojuje z hlediska provozu významnější, souběžné ulice *Masarykovu* a *Nábřeží*, a podle této skutečnosti také dostala své jméno.

Šesti procenty, odpovídajícími třem zástupcům, je reprezentována kategorie DP2, obsahující depropria utvořená od toponym (*Ludkovická*, *Pražská čtvrť*, *Uherskobrodská*). V případě ulic *Ludkovické* a *Uherskobrodské* sehrál roli faktor jejich směřování do nedalekých sídel – obce *Ludkovic* a bývalého okresního města *Uherského Brodu*. Zcela jiným případem je *Pražská čtvrť*, v níž byly od prvního desetiletí 20. století (JANČÁŘ 2009, s. 89) budovány reprezentativní ubytovací kapacity, na počest klientely zpravidla pojmenované podle památek a místních částí *Prahy*.

Dva zástupce a čtyři procenta celku zaujímá kategorie DP4, tvořená depropriálními urbanonymy odvozenými od chrématonym (*nám. 28. října*, *České armády*). 28. říjen 1918 je datem vzniku Československa, dnes se připomíná státním svátkem. Česká

armáda, resp. Armáda České republiky, je defenzivní instituce našeho státu, která spadá přímo pod Ministerstvo obrany.

Dvouprocentní zastoupení má v rámci zkoumaného materiálu kategorie DA16 – jak už bylo zmíněno, jejím základem je substantivum v předložkové vazbě (*V Cihelně*). Že se jedná o pojmenování deapelativní, lze snadno usoudit z někdejší existence cihelny (JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 33). Předložkovou vazbu nalezneme i v několika depropriálních urbanonymech (*Pod Kamennou, U Štávnice, V Draháč*).

6.2 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů

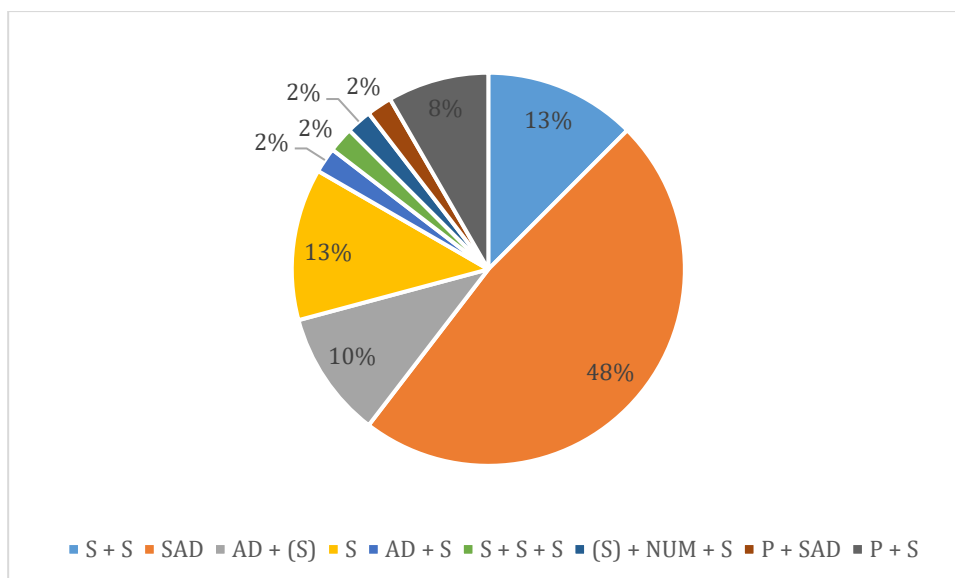
Tab. 8: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Slavíčka	S + S
Antonína Václavíka	S + S
Betty Smetanové	S + S
Bezručova	SAD
Bílá čtvrť	AD + (S)
Branka	S
Čes. armády	AD + S
Dr. Palka Blaho	S + S + S
Dr. Veselého	S + S
Družstevní	SAD
Holubyho	SAD
Hradisko	S
Hrazanská	SAD
Josefa Černíka	S + S
Jurkovičova alej	AD + (S)
Kamenná	SAD
Komenského	SAD
Krátká	SAD
Kuželova	SAD
Lázeňské náměstí	AD + (S)
Leoše Janáčka	S + S
Lesní	SAD
Lipová	SAD
Ludkovická	SAD
Lužné	SAD
Masarykova	SAD
Mlýnská	SAD

URBANONYMUM	KATEGORIE
Nábřeží	S
Nádražní	SAD
nám. 28. října	(S) + NUM + S
Pod Kamennou	P + SAD
Pod Léštím	P + S
Pražská čtvrť	AD + (S)
Příční	SAD
Rumunská	SAD
Slunná	SAD
Solné	SAD
Stráň	S
Školní	SAD
U Štávnice	P + S
Uherskobrodská	SAD
Újezda	S
Úprkova	SAD
V Cihelně	P + S
V Drahách	P + S
Výsluní	S
Zahradní čtvrť	AD + (S)
Zatloukalova	SAD

Tab. 9: Počet zástupců kategorií luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
S + S	6
SAD	23
AD + (S)	5
S	6
AD + S	1
S + S + S	1
(S) + NUM + S	1
P + SAD	1
P + S	4

Obr. 3: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle strukturních modelů

Zkoumaný materiál, tedy luhačovické uliční názvy a název jedné čtvrti, byl podroben také analýze na základě tzv. strukturních modelů. Ukázalo se, že je z tohoto hlediska poměrně pestrý, neboť lze vymezit celkem devět z dříve představených kategorií – značné části ovšem odpovídá pouze minimální množství pojmenování.

Téměř polovina luhačovických urbanonym, 23 případů, sestává z jednoho substantivizovaného adjektiva, čímž se řadí do kategorie SAD (*Bezručova, Družstevní, Holubyho, Hrazanská, Kamenná, Komenského, Krátká, Kuželova, Lesní, Lipová, Ludkovická, Lužné, Masarykova, Mlýnská, Nádražní, Příční, Rumunská, Slunná, Solné, Školní, Uher-skobrodská, Úprkova, Zatloukalova*). Jak je na první pohled patrné, z jiných hledisek je tato skupina velmi různorodá.

Počtem šest urbanonym, odpovídajícím podílu 15 %, se na pomyslnou druhou příčku zařadily jednak kategorie S, sestávající z názvů tvořených jediným substantivem (*Branka, Hradisko, Nábřeží, Stráň, Újezda, Výsluní*), jednak kategorie S + S, jejíž zástupci mají podobu dvou substantiv (*Antonína Slavíčka, Antonína Václavíka, Betty Smetanové, Dr. Veselého, Josefa Černíka, Leoše Janáčka*). Vidíme, že sem spadají prakticky výhradně ulice nazvané jménem a příjmením osobnosti, respektive v jednom případě jejím titulem a příjmením. Stojí za připomenutí, že v řadě neoficiálních reklamních materiálů figuruje namísto *Bezručovy* ulice varianta *Petra Bezruče*. Analogickým způsobem v období socialismu alternovala i ulice *Zatloukalova* vs. *Jana Zatloukala* – dvou-slovný název se používal patrně pro odlišení od déle žijícího bratra jmenovaného, sochaře jménem Cyril Zatloukal.

Celkem čtyři názvy ulic a jeden název čtvrti, tedy asi desetina celku, odpovídají kategorii AD + (S). Její specifikum tkví v kombinaci adjektiva s výrazem, který na rozdíl od „ulice“ v rámci uličního názvosloví nepodléhá elipse, a považujeme ho tedy za součást urbanonyma (*Bílá čtvrť, Jurkovičova alej, Lázeňské náměstí, Pražská čtvrť,*

Zahradní čtvrť). Zajímavostí je, že ačkoliv se slovo *čtvrť* vyskytuje vícekrát, ve třech případech představuje pouze součást názvu ulice (která však byla nejspíš původně koncipována jako *čtvrť*) – jen jedenkrát se jedná o klasické pojetí čtvrti sestávající z několika ulic různých jmen.

Zbylé čtyři vymezené kategorie čítají po jediném zástupci. AD + S je obdoba výše zmíněné AD + (S), ovšem substantivum je součástí názvu instituce, po níž byla ulice pojmenována (*Čes. armády*). Jak je z označení zřejmé, kategorii S + S + S tvoří tři substantiva, přičemž jedno je v našem případě zastoupeno zkratkou (*Dr. Palka Blaho*). Jediná číslovka se vyskytuje v rámci kategorie (S) + NUM + S mezi dvěma substantivy (*nám. 28. října*). Kategorie P + SAD má formu předložky v kombinaci se substantivizovaným adjektivem (*Pod Kamennou*).

6.3 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

Shromážděná luhačovická urbanonyma byla analyzována také z hlediska pojmenovávacích motivů, kategorizaci demonstruje tab. 10. Spektrum motivací je možné považovat za dostatečně pestré, neboť i po rozřídění spadají do jedenácti skupin. Je potřeba si uvědomit, že se jedná o generalizaci, která z logiky věci nemůže obsáhnout všechna specifika – naopak by nebylo žádoucí, abychom pro každý případ vymezili zvláštní kategorii. Předkládaná klasifikace podle pojmenovávacích motivů vytváří komplexnější představu o vztahu jednotlivých názvů k prostředí, událostem, objektům či osobnostem. Komentář se pokouší odhalit zákulisí jednotlivých pojmenování, přesněji řečeno důvodů, které k nim s největší pravděpodobností vedly.

Tab. 10: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

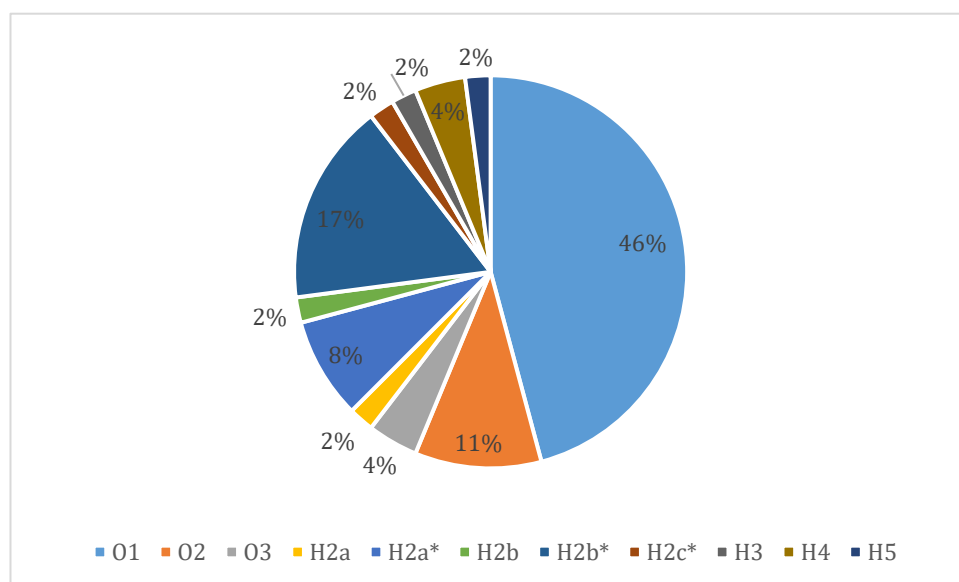
URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Slavíčka	H2b*
Antonína Václavíka	H2c*
Betty Smetanové	H2b*
Bezručova	H2b
Bílá čtvrť	O2
Branka	O1
Čes. armády	H5
Dr. Palka Blaho	H2a*
Dr. Veselého	H2b*
Družstevní	O1
Holubyho	H2a*
Hradisko	O1
Hrazanská	O1

URBANONYMUM	KATEGORIE
Josefa Černíka	H2b*
Jurkovičova alej	H2b*
Kamenná	01
Komenského	H2b*
Krátká	02
Kuželova	H2a*
Lázeňské náměstí	01
Leoše Janáčka	H2b*
Lesní	01
Lipová	03
Ludkovická	01
Lužné	01
Masarykova	H2a
Mlýnská	01
Nábřeží	01
Nádražní	01
nám. 28. října	H3
Pod Kamennou	01
Pod Léštím	03
Pražská čtvrť	H4
Příční	02
Rumunská	H4
Slunná	02
Solné	01
Stráň	01
Školní	01
U Štávnice	01
Uherskobrodská	01
Újezda	01
Úprkova	H2b*
V Cihelně	01
V Drahách	01
Výsluní	02
Zahradní čtvrť	01
Zatloukalova	H2a*

Tab. 11: Podíl kategorií luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
01	22

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
O2	5
O3	2
H2a	1
H2a*	4
H2b	1
H2b*	8
H2c*	1
H3	1
H4	2
H5	1

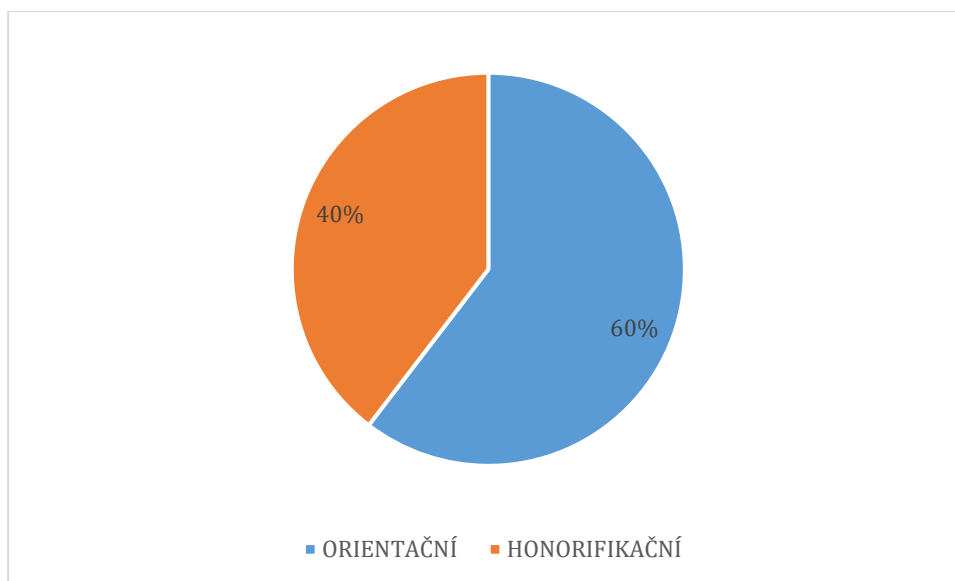

Obr. 4: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

Urbanonyma lze rozdělit do dvou hlavních kategorií, přičemž nadpoloviční většinu, 29 případů, tvoří orientační názvy, zatímco názvy honorifikační nese 18 ulic a jedna čtvrt'. Tyto skutečnosti demonstrují tab. 12 a graf na obr. 5.

Tab. 12: Podíl orientačních a honorifikačních pojmenování mezi luhačovickými uličními názvy

KATEGORIE	POČET CELKEM
ORIENTAČNÍ	29
HONORIFIKAČNÍ	19

Obr. 5: Podíl orientačních a honorifikačních pojmenování mezi luhačovickými uličními názvy

6.3.1 Orientační názvy

46 % z analyzovaných urbanonym, přesně 22 exemplářů, spadá do kategorie O1, a čerpá tak z přítomnosti určitého objektu, k němuž ulice směřuje/směřovala – anebo který je/byl v lokalitě obecně přítomen (*Branka, Družstevní, Hradisko, Hrazanská, Kamenná, Lázeňské náměstí, Lesní, Ludkovická, Lužné, Mlýnská, Nábřeží, Nádražní, Pod Kamennou, Solné, Stráň, Školní, U Štávnice, Uherskobrodská, Újezda, V Cihelně, V Drahách, Zahradní čtvrť*).

Uliční název *Branka* patrně čerpá z anoikonym Bránka a Na Bránkách (KOLAŘÍK 1985, s. 53). Motivací pro pojmenování se mohl analogicky jako například v brněnském Komíně a dalších sídlech stát dnes již neznatelný počátek souvislé výstavby obce, jenž býval chráněn skutečnou brankou (srov. FLODROVÁ 2012). Vyloučit však nelze ani souvislost s průchody ze zahrad domů do kopců, již navrhuje Kolařík (2010a, s. 16).

Družstevní ulice mohla být nazvána podle luhačovického JZD Zálesí, které od založení roku 1953 prošlo výrazným rozvojem, transformovalo se na akciovou společnost a stále představuje významného lokálního zaměstnavatele nejen v zemědělství, ale také v rámci někdejší tzv. přidružené výroby v odvětví zpracování plastů a kovů či v hotelnictví (srov. ZÁLESÍ [2023]). Ve městě zároveň působilo několik výrobních družstev, jako například kožedělné družstvo Svedrup, jež mělo provozovnu v *Ludkovické* ulici nedaleko její křižovatky s *Družstevní* (ORTHODOX.CZ [2023]), či v názvu autobusové zastávky dodnes připomínaná *Valaška*. Jako nejpravděpodobnější výklad se však jeví, že za původem názvu stojí rozsáhlá bytová výstavba v okolí ulice, zahájená koncem 60. let 20. století a zastřešovaná hned dvěma bytovými družstvy: v zásadě platí, že starší bodové a deskové domy konstrukční soustavy T06B-KDU spadají pod SBD Květen, novější pěťici bodových domů OP1.11 z druhé poloviny 80. let spravuje

SBD Dolina. Samotná ulice se v mapách a adresářích objevuje teprve od přelomu 60. a 70. let 20. století, což nepřímo potvrzuje souvislost s výstavbou. Obdobným způsobem motivovanou ulici *Družstevní* navíc nalezneme v mnoha jiných městech, z blízkého okolí např. v Uherském Brodě, Otrokovicích či na sídlišti Jižní Svahy ve Zlíně.

Ulice *Hradisko* (ještě mapky v informačních brožurách z počátku 90. let 20. století uvádějí variantu *Hradištko*) se nachází ve strmém stoupání od luhačovického zámku směrem na Kladnou Žilín – pojmenována byla podle kopce, na nějž vede, tedy vznikla z anoikonyma. Není známo, že by v místech býval hrad či hradiště (srov. ČORNEJOVÁ 2010, s. 151–180), konkrétní motivaci pojmenování tak Kolařík (1985, s. 53) hledá v ohradách pro dobytek.

Jméno *Hrazanské* ulice pravděpodobně vychází z anoikonyma, konkrétně názvu polní trati (KOLAŘÍK 2010a, s. 18). V článku věnovaném agronymům jej však Kolařík (1985, s. 53) neuvádí. Obdobně jako v případě *Hradiska* se nabízí souvislost s hrazením například pro zvířectvo, hláskový sklad a sufix *-ský* však značí propriální původ.

Kamenná ulice míří k vrcholu hory jménem Malá Kamenná; analogicky se ulice *Pod Kamennou* nachází na jejím úpatí, eventuálně je v terénu umístěna níže než ulice *Kamenná*. Evidována jsou rovněž agronyma *Kamenná* pro lesy na úbočích jak Malé Kamenné, tak i Velké Kamenné, která se nachází na protější straně údolí (srov. KOLAŘÍK 1985, s. 53).

Lázeňské náměstí tvoří přirozené centrum luhačovických lázní, sídlí zde ostatně i akciová společnost Lázně Luhačovice.

Významnou vlastností *Lesní* ulice je, že končí téměř v lese; *Ludkovická* ulice míří do obce Ludkovice, *Mlýnská* ulice vede okolo bývalého mlýna; *Nábřeží* kopíruje část jednoho břehu řeky Štávnic; *Nádražní* protíná okolí nádraží, *Školní* ulice zaujímá polohu mezi základní a mateřskou školou; ulice *U Štávnic* směřuje téměř kolmo jak k říčce Štávnici, tak i do ulice *Nábřeží*. Z onomastického hlediska je zajímavý i název zmíněné řeky, jež má v různých oblastech toku rozdílná jména: říká se jí totiž Luhačovický potok, Štávnic anebo Horní Olšava. U Uherského Brodu se vlévá do Olšavy, nazývané dříve Dolní Olšavou (srov. JANČÁŘ 2009, s. 9).

Uherskobrodskou ulicí je možné se dopravit do Uherského Brodu; poblíž ulice *V Cihelně* dříve skutečně existovala výroba cihel, byť po relativně krátké období (JANČÁŘ – ZEMEK 1986, s. 33).

Název ulice *V Dražách* pravděpodobně vychází z anoikonyma Dražky (KOLAŘÍK 1985, s. 53), jež připomíná někdejší popularitu chovu dobytka, hnaného na pastvu průhony alias drahami (srov. DAVID – MÁCHA, 2014, s. 61). Obdobně motivovanou ulici *V Dražkách* bychom pak našli v Pozlovicích.

Nejenže je *Zahradní čtvrť*, menší panelové sídliště poskytující bydlení v zeleni, obklopena zahradami – na druhém břehu Štávnic se dodnes nacházejí objekty zahradnictví městské příspěvkové organizace Technické služby Luhačovice. Lze připustit také souvislost s blíže nespecifikovaným hrazením (srov. KOLAŘÍK 2010a, s. 27), podobně jako v případě ulic *Hradisko* či *Hrazanská*.

Podobnými případy jsou v jistém smyslu *Lužné* a *Solné*. Oba vycházejí z anoikonym – Kolařík (1985, s. 53) je zmiňuje jakožto agronyma, víme však rovněž, že jsou těmito názvy označována celá příslušná boční údolí. Nad nimi se pak vypínají vrcholy *Solný* a *Lužný*, jenž bývá nezřídka označován *Zálužným* (Lázně Luhačovice: 1902–1927, s. 8). Původ názvu údolí *Solné* tkví pravděpodobně v přítomnosti minerálních solí v luhačovických slaných minerálních pramenech, z nichž jmenovitě Aloiska vyvěrá poblíž ústí příslušného údolí do hlavní doliny, či v tzv. solných jílech (Lázně Luhačovice: 1902–1927, s. 13 a 15). Ostatně i prostoru dnešního Lázeňského náměstí se původně říkalo *Slanica* (JANČÁŘ 2009, s. 12) či *Slanice* (Lázně Luhačovice 1902–1927, s. 2). *Lužné* pak patrně vychází z vlhkých poměrů u bezejmenného potůčku, který jím protéká – Kolařík (2010a, s. 20) připomíná „mokřiny porostlé kyselou trávou, rákosím a býlím“. V tomto případě se přímo nabízí srovnání s etymologií oikonyma Luhačovice.

Z agronym (KOLAŘÍK 1985, s. 53), zřejmě názvů polních tratí, čerpají i názvy ulic *Stráň* a *Újezda*. V případě *Stráň* je původní motivace zřejmá, soustředíme-li se na etymologii pojmenování *Újezda*, dostaneme se ke specifikům středověké kolonizace, kdy se hranice obce stanovovala jejím objetím (neboli ujetím) na koni. Takový je ostatně i původ řady českých oikonym obsahujících substantivum *Újezd* či *Újezdec*. V úvahu připadají i alternativní výklady: například místo v polích, kam lze nejdále dojet vozem; blátivá cesta zhutnělá vlivem jízdy povozů, tedy uježděná; případně vliv flyšového pásma, v jehož důsledku ze svahu ujíždějí kusy zeminy. (srov. KOLAŘÍK 2010a, s. 24)

Ostatní kategorie jsou podstatně méně početné – z orientačních názvů se vyskytují ještě kategorie O2 o pěti členech, jejichž základem je určitý charakteristický rys samotné ulice (*Bílá čtvrť*, *Krátká*, *Příční*, *Slunná*, *Výsluní*), a O3, do níž spadají dva názvy motivované názvy rostlin a živočichů (*Lipová*, *Pod Léštím*).

Zaměříme-li se na konkrétní motivace v rámci kategorie O2, můžeme vymezit dva zástupce, jejichž název vyplývá z určitého vztahu k okolním ulicím – *Krátká* ulice sice není v Luhačovicích nejkratší, ale jeví se jako kratší než většina ostatních; *Příční* ulici je možno chápat jako téměř kolmou spojku významné *Masarykovy* ulice a ulice *Nábřeží*, jejichž směr souhlasí s tokem *Šťávnice*, tudíž i s orientací hlavní doliny (vůči všem těmto prvkům je ulice situovaná napříč). Dále zde evidujeme dvě ulice pojmenované podle důsledku jejich polohy vůči zbytku města – *Slunná* a *Výsluní*, situované vedle sebe, se nacházejí ve vrcholových partiích k jihovýchodu orientovaných svahů, čímž je zajištěno jejich vynikající oslunění.

Specifická je ulice *Bílá čtvrť*, která své jméno dostala už ve 30. letech 20. století po výstavbě funkcionalistických vil se zářivě bílými fasádami podle návrhu Bohuslava Fuchse (JANČÁŘ 2009, s. 81).

Ulice *Lipová*, spadající do O3, své jméno odvozuje pravděpodobně od statné lípy, která již řadu desetiletí roste v místech za současným panelovým domem č. p. 883–885. Nepotvrdila se varianta, že by byl název ulice *Pod Léštím* podobně jako v případě ulic *Lužné* či *Solné* odvozen z názvu vrchu jménem *Léští* (horu takového jména totiž nalezneme například ve Vsetínských vrších poblíž Hutiska-Solance), nýbrž ukázalo se,

že čerpá z nářečního označení porostu dřevin lísek neboli *lések* (srov. KOLAŘÍK 2010a, s. 22; KOLAŘÍK 2010b, s. 37), který se v místech dodnes nachází.

Nesmíme opomenout důležitou informaci, že hned několik luhačovických urbanonym, pro něž existují konkrétní motivace přímo v místě jejich existence, se řadí mezi nejčastější orientační uliční pojmenování napříč českými městy. Vůbec nejhojněji se vyskytující ulicí byla v roce 2008 *Zahradní* (279x, v Luhačovicích *Zahradní čtvrť*), následována *Nádražní* (222x), *Krátkou* (212x), *Školní* (199x), *Na Výsluní* (83x, v Luhačovicích *Výsluní*), *Sluneční* (81x, v Luhačovicích *Slunná*), *Příční* (172x), *Družstevní* (146x), *Lesní* (135x), *Lipová* (99x) a *Mlýnská* (99x) (DAVID 2011, s. 171–172).

6.3.2 Honorifikační názvy

Luhačovická honorifikační urbanonyma jsou velmi zajímavou kapitolou. Obecně lze konstatovat, že převážná většina z nich, konkrétně 15 z 19 pojmenování, je odvozena od jmen významných osobností. Tuto skupinu zastřešuje kategorie H2, jež se dále člení do tří podkategorií podle pomyslných sfér činnosti jednotlivých osobností. Hvězdičkou je pak v rámci klasifikace vyznačen lokální význam politiků a osobností souvisejících s válkou (H2a), umělců či jiných osobností činných v kultuře (H2b), případně vědců (H2c). Ukázalo se, že téměř všechny v názvech zastoupené osobnosti Luhačovice přinejmenším navštívily (pouze u Komenského to nevíme jistě), ovšem výrazný vliv, ať už osobnosti na region či regionu na osobnost, je zcela neoddiskutovatelný u 13 z nich. Luhačovice tak naštěstí nepředstavují příklad „záplavy opakujících se toponymických matric (...), zatímco mnohdy jsou opomíjeny či zapomínány osobnosti skutečně spojené s městem či regionem“ (DAVID 2014, 48).

Následující stručné medailony si kladou za cíl především zdůvodnit zařazení osobností rozličného původu mezi regionální (a mimoto také okomentovat jejich rozčlenění do jednotlivých kategorií podle odvětví působnosti).

Dvěma osobnostmi, jejichž činnost je s Luhačovicemi spjata pouze okrajově, jsou politik a filosof Tomáš Garrigue Masaryk, první prezident Československa (*Masarykova*), a básník slezského lidu Petr Bezruč (*Bezručova*). Návštěva prvního z nich roku 1924 (Lázně Luhačovice: 1902–1927, s. 51), resp. podle Kolaříka (2010a, s. 20) už roku 1922, byla patrně v Luhačovicích velkou událostí, neměla však nejspíš zásadní důsledky. Petr Bezruč zde sice pobýval (JANČÁŘ 2009, s. 67), není ovšem známo, že by pobyt reflektoval ve své tvorbě nebo že by zde byl v jiném smyslu aktivní. Pozoruhodné je, že po obou velikánech byly ulice pojmenovány ještě za jejich života, stejně jako ostatně v řadě dalších českých měst. *Masarykova* ulice pak zaujme rovněž tím, že pod svým jménem pokračuje i po přerušení *náměstím 28. října*.

Ulice pojmenované po Janu Amosi Komenském se příznačně nacházejí v okolí škol, čímž lze u nich kromě honorifikace spatřovat i rysy funkce orientační (srov. MATUŠOVÁ 1988, s. 86). Ani v případě Luhačovic tomu není jinak, souvislost s „Učitelem národů“ zde však může být poněkud hlubší: dodnes nebylo jednoznačně určeno,

kde přišel na svět, jisté však je, že ve výčtu potenciálních lokalit figuruje Uherský Brod. Toto bývalé okresní město se nachází necelých 15 km od Luhačovic, katastry obou měst dokonce prostřednictvím Polichna (bývalé vsi, dnes luhačovické místní části) sousedí. Za další možná rodiště se považují cca 20 kilometrů vzdálené obce Nivnice a Komňa. Úvaha o lokálním charakteru Jana Amose Komenského tak není lichá. Spor by bylo možné vést o to, do které z vymezených kategorií osobnost patří – jednalo se o literárně činného biskupa Jednoty bratrské, který výrazně ovlivnil kulturu svého národa, a tudíž byl začleněn do skupiny H2b*. Protože se ale zároveň řadí mezi zakladatele pedagogiky a k řadě témat přistupoval vědecky (v pojetí 17. století), své místo by patrně *Komenského* ulice našla i v H2c*.

Pojmenování ulic podle tří již uvedených mužů bychom našli v mnoha českých městech. David (2011, s. 171–172) uvádí následující počty: *Komenského* 217x, *Masarykova* 146x a *Bezručova* 111x.

U zbylých osobností, jejichž jména luhačovické ulice nesou, je regionální působení jasně prokázané. Nejpočetnější je osmičlenná skupina H2b*, sdružující osobnosti činné v kulturní sféře.

Podle impresionistického malíře Antonína Slavíčka (1870-1910) byla pojmenována poklidná ulice v luhačovickém údolí Solné. Slavný krajinář v Luhačovicích opakovaně pobýval, protože se zde sblížil s mlynářskou rodinou Janíkových, a místní zákoutí, ať už z lázeňského parku či volné přírody, zvěčnil na několika svých obrazech. Vzniklo zde kupříkladu roku 1898 dílo *Slunce v lese* či v roce 1907 *Luhačovická alej* (PETRÁKOVÁ 2013). Tím jsou potvrzeny hmatatelné důsledky jeho zdejšího působení, a ulice Antonína Slavíčka tak bezesporu spadá do kategorie H2b*.

S Luhačovickým Zálesím, národopisnou podoblastí Slovácka poblíž jeho hranic s Valašskem, je neodmyslitelně spjat pozlovický rodák Antonín Václavík (1891-1959). Byl hlavním hybatelem rozvoje luhačovického muzejnictví, z něhož se postupně vyvinulo současné Muzeum luhačovického Zálesí. Snah o zmapování specifík místního života se účastnily i další osobnosti, po nichž jsou v Luhačovicích pojmenovány ulice, např. Jan Zatloukal či Josef Černík. Výsledky svého několikaletého bádání Václavík shrnul roku 1930 v obsáhlé publikaci *Luhačovské Zálesí*, již doplnily mj. ilustrace Joži Uprky. Vzhledem k tomu, že se problematice věnoval odborně, dokonce se po druhé světové válce stal profesorem na brněnské univerzitě a vedl zde semináře etnografie či etnologie, byla ulice *Antonína Václavíka* jako jediná zařazena do kategorie H2c*. (srov. PETRÁKOVÁ 2005, s. 867–869)

Zatímco po Bedřichu Smetanovi byl v Luhačovicích, které nikdy nenavštívil, již v prvním desetiletí 20. století pojmenován luxusní hotel, jméno jeho druhé manželky Bettiny alias Betty Smetanové (1840–1908) později dostala ulice v *Pražské čtvrti*, v níž – konkrétně ve vile Žofín – tato dáma strávila poslední přibližně rok svého života. Její myšlenka přestěhovat se na stáří do Luhačovic (možná ovlivněná operní pěvkyní Marií Calmou Veselou, manželkou dr. Františka Veselého) pro město znamenala kulturní obohacení, v němž zdatně pokračovala i dcera manželů Smetanových, klavíristka

a výtvarnice Zdeňka Heydušková (1861–1936). Obě v Luhačovicích zemřely a jsou zde i pohřbeny. (PETRÁKOVÁ 2019) Vzhledem k uvedeným skutečnostem byla ulice *Betty Smetanové* začleněna do skupiny H2b*.

Dr. Pavol či Palko Blaho (1867–1927) byl slovenský lékař, svým způsobem národní buditel, bojující ještě v dobách Rakouska-Uherska za zájmy Slováků, a v dobách první republiky politik za agrární stranu. Na počátku 20. století, kdy vrcholil boj za přeměnu strategicky umístěných, leč zastaralých luhačovických lázní na centrum české a slovenské kultury, zde po dobu sezony působil jako lázeňský lékař. Počínaje rokem 1908 tady organizoval porady Československé jednoty, čímž prospěl nejen myšlence česko-slovenské vzájemnosti, ale pochopitelně také Luhačovicím (srov. VLK 2001a). Jeho činnost sice souvisela s kulturou, ale byla spíše politického rázu, proto ulice *Dr. Palka Blaho/Blaha* (alternují obě varianty) spadá do kategorie H2a*. Vede symbolicky okolo lázeňského divadla k Jurkovičovu domu, kde Blaho ordinoval (tehdy to byl ještě Janův dům) (VLK 2001a). Kolařík (2010a, s. 16) pak jeho ordinaci lokalizuje do blízké vily Myslivna. Protože je ulice lemována vzrostlými stromy, bývá obvykle za součást názvu považováno i substantivum *alej*. Za kuriózní chybu lze považovat *Alej Dr. P. Bláhové*, jež se vyskytuje hned v několika mapách z 80. a 90. let 20. století.

Hledáme-li vůdčí osobnost obdivuhodného rozmachu Luhačovic v první čtvrtině 20. století, nemůžeme opomenout dr. Františka Veselého (1862–1923), národně uvědomělého lékaře a lazebníka. Byl motivátorem a spoluzakladatelem akciové společnosti, která si kladla za cíl odkoupit od šlechtického rodu Serényiů zanedbané luhačovické lázně a modernizovat je. Vytvořil tak pokrokovou koncepci lázeňství, jaké se záhy začalo uplatňovat v Luhačovicích a posléze v Piešťanech, kam byl o několik let později donucen odejít, protože na rozdíl od dalších akcionářů vyznával i jiné hodnoty než jen finanční výnosnost svého počínání. Za nebyvalý kulturní rozmach v uvedeném období vděčí Luhačovice právě jemu, neboť byl i prostřednictvím své manželky Marie Calmy v kontaktu s řadou významných osobností z oblasti kultury či politiky. Výrazně se také podepsal na podobě lázeňské části města, když pozval architekta Dušana Jurkoviče (srov. JANČÁŘ 1988, s. 30; PETRÁKOVÁ 2002). Veselého jménem se pyšní významná ulice, dnes pěší zóna, která spojuje *náměstí 28. října s Lázeňským náměstím*. Vzhledem k výše uvedenému byla zařazena do kategorie H2b*.

Dalším lékařem, jehož aktivity přesahovaly vystudovaný obor a jenž se podílel na zvelebení zpustlých luhačovických lázní v první čtvrtině 20. století, byl Slovák Cyril Holuby (1863–1919). Díky známosti s dr. Františkem Veselým se stal správcem a posléze inspektorem lázní. I pro jeho organizační funkci v Československé jednotě a Sokole nebo aktivní účast na recitacích či ochotnických představeních ho můžeme považovat za významného aktéra kulturního života Luhačovic, ze kterých roku 1909 přešel do vedení Československých lázní (srov. VLK 2001b). *Holubyho* ulice, nacházející se v *Pražské čtvrti*, tak s největší pravděpodobností spadá do kategorie H2b*.

Za regionální osobnost můžeme považovat pedagoga, hudebního skladatele a sběratele lidových písní Josefa Černíka (1880–1969). Dětství prožil na nedalekém

Bojkovicku (MĚSTO BOJKOVICE 2011), v rámci mapování kulturního dědictví Luhačovického Zálesí ho Antonín Václavík požádal o záznam místních lidových písní (PETRÁKOVÁ 2005, s. 868). S odstupem času se tak nachází na pomyslném rozhraní kultury a vědy, patrně o něco blíže kultuře, proto byla luhačovická a pozlovická ulice *Josefa Černíka* zařazena do kategorie H2b*.

Dalším Slovákem, jehož činnost Luhačovice zásadně ovlivnila, byl architekt Dušan Samo Jurkovič (1868–1947), který přijal pozvání strůjce obrody luhačovických lázní a ředitele v jedné osobě, dr. Františka Veselého, a správce Cyrila Holubyho. Během tří let lázeňskému areálu vetknul originální podobu prostřednictvím několika pestrobarevných staveb ve stylu tzv. lidové secese, z nichž většina se dodnes dochovala a pod dohledem památkářů prošla citlivou rekonstrukcí. Jedná se především o Jurkovičův dům (do r. 1948 Janův dům), vilu Jestřabí, vilu Chaloupku, vilu Valašku, vilu Vlastimilu, hudební pavilon, Vodoléčebný ústav či Sluneční a říční lázně (srov. LÁZNĚ LUHAČOVICE, a. s. [2023]). Využitím prvků regionální lidové architektury z moravsko-slovenského příhraničí Jurkovič podpořil nejen originalitu lázní, nýbrž i ideu česko-slovenské vzájemnosti, která z historie lázní doslova prýští. Proto byla *Jurkovičova alej* zařazena do skupiny ulic H2b*.

Kuželova ulice nese jméno luhačovického rodáka Josefa Kužely (1916–1944), který v době druhé světové války působil jako zkušební letec pražské Avie. V říjnu 1944 se pokusil na vlastní pěst přeletět na pomoc SNP, ale kvůli nepříznivým povětrnostním podmínkám havaroval nedaleko Rajnochovic v Hostýnských vrších. Jeho rodinu následně stihl krutý trest, neboť byla vyvražděna v Terezíně (POSTLER 2023). Bezesporu se jednalo o lokální osobnost spjatou s válečnými událostmi, proto *Kuželova* ulice spadá do kategorie H2a*. Na Kuželově památníku nedaleko luhačovického zámku se uvádí, že měl při osudném letu namířeno do SSSR (a tento výklad přebírá i KOLAŘÍK, 2010a, s. 19), není však jasné, jak je informace myšlena – možná se mělo jednat o slovenská území již osvobozená či právě osvobozovaná Rudou armádou v rámci takzvané Karpatsko-dukelské operace. Po Josefu Kuželovi byla pojmenována i ulice v pražských Letňanech, kde sídlila zmíněná letecká a automobilová továrna Avia.

Lze se domnívat, že Luhačovice měly nemalý vliv na hudebního skladatele Leoše Janáčka (1854–1928), který v nich od roku 1886 pobýval pětadvacetkrát (JANČÁŘ 1988, s. 62). Nejenže mohl na vlastní oči pozorovat rozmach lázní, v nichž se léčil s různými zdravotními problémy, ale stal se také významným aktérem zdejšího kulturního života. Znal se s představiteli lázní, s nimiž ho pojila adorace slovanství, a setkával se zde s významnými osobnostmi z jiných odvětví. Ve své tvorbě čerpal také z lidových prvků Slováků. Známé je, že v Luhačovicích mj. zkomponoval operu *Osud* či *Glagolskou mši*. Nejčastěji pobýval v Augustiniánském domě, protože s brněnským řádem, jemuž objekt patřil, byl v užším kontaktu (srov. PROCHÁZKOVÁ 2009; VOKURKA 1996). V rámci Luhačovic se dočkal několikanásobné honorifikace – řadu let po něm byla pojmenována lázeňská vila Jestřabí (dodávna Dům Leoše Janáčka), jeho jméno nese místní pěvecký sbor a roku 2023 se uskuteční 30. ročník hudebního festivalu

Janáček a Luhačovice. Z uvedených informací je zřejmé, proč se ulice *Leoše Janáčka* řadí do kategorie H2b*.

Zatímco v Prostějově se setkáme s *Uprkovou* ulicí, v řadě měst včetně Luhačovic nalezneme ulici *Úprkovu*. Všechny jsou shodně pojmenovány podle Joži Úprky (1861–1940), jehož jméno i příjmení mají více variant odlišených kvantitou některých vokálů. Alternace mohou být způsobeny umělcovou snahou distancovat se od jednoho z možných výkladů svého příjmení podle archaického výrazu pro kozí pach, jenž zněl prk (KOLAŘÍK 2010a, s. 24). Jednalo se o realistického malíře neodmyslitelně spjatého s Moravou, z jejíhož folklóru čerpal – mj. byl jedním z ilustrátorů Václavíkovy etnografické publikace *Luhačovské Zálesí*. V jeho životní i umělecké dráze bychom našli určité paralely s Dušanem Jurkovičem, jednou z nich ostatně bylo i působení v Luhačovicích. Nejenže je často navštěvoval, ale také ve svém díle zobrazoval „mizející svéráz našeho Zálesí“ (KAŠPAR 1959: s. 54). Tím zapříčinil, že podle něj pojmenovaná ulice se řadí do kategorie H2b*.

Vysloveně lokální charakter mělo působení pedagoga a osvětového pracovníka Jana Zatloukala (1890–1942). Společně s Antonínem Václavíkem se tento přerovský rodák podílel na etnografických výzkumech *Luhačovického Zálesí* a na rozvoji místního muzejnictví (PETRÁKOVÁ 2005, s. 868). Určitou dobu působil jako ředitel luhačovické měšťanské školy, dále se angažoval například v Sokole. Za II. světové války byl kvůli vlastenecké činnosti odvezen do Osvětimi a umučen (KARSKÝ 2015, s. 8–9). Jméno *Zatloukalova* nese na počest Jana Zatloukala od poválečných dob ulice, v níž žil – bezesporu ji můžeme zařadit do kategorie H2a*.

Zbýlé čtyři honorifikační názvy se nevztahují k osobnostem, nýbrž v jednom případě k historické události (H3), dvakrát k místu (H4) a jedenkrát k instituci či organizaci (H5).

Jak již bylo uvedeno v jedné z předešlých kapitol, *náměstí 28. října* bylo pojmenováno na počest 28. října 1918, kdy vznikla Československá republika. Poněkud symbolicky působí, že do něj ústí ulice nazvaná podle jednoho z hlavních aktérů této události, prvního československého prezidenta T. G. Masaryka.

Pro pochopení konkrétních motivací pojmenování v rámci kategorie H4 je opět nezbytné uvést podrobnější kontext. V Luhačovicích a Pozlovicích přetrvává tradice pojmenovávání obytných budov, jež zpravidla původně sloužily také k sezónnímu ubytování lázeňských hostů. Roku 1904, tedy v hvězdném období luhačovických lázní, charakteristickém snahami o jejich počestění, započala výstavba luxusních vil na strategicky umístěných pozlovických pozemcích severně od dnešního lázeňského areálu. Na počest náročných pražských hostů, pro které byla určena, dostala první z nich jméno Praha. Záhy ji následovaly další objekty, pojmenované podle pamětihodností či čtvrtí v Praze (např. Emausy, Hradčany, Letná, Loreta, Petřín, Strahov, Vikárka, Vyšehrad). Tím je vysvětleno, proč byla rozrůstající se zástavba v oblasti dnešních ulic České armády, Holubyho a Betty Smetanové nazvána *Pražskou čtvrtí*. (SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 39, s. 41.) Pro úplnost informací je třeba dodat, že Kolařík (2009,

s. 30) považuje za stavbu, která byla důvodem k pojmenování čtvrti, hotel Praha. Pohlednice z počátku 20. století však naznačují, že to nejspíš není pravda, protože dříve byla vystavěna vila téhož jména (oba objekty v rámci čtvrti stále koexistují). Mezi lety 1914 a 1926 se o *Pražskou čtvrt'* vedl spor, v jehož důsledku byla nakonec přiřčena k Luhačovicím (KOLAŘÍK 2009, s. 30).

David (2011, s. 172) uvádí *Pražskou* ulici s 87 výskyty mezi nejčastější uliční pojmenování napříč českými městy, přičemž ji považuje za název orientační. Cílem pojmenování luhačovické *Pražské čtvrti* je však bezesporu honorifikace Prahy.

Rumunská ulice sice směřuje na jihovýchod a kdo by nastavený kurz udržel, nejspíš by dorazil do okolí Temešváru, nejedná se však o pojmenování orientační, nýbrž honorifikační. V obecném diskurzu se málo hovoří o tom, že východní oblasti naší republiky včetně několika významných měst nebyly na konci II. světové války osvobozeny přímo Rudou armádou, nýbrž jejím spojencem, 4. rumunskou armádou. Do Luhačovic se osvoboditelé dostali již 2. května roku 1945 z lesů od Kladné Žilína, tedy právě ze směru, který udává dnešní *Rumunská* ulice, pojmenovaná na jejich počest (SOkA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 40, s. 103).

Česká armáda alias Armáda České republiky je oficiální defenzivní instituce našeho státu, podřízená Ministerstvu obrany. Její počátek se vztahuje k roku 1918, kdy vzniklo Československo. Původně Československá armáda se na přelomu let 1992 a 1993 rozštěpila na českou a slovenskou část, což ostatně koresponduje s vývojem tohoto luhačovického urbanonyma. Současný název ulice *České armády* lze bezesporu považovat za honorifikační, přestože původní pojmenování může mít i jiné konotace. Od konce 20. let 20. století zde totiž stojí rozsáhlý hotel, původně nazvaný Miramonti, který v poválečném období připadl Ministerstvu obrany a sloužil jako zotavovna pro jeho pracovníky včetně vojáků. V 60. letech 20. století se z něj stala dětská léčebna spadající přímo pod luhačovické lázně, přímá spojitost s armádou je tudíž minulostí. (srov. ŘEZNÍČKOVÁ 2020)

6.4 Kategorizace luhačovických uličních názvů podle slovtvorných typů

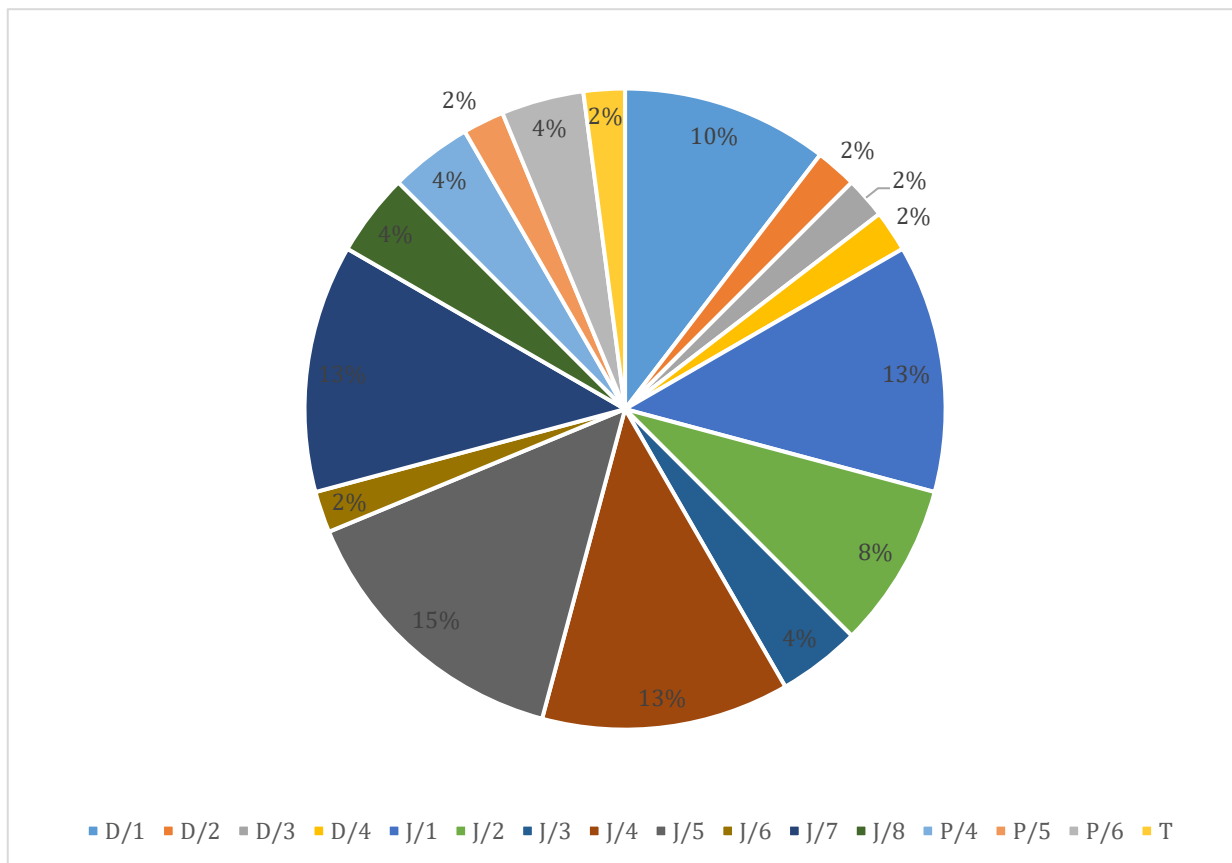
Analýza podle slovtvorných typů ukázala, že je zkoumaný materiál z tohoto hlediska velmi pestrý – viz tab. 13, resp. 14 a z ní vycházející obr. 6.

Tab. 13: Kategorizace luhačovických urbanonym podle slovtvorných typů

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Slavíčka	D/1
Antonína Václavíka	D/1
Betty Smetanové	D/1
Bezručova	J/4

URBANONYMUM	KATEGORIE
Bílá čtvrť	J/3
Branka	J/1
Čes. armády	D/4
Dr. Palka Blaho	T
Dr. Veselého	D/2
Družstevní	J/7
Holubyho	J/2
Hradisko	J/1
Hrazanská	J/5
Josefa Černíka	D/1
Jurkovičova alej	J/4
Kamenná	J/8
Komenského	J/2
Krátká	J/3
Kuželova	J/4
Lázeňské náměstí	J/5
Leoše Janáčka	D/1
Lesní	J/7
Lipová	J/6
Ludkovická	J/5
Lužné	J/2
Masarykova	J/4
Mlýnská	J/5
Nábřeží	J/1
Nádražní	J/7
nám. 28. října	D/3
Pod Kamennou	P/4
Pod Léštím	P/4
Pražská čtvrť	J/5
Příční	J/7
Rumunská	J/5
Slunná	J/8
Solné	J/2
Stráň	J/1
Školní	J/7
U Štávnice	P/5
Uherskobrodská	J/5
Újezda	J/1
Úprkova	J/4
V Cihelně	P/6

URBANONYMUM	KATEGORIE
V Drahách	P/6
Výsluní	J/1
Zahradní čtvrť	J/7
Zatloukalova	J/4

Obr. 6: Kategorizace luhačovických uličních názvů podle slovtvorných typů

Tab. 14: Počet zástupců jednotlivých kategorií luhačovického uličního názvosloví podle slovtvorných typů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
D/1	5
D/2	1
D/3	1
D/4	1
J/1	6
J/2	4
J/3	2
J/4	6
J/5	7

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
J/6	1
J/7	6
J/8	2
P/4	2
P/5	1
P/6	2
T	1

Nejpočetněji jsou zastoupeny skupiny J/5 (adjektiva s příponou *-ský* nebo *-ký*) se sedmi zástupci odpovídajícími 15 %, J/1 (substantiva v nominativu či genitivu singuláru nebo plurálu) se šesti zástupci odpovídajícími 13 %, J/4 (adjektiva posesivní s příponami *-ův*, *-in*) se šesti zástupci, J/7 (adjektiva s příponou *-(ov)ní*) rovněž se šesti zástupci a D/1 (antroponymum + antroponymum) s pěti zástupci odpovídajícími 10 %. Konkrétní příklady jsou k nalezení v tabulce a nepotřebují zvláštní komentář.

Za potenciálně sporný případ lze považovat pouze *Lázeňské náměstí*, které by se mohlo řadit i do kategorie D/4 (jiná dvouslovná spojení). Vzhledem k tomu, že jedním z obsažených výrazů je náměstí, které sice nepodléhá elipse, zato však tvoří běžnou součást uliční terminologie, považujeme za podstatu výrazu pouze adjektivum. Podobně se postupovalo také v případě *náměstí 28. října*.

Po dvou exemplářích tvořících 4 % celku čítají kategorie J/3 (neodvozená adjektiva v širším smyslu), J/8 (adjektiva s příponou *-ný*), P/4 (předložka *pod*) a P/6 (předložka *v*, *ve*).

Vždy pouze jedno urbanonymum, a tedy podíl 2 %, připadá na kategorie D/2 (apelativum + antroponymum), D/3 (v našem případě číslovka + apelativum), D/4 (jiná dvouslovná spojení), J/6 (adjektiva s příponou *-ový*), P/5 (předložka *u*) a T (trojslovná spojení). Trojslovné spojení je zajímavé tím, že jeho prvním výrazem je zkratka (Dr. – doktor).

7 Kategorizace pozlovických uličních názvů

V Pozlovicích je pojmenováno celkem 20 ulic a žádná místní část. Z toho celkem tři ulice můžeme chápat jako pokračování ulic luhačovických: *Leoše Janáčka*, *Antonína Václavíka* a *Jurkovičova alej*. Pouze tyto tři názvy navíc lze v rámci Pozlovic považovat za honorifikační. Ostatní ulice ve svých názvech převážně reflektují místní specifika.

7.1 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku

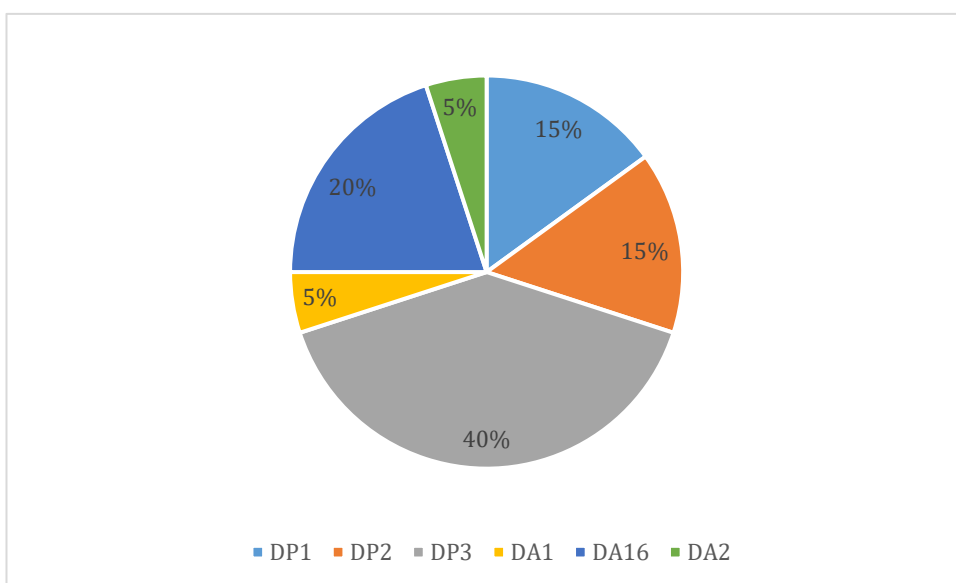
Analogicky jako luhačovická urbanonyma byla i ta pozlovická podrobena několika analýzám. První z nich se týkala jejich vzniku, přičemž výsledky shrnuje tab. 15. Podíl jednotlivých kategorií znázorňují tab. 16 a obr. 7. Tab. 17 udává počty zastoupených deaprelativních a depropriálních urbanonym, přičemž výsledky vizualizuje graf na obr. 8.

Tab. 15: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku

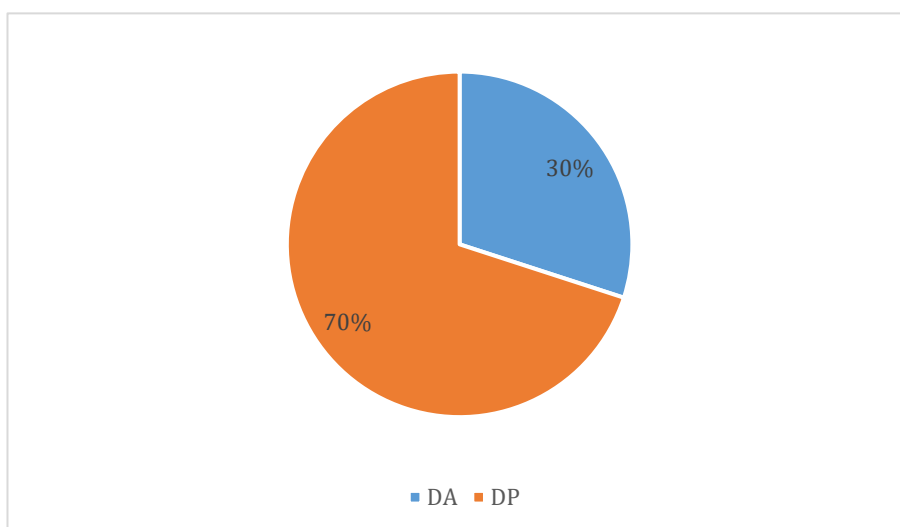
URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Václavíka	DP1
Hlavní	DA2
Jurkovičova alej	DP1
K Přehradě	DA16
Koryta	DP3
Leoše Janáčka	DP1
Luční	DA1
Ludkovická	DP2
Na Drahách	DP3
Na Příkopě	DA16
Nivy	DP3
Nivy I	DP3
Nivy II	DP3
Nivy III	DP3
Pod Větrníkem	DA16
Podhradská	DP2
Řetečovská	DP2
V Dražkách	DP3
Vřesky	DP3
Za Potokem	DA16

Tab. 16: Počet zástupců kategorií pozlovických uličních názvů podle vzniku

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DP1	3
DP2	3
DP3	8
DA1	1
DA16	4
DA2	1

Obr. 7: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle vzniku

Obr. 8: Podíl deaprelativ a depropií mezi pozlovickými uličními názvy

Tab. 17: Podíl deapelativ a deproprií mezi pozlovickými uličními názvy

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DA	6
DP	14

Zaměříme-li se na pozlovická urbanonyma z hlediska jejich vzniku, můžeme konstatovat, že počtem 14 zástupců jednoznačně dominují depropria, tvořící 70 % celku.

Nejvýraznější podíl mezi proprii, odpovídající osmi exemplářům a 40 % všech uličních názvů, zaujímá kategorie DP3 (Koryta, Na Drahách, Nivy, Nivy I, Nivy II, *Nivy III, V Dražkách, Vřesky*). Anoikonyma, jež se stala jejich základem, řadí Kolařík (1985, s. 55) mezi názvy polí: Drahy, Dražky, Koryta, Vřesek/Vřesky a Nivy, resp. Na nivách. S variacemi některých z nich se pak setkáme i na serveru Mapy.cz (např. U Koryt). Většina pojmenování výborně reflektuje místní specifika související zejména s pastevečtím dobytka.

V rámci Pozlovic evidujeme rovněž tři depropria ze skupiny DP2, jež se vztahují výhradně k okolním obcím (*Ludkovická, Podhradská, Řetečovská*).

Zbývá tři depropriální pojmenování čerpají z antroponym, čímž se řadí do kategorie DP1 (*Antonína Václavíka, Jurkovičova alej, Leoše Janáčka*). Jejich společným rysem je, že vycházejí z Luhačovic, a tudíž byly pojmenovány dříve, než došlo k vytvoření komplexního pozlovického uličního názvosloví. Protože se jedná o ulice původem luhačovické, věnoval se jejich rozboru podrobněji příslušný oddíl týkající se Luhačovic.

Mezi deapelativy je pak nejhojněji, čtyřmi exempláři, zastoupena skupina DA16. Do ní spadají urbanonyma odvozená od substantiv, jež ale zároveň sestávají z předložkové vazby (*K Přehradě, Na Příkopě, Pod Větrníkem, Za Potokem*).

Jediný případ vztahující se k substantivu bez předložkové vazby, a náležící tudíž do kategorie DA1, představuje jméno ulice *Luční*. Pouze jedno deapelativní pojmenování bylo odvozeno od adjektiva: ve skupině DA2 nalezneme název ulice *Hlavní*.

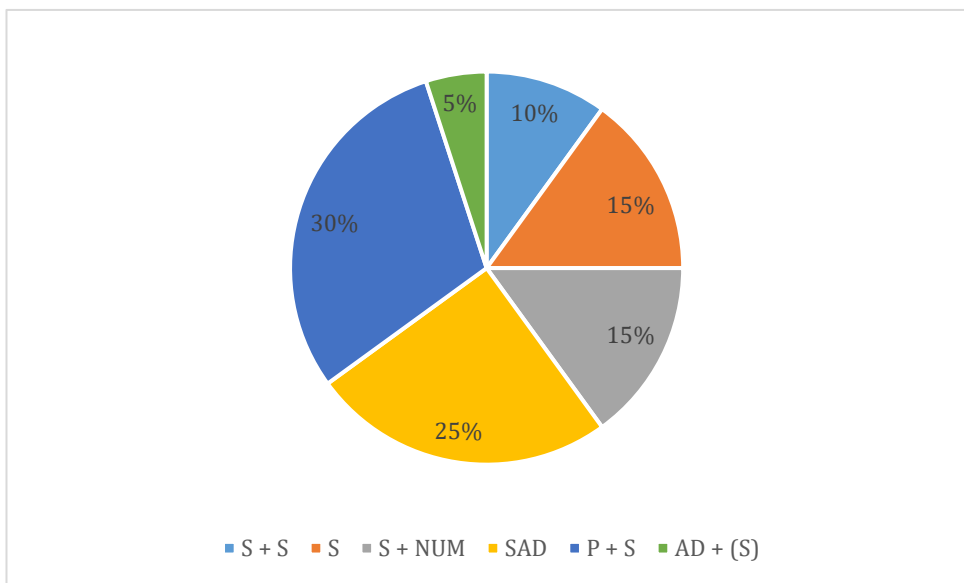
7.2 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů

Zkoumaný materiál prošel i analýzou podle strukturních modelů, jak demonstruje tab. 18. Podíly jednotlivých kategorií jsou zřejmé z tab. 19 a grafu na obr. 9.

Tab. 18: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Václavíka	S + S
Hlavní	SAD
Jurkovičova alej	AD + (S)

URBANONYMUM	KATEGORIE
K Přehradě	P + S
Koryta	S
Leoše Janáčka	S + S
Luční	SAD
Ludkovická	SAD
Na Drahách	P + S
Na Příkopě	P + S
Nivy	S
Nivy I	S + NUM
Nivy II	S + NUM
Nivy III	S + NUM
Pod Větrníkem	P + S
Podhradská	SAD
Řetečovská	SAD
V Dražkách	P + S
Vřesky	S
Za Potokem	P + S

Obr. 9: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů

Tab. 19: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle strukturních modelů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
S + S	2
S	3
S + NUM	3

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
SAD	5
P + S	6
AD + (S)	1

Analýza sesbíraného materiálu z hlediska strukturních modelů odhalila výraznou dominanci předložkových vazeb, resp. kategorie P + S. Téměř třetina jmen pozlovických ulic sestává z předložky a jednoho substantiva v singuláru (*K Přehradě, Na Příkopě, Pod Větrníkem, Za Potokem*) či plurálu (*Na Drahách, V Dražkách*). Jak je z uvedených dat patrné, jsou zastoupeny různé předložky, pouze předložka „na“ byla použita dvakrát.

Druhý nejčastější výskyt v rozsahu 25 % vykazuje kategorie SAD, substantivizovaná adjektiva, přičemž většina z nich je odvozena od názvů okolních sídel (*Ludkovická, Podhradská, Řetečovská*; dále *Luční, Hlavní*).

Podíly ve výši 15 % zaujímají shodně kategorie S pro jména ulic tvořená pouze substantivem (*Koryta, Nivy, Vřesky*) a S + NUM pro jména sestávající ze substantiva a číslovky, resp. v psané podobě římské číslice (*Nivy I, Nivy II, Nivy III*).

Desetina jmen ulic je tvořena kategorií S + S neboli dvěma substantivy (*Leoše Janáčka, Antonína Václavíka*).

Jediné nesubstantivizované adjektivum nalezneme v pojmenování *Jurkovičova alej*, které tudíž spadá do kategorie AD + (S).

7.3 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

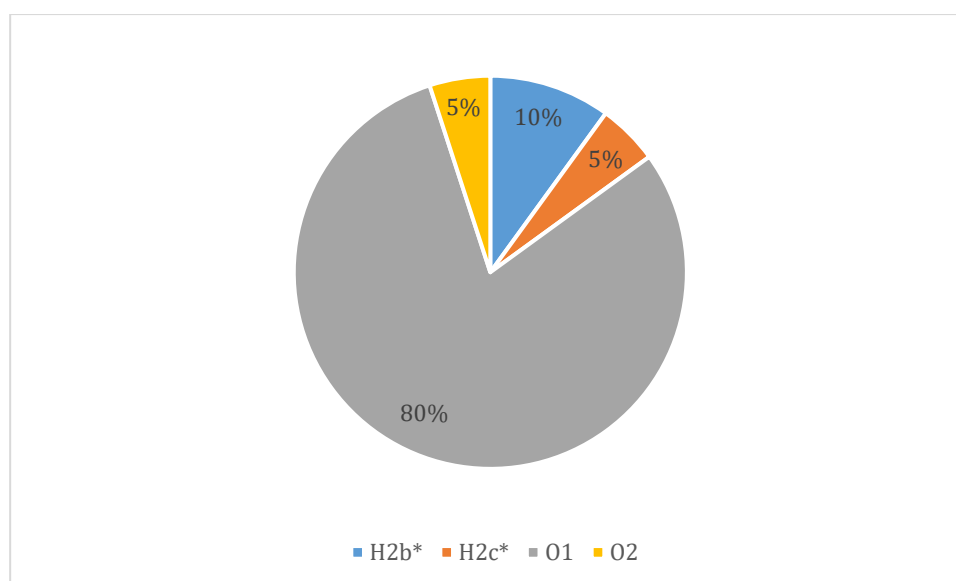
V rámci analýz jsme nesměli opomenout ani kategorizaci podle pojmenovacích motivů, která bývá zpravidla zásadní pro bližší porozumění kontextu jednotlivých názvů. Výsledky prezentují tab. 20, 21 a obr. 10.

Tab. 20: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovacích motivů

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Václavíka	H2c*
Hlavní	O2
Jurkovičova alej	H2b*
K Přehradě	O1
Koryta	O1
Leoše Janáčka	H2b*
Luční	O1
Ludkovická	O1
Na Drahách	O1
Na Příkopě	O1
Nivy	O1
Nivy I	O1
Nivy II	O1
Nivy III	O1
Pod Větrníkem	O1
Podhradská	O1
Řetečovská	O1
V Dražkách	O1
Vřesky	O1
Za Potokem	O1

Tab. 21: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle pojmenovacích motivů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
H2b*	2
H2c*	1
O1	16
O2	1

Obr. 10: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle pojmenovávacích motivů

Je zjevné, že s 80% zastoupením prostřednictvím 16 exemplářů dominuje kategorie O1 vycházející z objektu, k němuž nebo okolo něhož ulice vede (*Luční, Ludkovická, Koryta, K Přehradě, Na Drahách, Na Příkopě, Nivy, Nivy I, Nivy II, Nivy III, Podhradská, Pod Větrníkem, Řetečovská, V Dražkách, Vřesky, Za Potokem*).

Objekty, jež se staly podstatou uvedených uličních názvů kategorie O1, jsou různého charakteru. Na základě Kolaříkova článku (1985, s. 55) můžeme předpokládat, že velká část z nich byla odvozena z agronym, jmenovitě názvů polí (*Koryta, Na Drahách, Nivy, Nivy I, Nivy II, Nivy III, Vřesky, V Dražkách*). Konkrétní motivace proto musíme uvažovat již pro původní anoikonyma.

Hned několik uličních pojmenování upomíná na zemědělský charakter regionu a význam pastevectví pro obživu místních obyvatel: koryty jsou nejspíš myšlena napaředla pro dobytek, drahami přítomnými v urbanonymech *Na Drahách* a *V Dražkách* se patrně rozumějí průhony neboli cestičky, jimiž se zvířectvo vyhánělo na pastvu (srov. DAVID – MÁCHA 2014, s. 61).

Můžeme se domnívat, že pastvina je v uličním pojmenování přítomna hned dvakrát: jednou jakožto louka (*Luční*), čtyřikrát coby niva (*Nivy, Nivy I, Nivy II, Nivy III*). Je však nutné připomenout, že výraz niva má významů hned několik, přičemž pro naše účely se nabízejí hned tři. Křížovkářské slovníky ji považují za horskou louku, nezdá se setkáme i s pojmem údolní niva, znamenajícím pravidelně zaplavované okolí vodního toku, Rejzek (2001, s. 413) a Kolařík (1985, s. 58) pak upozorňují především na souvislost s úrodnou, obnovovanou půdou. Původní anoikononym, stejně jako názvy ulic, jejichž výstavba se datuje až do období socialismu, mohou čerpat ze všech uvedených významů, neboť nečíslované *Nivy* klesají k Pozlovickému potoku, Kolařík (1985, s. 55) je řadí mezi názvy polí – a charakterem oblast ulic *Nivy I, Nivy II* a *Nivy III* evokuje spíše louku, což potvrzuje i blízkost ulice *Luční*.

Aby niv a římských číslic nebylo málo, stojí v lokalitě ještě mamutí objekt někdejšího hotelu Niva, záhy přejmenovaného na Nivu I. Mnoho let je ovšem mimo provoz.

Zajímavostí je, že v nedalekém Zlíně se rovněž nacházejí *Nivy*, *Nivy I* a *Nivy II*, poskytující stejně jako pozlovické *Nivy*, *Nivy I*, *Nivy II* a *Nivy III* (nejen na svou dobu) nadstandardní bydlení převážně ve funkcionalistických vilách a řadových rodinných domech.

Pojmenování ulice *Pod Větrníkem* vychází z anoikonyma stejného znění, které kupříkladu Kolařík (1985, s. 55) nezmiňuje, ale nalezneme je na serveru *Mapy.cz*. Základem pojmenování je nedaleký vrchol Větrník o výšce 432 m n. m., jenž podle sdělení Ing. Pavla Coufalíka, starosty Pozlovic, své jméno dostal podle skutečnosti, že se v jeho blízkosti střetává proudění vzduchu z různých směrů, a tudíž je tam stále větrno.

Název pozlovické ulice *Vřesky* patrně navazuje na starší pomístní jména Vřesky či Vřések, jež uvádí Kolařík (1985, s. 55). Protože byla v minulosti v blízkosti Pozlovic zařazena hranice nářeční změny retnic *b* a *v* (srov. BALHAR a kol. 2016, s. 442–443), mohla být uvedena anoikonyma motivována výskytem jilmů neboli břestů, z jejichž různých dialektových variant čerpá řada pomístních jmen v různých částech republiky (srov. HLUBINKOVÁ 2010, s. 181–188). Nelze však v tomto kontextu pochopitelně vyloučit ani vliv blíže nespécifikovaných rostlin podobných vřesu.

Několik uličních názvů kategorie O1 se vztahuje k jednoduše identifikovatelným terénním prvkům, tentokrát ovšem již z řad apelativ: *K Přehradě*, *Na Příkopě* a *Za Potokem*.

Tři uliční názvy, spadající rovněž do O1, pak odkazují k okolním obcím, do nichž směřují – *Ludkovická*, *Podhradská* a *Řetečovská*.

Podíl 9 % zaujímají dva názvy kategorie H2b*, honorifikující osobnosti z oblasti kultury, a to v obou případech lokální (*Leoše Janáčka*, *Jurkovičova alej*). Jejich působení bylo shrnuto již v příslušném oddíle týkajícím se Luhačovic.

Jeden uliční název se řadí do kategorie O2, vycházející z vlastnosti ulice (*Hlavní*), a jeden spadá rovněž do honorifikační kategorie H2c* (*Antonína Václavíka*).

7.4 Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů

Další provedená analýza sesbíraného materiálu se týkala slovtvorných typů. Z tohoto hlediska jsou pozlovická urbanonyma velmi pestrá – dvacet exemplářů totiž spadá do dvanácti skupin, jak je zřejmé z tab. 22. Počty zástupců jednotlivých kategorií znázorňuje tab. 23 a rovněž graf na obr. 11.

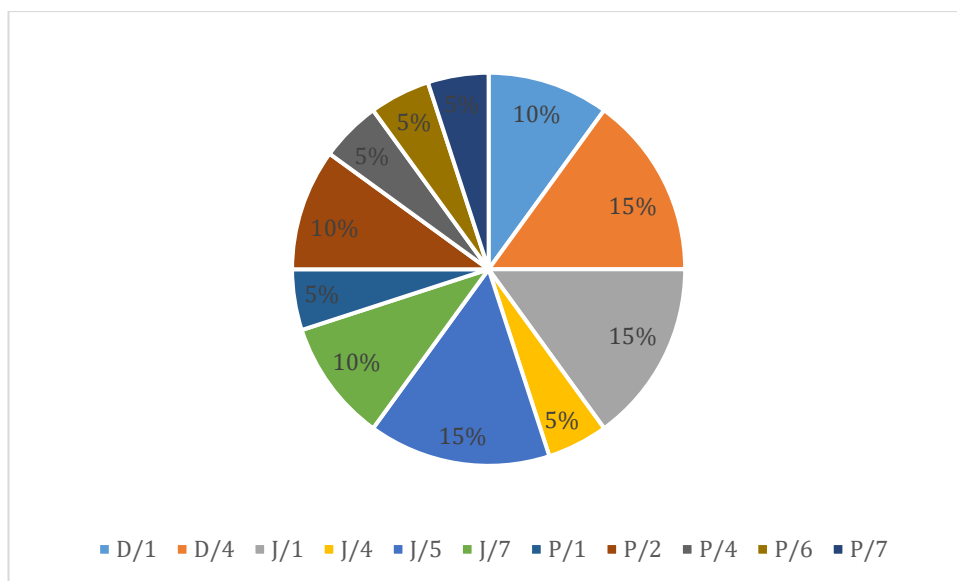
Tab. 22: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů

URBANONYMUM	KATEGORIE
Antonína Václavíka	D/1

URBANONYMUM	KATEGORIE
Hlavní	J/7
Jurkovičova alej	J/4
K Přehradě	P/1
Koryta	J/1
Leoše Janáčka	D/1
Luční	J/7
Ludkovická	J/5
Na Drahách	P/2
Na Příkopě	P/2
Nivy	J/1
Nivy I	D/4
Nivy II	D/4
Nivy III	D/4
Pod Větrníkem	P/4
Podhradská	J/5
Řetečovská	J/5
V Dražkách	P/6
Vřesky	J/1
Za Potokem	P/7

**Tab. 23: Počet zástupců jednotlivých kategorií pozlovických uličních názvů podle slovo-
tvorných typů**

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
D/1	2
D/4	3
J/1	3
J/4	1
J/5	3
J/7	2
P/1	1
P/2	2
P/4	1
P/6	1
P/7	1

Obr. 11: Kategorizace pozlovických uličních názvů podle slovtvorných typů

Tři exempláře (coby nejvyšší počet položek v rámci skupiny) tvoří kategorie J/1 (substantiva v nominativu a genitivu singuláru či plurálu – *Koryta, Nivy, Vřesky*), J/5 (adjektiva s příponou *-ský* nebo *-ký* – *Ludkovická, Podhradská, Řetečovská*) a D/4 (jiná dvouslovná spojení – *Nivy I, Nivy II, Nivy III*).

Po dvou případech obsahují kategorie D/1 (antroponymium + antroponymium – *Antonína Václavíka, Antonína Slavička*), J/7 (adjektiva s příponou *-ní* – *Hlavní, Luční*) a P/2 (předložka *na* – *Na Dražkách, Na Příkopě*).

Jednoho zástupce mají všechny zbylé kategorie: J/4 (adjektiva posesivní s příponami *-ův, -in* – *Jurkovičova alej*), P/1 (předložka *k, ke* – *K Přehradě*), P/4 (předložka *pod* – *Pod Větrníkem*), P/6 (předložka *v, ve* – *V Dražkách*), P/7 (předložka *za* – *Za Potokem*).

8 Porovnání výsledků analýz luhačovických a pozlovických uličních názvů

Nejvýznamnější zjištění z jednotlivých analýz uličního názvosloví Luhačovic a Pozlovic byla rovněž vzájemně porovnána.

V případě obou sídel jednoznačně dominují názvy ulic (a jedné čtvrti) depropiálního charakteru – v Pozlovicích je jejich zastoupení výraznější, 70 % celku, v Luhačovicích pak tvoří přibližně 67 % všech pojmenování. Zatímco však bylo 57 % pozlovických depropií odvozeno od anoikonym (oproti 23 % v Luhačovicích), základem 50 % luhačovických depropií se stala antroponyma (oproti 15 % v Pozlovicích, přičemž se ovšem jedná o ulice vycházející z Luhačovic). Z toho je poměrně zřetelný kontrast venkovského charakteru Pozlovic oproti Luhačovicím, které ztělesňují nejen město, ale především místo s významnou kulturní tradicí. Zajímavostí pak je, že počet depropií vztahujících se k oikonymům je v obou případech stejný: tři exempláře. Oikonyma, z nichž tyto uliční názvy čerpají, se však kromě jednoho liší.

Z hlediska strukturních modelů se ukázalo, že v Pozlovicích je v poměru k celku zastoupeno výrazně více předložkových uličních názvů (P + S): přibližně třetina oproti luhačovickým osmi procentům. Rozdíl je zapříčiněn právě využitím anoikonym a terénních prvků pro pozlovické uliční názvosloví, kdy bylo potřeba konkretizovat polohu ulice vůči nim. V Luhačovicích mají dominantní podíl substantivizovaná adjektiva (SAD) tvořící bezmála polovinu všech uličních názvů, v Pozlovicích je však tato kategorie rovněž významná, neboť představuje čtvrtinu celku.

Skladba pozlovických uličních názvů je z hlediska pojmenovávacích motivů omezená, neboť jsou zastoupeny pouze čtyři z vyhrazených skupin. 80 % případů navíc spadá do kategorie O1. Na tomto místě je třeba znovu připomenout, že všechny tři pozlovické honorifikační názvy byly původně koncipovány jako uliční pojmenování Luhačovic. Naproti tomu Luhačovice skýtají pestrou paletu kategorií – jejich 48 pojmenování bylo rozčleněno do 11 skupin. 60 % zdejších uličních jmen je orientačních, z nich 76 % (a zároveň 46 % celku) však rovněž spadá do kategorie O1. Honorifikační názvy se pak člení do osmi kategorií, osm exemplářů se zařadilo do kategorie H2b*, následované H2a* o čtyřech případech.

Z hlediska analýzy podle strukturních modelů není jisté bez zajímavosti, že 48 luhačovických zástupců se řadí do 16 kategorií, zatímco pro pouhých 20 pozlovických exemplářů bylo vyhrazeno kategorií jedenáct. Na vině je hojně využití různorodých předložek v městysu (k, 2x na, pod, v, za). Luhačovice vykazují pestřejší škálu dvouslovných spojení (kategorií D/X, kde místo X figuruje číslice 1–4), což koreluje s vyšším množstvím i rozmanitostí honorifikačních pojmenování. Nalezneme v nich také jedinou kombinaci tří slov.

9 Zastávky veřejné hromadné dopravy v Luhačovicích a Pozlovicích

Na území Luhačovic a přidružených obcí i Pozlovic se nachází celkem 26 zastávek veřejné hromadné dopravy (VHD), suplující v Luhačovicích i městskou hromadnou dopravu (MHD). Ve 24 případech jsou obsluhovány autobusovými spoji a ve dvou případech železnicí. Jejich seznam uvádí tab. 24.

Tab. 24: Seznam zastávek veřejné hromadné dopravy v Luhačovicích a Pozlovicích s uvedením typu obsluhy

NÁZEV ZASTÁVKY	TYP
Luhačovice	VLAK
Luhačovice, aut.st.	BUS
Luhačovice, Družstevní	BUS
Luhačovice, garáže	BUS
Luhačovice, hřbitov	BUS
Luhačovice, Jestřábí	BUS
Luhačovice, Kladná Žilín	BUS
Luhačovice, Kladná Žilín, hor.zast.	BUS
Luhačovice, Kladná Žilín, paseky	BUS
Luhačovice, Polichno	BUS
Luhačovice, pošta	BUS
Luhačovice, Pražská čtvrť	BUS
Luhačovice, provozovna	BUS
Luhačovice, Řetečov	BUS
Luhačovice, u zámku	BUS
Luhačovice, Valaška	BUS
Luhačovice, Zahradní čtvrť	BUS
Luhačovice, zotavovna Fontána	BUS
Polichno	VLAK
Pozlovice, dol.konec	BUS
Pozlovice, hor.konec	BUS
Pozlovice, Lipská	BUS
Pozlovice, nad přehradou	BUS
Pozlovice, přehrada	BUS
Pozlovice, PV ZD	BUS
Pozlovice, střed	BUS

Jak tab. 24 rovněž demonstruje, železniční doprava disponuje pouze dvěma zastávkami prostých jmen: nedaleko návsí v Polichně nalezneme zastávku *Polichno*, poněkud

stranou od současného centra Luhačovic je to stanice *Luhačovice*. Oba jednoslovné názvy jsou depropriálního charakteru, odvozeny od substantiv, jmenovitě oikonym, a tvořeny jedním substantivem, přičemž jejich motivace je zřejmá: odrážejí název katastrálního území (resp. města a místní části, bývalé obce), do nějž spadají. Mezi uvedenými zastávkami leží ještě *Biskupice*; *Luhačovice* jsou pak konečnou stanicí.

Z pohledu do tab. 24 je zřejmé, že názvy autobusových zastávek jsou koncipovány podle specifické hierarchie: nejprve je uvedena obec, na jejímž území se zastávka nachází (město Luhačovice, městys Pozlovice), poté – pouze v případě, že se liší od názvu obce – následuje příslušná místní část (Kladná Žilín, Polichno, Řetechov), a teprve za nimi vzniká prostor pro konkrétní atribut dané zastávky, vycházející zpravidla z jejího umístění či vztahu k objektu. Jednotlivé uvedené součásti názvu zastávky jsou odděleny čárkami.

Lze konstatovat, že obdobným způsobem jako v případě železničních zastávek byly odvozeny rovněž názvy autobusových zastávek *Luhačovice*, *Kladná Žilín*; *Luhačovice*, *Polichno* a *Luhačovice*, *Řetechov* – jejich součástmi jsou výhradně oikonyma, ovšem tentokrát vždy dvě: obec a její místní část.

Pro účely analýz podle vzniku, strukturních modelů a slovtvorných typů, jaké jsme v předešlých kapitolách provedli pro ostatní luhačovická a pozlovická urbanyma, budeme pracovat pouze s konkrétními atributy zastávek, vynecháme tudíž jména obcí, eventuálně místních částí, jež byla analyzována na začátku práce. Dále se proto nebudeme zabývat pěti již stručně okomentovanými železničními a autobusovými zastávkami sestávajícími pouze z oikonym, jež jsou shrnuty v tabulce 25 níže, a zpracujeme tak zbylých 21 exemplářů. Pro ilustraci: například z názvu *Luhačovice*, *Kladná Žilín*, *paseky* vyjmeme jak Luhačovice, tak Kladnou Žilín, a reflektujeme pouze atribut *paseky*.

Tab. 25: Luhačovické a pozlovické zastávky veřejné hromadné dopravy, jejich názvy sestávají výhradně z oikonym

JMÉNO ZASTÁVKY
Luhačovice
Luhačovice, Kladná Žilín
Luhačovice, Polichno
Luhačovice, Řetechov
Polichno

9.1 Kategorizace názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle vzniku

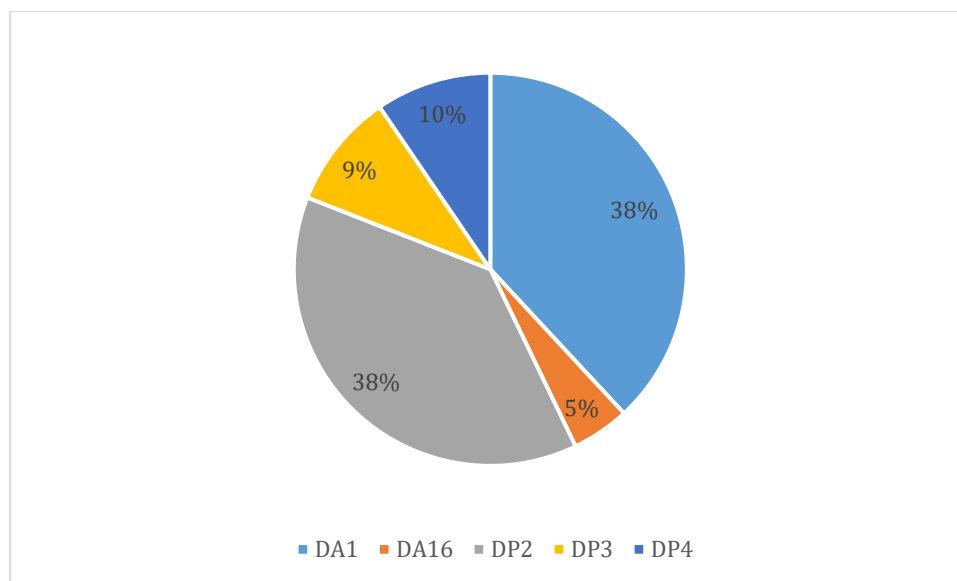
Zkoumaný materiál, tedy atributy názvů zastávek veřejné hromadné dopravy, byl analyzován podle vzniku. Výsledky kategorizace shrnují tab. 26, 27 a 28 a vizualizují grafy na obr. 12 a 13.

Tab. 26: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle vzniku

ATRIBUT	KATEGORIE
aut.st.	DA1
dol.konec	DP2
Družstevní	DP2
garáže	DA1
hor.konec	DP2
hor.zast.	DA1
hřbitov	DA1
Jestřábí	DP2
Lipská	DP3
nad přehradou	DP3
paseky	DP2
pošta	DA1
Pražská čtvrť	DP2
provozovna	DA1
přehrada	DA1
PV ZD	DA1
střed	DP2
u zámku	DA16
Valaška	DP4
Zahradní čtvrť	DP2
zotavovna Fontána	DP4

Tab. 27: Počet zástupců jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy

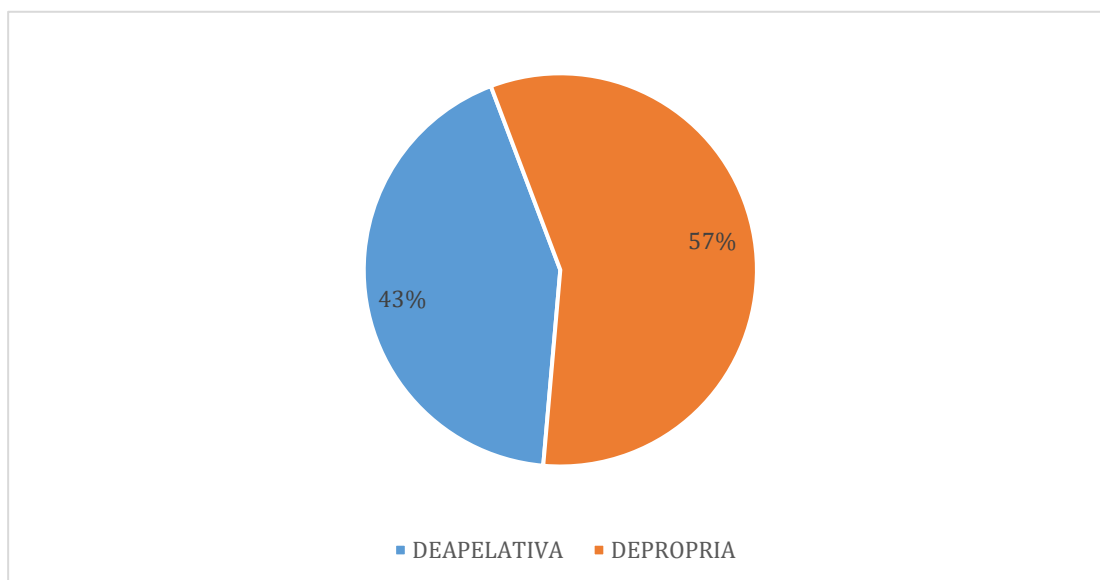
KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DA1	8
DA16	1
DP2	8
DP3	2
DP4	2

Obr. 12: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy

Tab. 28: Podíl deapelativ a depropií mezi atributy názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DEAPELATIVA	9
DEPROPRIA	12

Obr. 13: Podíl deapelativ a depropií mezi atributy názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy

Z uvedených dat je patrné, že poměr deapelativ a deproprií mezi zkoumanými atributy pojmenování luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy je relativně vyrovnaný: evidujeme dvanáct deproprií (57 %) oproti devíti deapelativům (43 %).

Je nutné připomenout, že při porovnání všech zastávek, tedy i pěti exemplářů, které nedisponují atributy (viz výše uvedená tab. 25), by byl rozdíl výraznější, protože by depropria svůj podíl posílila o pět výskytů.

Všech devět deapelativních pojmenování vychází ze substantiv, tudíž spadají do kategorie DA1 (*aut.st., garáže, hor.zast., hřbitov, pošta, provozovna, přehrada, PV ZD*). Další případ vztahující se k substantivu je rozšířen o předložkovou vazbu, a řadí se tak již do podkategorie DA16 (*u zámku*).

Jak už bylo zmíněno, propriální základ pozorujeme u dvanácti atributů. Dvě třetiny z nich, osm případů, se vztahují k oikonymům, a patří proto do kategorie DP2. Z toho tři zástupci čerpají z názvosloví luhačovických ulic a čtvrtí (*Družstevní, Pražská čtvrť, Zahradní čtvrť*) a pět z nestandardizovaných oikonym Luhačovic či Pozlovic (*Jestřábí, dol.konec, hor.konec, paseky, střed*) (srov. BOHÁČOVÁ 2017). V posledních čtyřech případech jsou zjevné pravopisné nedostatky, jmenovitě chybějící mezery za interpunkcí a malá písmena tam, kde by měla být velká – v této formě ovšem atributy uvádějí jízdní řády, mapy i informační systém vozidel.

Z anoikonyma vychází jediný atribut, jenž se tím pádem řadí do skupiny DP3: *Lipská*. Pozlovická zastávka názvem čerpá z archaického pojmenování lokality, Kolařík (1985, s. 55) opět uvádí i agronymum. Původní, již téměř vymizelá plurálová podoba *Lipska* byla nahrazena pro mluvčí zřejmě logičtější variantou *Lipská*.

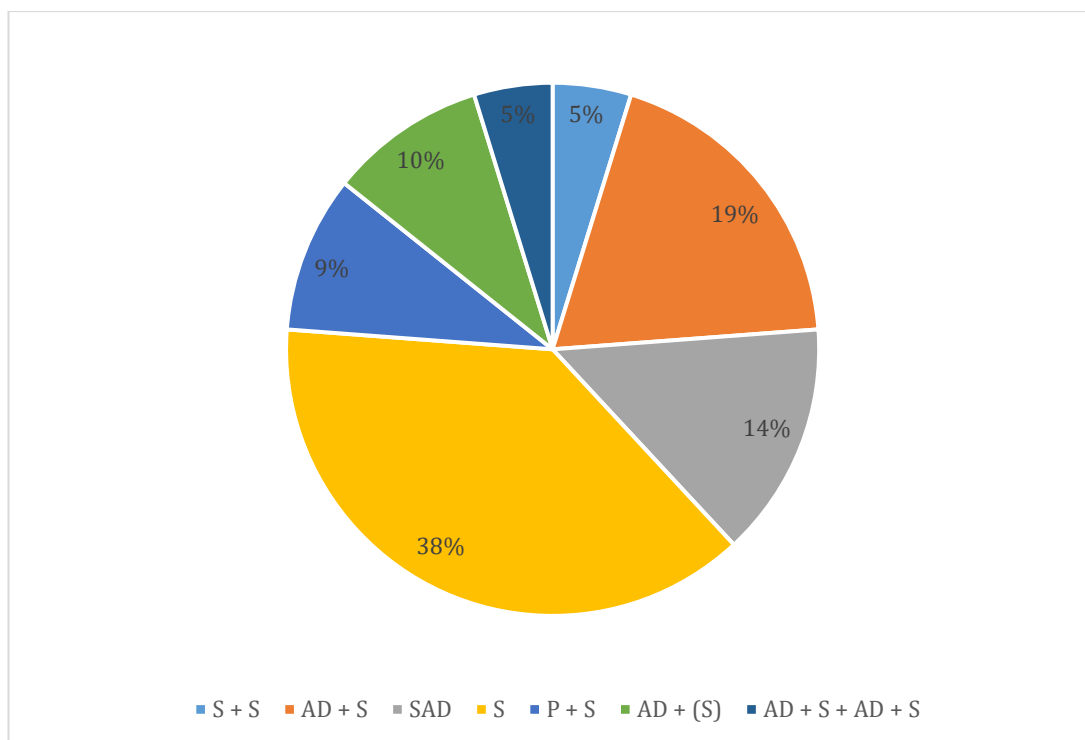
9.2 Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů

Výsledky analýzy podle strukturních modelů jsou relativně pestré – atributy zastávek spadají celkem do šesti kategorií, jak demonstrují tab. 29 a 30 a jak vizualizuje graf na obr. 14.

Tab. 29: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů

ATRIBUT	KATEGORIE
aut.st.	AD + S
dol.konec	AD + S
Družstevní	SAD
garáže	S
hor.konec	AD + S
hor.zast.	AD + S

ATRIBUT	KATEGORIE
hřbitov	S
Jestřábí	SAD
Lipská	SAD
nad přehradou	P + S
paseky	S
pošta	S
Pražská čtvrť	AD + (S)
provozovna	S
přehrada	S
PV ZD	AD + S + AD + S
střed	S
u zámku	P + S
Valaška	S
Zahradní čtvrť	AD + (S)
zotavovna Fontána	S + S

Obr. 14: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů

Tab. 30: Podíl jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle strukturních modelů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
S + S	1
AD + S	4
SAD	3
S	8
P + S	2
AD + (S)	2
AD + S + AD + S	1

Největší množství atributů, osm exemplářů představujících 38 % celku, je tvořeno pouze jedním substantivem, a spadá tak do kategorie S (*garáže, hřbitov, paseky, pošta, provozovna, přehrada, střed, Valaška*).

Co do počtu zástupců následují dvě kategorie o třech zástupcích, tedy se 14% podílem: AD + S, sestávající z adjektiva a substantiva (*dol.konec, hor.konec, hor.zast.*), a SAD, sestávající ze substantivizovaných adjektiv (*Družstevní, Jestřábí, Lipská*).

Dva exempláře eviduje jednak kategorie AD + (S) fungující na stejném principu, ovšem za předpokladu, že substantivum vychází z obvyklé terminologie uličních

názvů, avšak nepodléhá elipse (*Pražská čtvrť, Zahradní čtvrť*); jednak P + S, tvořená předložkou a substantivem (*nad přehradou, u zámku*).

Zbylé dvě skupiny evidují po jednom členu, jmenovitě jsou to S + S, značící dvě substantiva (*zotavovna Fontána*), a svérázná AD + S + AD + S, tvořená dvěma zkratkami sestávajícími vždy z adjektiva a substantiva (*PV ZD* – přidružená výroba zemědělského družstva).

9.3 Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle pojmenovacích motivů

V rámci analýzy atributů pojmenování zastávek veřejné hromadné dopravy podle pojmenovacích motivů bylo záhy zjištěno, že všechny spadají do kategorie O1, zahrnující orientační názvy vztahující se k blízkému objektu. Vzhledem k podstatě názvů zastávek veřejné dopravy se tento výsledek nejeví nikterak překvapivě. Pro úplnost je třeba dodat, že do téže kategorie se řadí i názvy pěti zastávek tvořených výhradně oikonomy, jejichž podrobnější analýzu neprovádíme.

Z uvedeného důvodu není zapotřebí tabulace dat, mnohem lépe poslouží komentář ke konkrétním motivacím jednotlivých pojmenování.

Jak už bylo uvedeno, většina zastávek vyjadřuje blízkost nějakého objektu.

Zkratka *aut.st.* indikuje, že se jedná o autobusovou stanici, což má na potenciální pasažéry zásadní dopad, protože mohou oprávněně očekávat přítomnost služeb souvisejících s dopravou či existenci přestupního uzlu.

V těsné blízkosti zastávky s atributem *garáže* se nacházejí automobilové garáže pro lázeňské hosty, podobně jako se zastávka *pošta* nachází u pošty, která je poměrně důležitým orientačním bodem v centru Luhačovic. Týmž způsobem fungují rovněž zastávky *u zámku* či *přehrada*, v jejímž případě by vzhledem k přesnějším určení byla potenciálně přílehavějším atributem *hráz*.

U novějšího z luhačovických hřbitovů zastavuje autobus na zastávce s příznačným atributem *hřbitov*.

Původ atributu zastávky *provozovna* tkví v dlouholeté existenci provozovny (garáže, kanceláří, čerpací stanice a zázemí pro řidiče) ČSAD Vsetín, dnes Z-Group bus, jež se v 90. letech 20. století stalo monopolním dopravcem v regionu, do jehož gesce spadala i tvorba jízdních řádů a údržba některých zastávek. Nebylo tak nezbytně nutné specifikovat, o jakou provozovnu se jedná. Název zastávky je však již řadu let neaktuální, neboť provozovna byla roku 2015 zrušena (BENEŠ – KABELÁČ [2023]).

Atribut zastávky *Valaška* čerpá z přítomnosti provozovny valašskoklobouckého družstva lidové umělecké výroby Valaška, produkujícího převážně obuv a drobné dekorativní předměty. *Zotavovna Fontána* pak byla odvozena od dvou ubytovacích objektů, někdejších zotavoven ROH 30. výročí Února a Československo-sovětského přátelství.

Krátce po sametové revoluci byly přejmenovány na Fontánu a Přátelství, později na hotel Fontána I a Fontána II. Dlužno podotknout, že oba názvy, čerpající z chrématonym, jsou neaktuální, protože družstvo Valaška již řadu let neexistuje (dokonce by mohlo dojít k záměně za vilu Valašku) a hotely byly před několika lety přejmenovány na Harmonii I a Harmonii II.

Specifickým případem je z mnohých úhlů pohledu přívlastek *PV ZD*, jedná se o dvě zkratky znamenající „přidruženou výrobu zemědělského družstva“. Jak už bylo uvedeno, v Luhačovicích dodnes působí nástupce úspěšného JZD Zálesí, které se kromě zemědělství, ovlivněného sezónností, prosadilo i v poněkud stálejších průmyslových odvětvích, původně tzv. přidružené výrobě. Ta se uskutečňovala v mnoha objektech, mimo jiné v areálu obklopujícím zastávku, která byla patrně zřízena právě pro dopravu družstevníků na pracoviště.

Umístění v rámci členitého terénu pak reflektují atributy šesti zastávek, z čehož pět depropriálních případů vychází z anoikonym standardizovaných (*nad přehradou* – Nad Přehradou) i nestandardizovaných (*dol.konec* – Dolní Konec, *hor.konec* – Horní Konec, *paseky* – Paseky, *střed* – Střed) (srov. BOHÁČOVÁ 2017). Jedno pojmenování s obdobnou motivací se pak vztahuje rovněž k apelativu (*hor.zastávka* – horní zastávka).

Bližší vysvětlení si zaslouží již zmíněný atribut *paseky*: vychází z nestandardizovaného oikonyma Paseky, které se používá pro shluk usedlostí a rekreačních objektů mezi Luhačovicemi a Kladnou Žilínem. Základem pro pojmenování se mohl stát způsob středověké kolonizace území prostřednictvím mýcení lesů. Kolařík (2010b, s. 57) apelativum *paseky* definuje jako „odlehle osídlené místo“. Lokalitu téhož jména a s obdobnými parametry ostatně nalezneme v řadě nedalekých obcí, např. v Želechovicích nad Dřevnicí.

Z oikonym, tentokrát již standardizovaných, vycházejí rovněž atributy zastávek *Pražská čtvrť* (podle čtvrti) a *Zahradní čtvrť* (podle ulice). Specifika těchto pojmenování již byla vysvětlena v jedné z předešlých kapitol.

Poněkud sporná je motivace atributu *Jestřábí*: mohl být odvozen buď od přilehlého shluku domů, jenž se tímto výrazem donedávna označoval, nebo podle významné lázeňské vily od Dušana Jurkoviče z počátku 20. století, která rovněž stojí hned vedle. Lze se domnívat, že nejprve byl podle ptáka jestřába pojmenován nedaleký pahorek jako Jastrábí/Jestřábí hora či Jestřábí, následně jeho jméno převzal Jestřabský mlýn (přebudovaný na Vodoléčebný ústav) – a teprve potom snad přišly na řadu uvedené čtvrť a vila. Kolařík (1985, s. 55) uvádí rovněž název pole Jestřábí, a to původně na katastru Pozlovic. Podle pahorku, pole a dávno před zřízením autobusové dopravy zaniklého mlýna by patrně zastávku VHD nikdo nepojmenoval, tudíž připadají v úvahu prve zmíněné dvě varianty.

Jeden atribut pak vychází z anoikonyma: pozlovická zastávka *Lipská*. Názvem čerpá z archaického pojmenování lokality, podle Kolaříka (1985, s. 55) opět i agronyma, které ovšem znělo Lipska – jednalo se o tvar plurálu. Neutrální přípona *-isko* v mnohých moravských nářečích supluje příponu *-iště* a značí místo výskytu fenoménu

určeného kořenem slova (srov. BALHAR a kol. 2014, s. 190–191; KOLAŘÍK 1985, s. 57). Motivací pro pojmenování se tak zřejmě stal porost lip. Zajímavostí je, že původní varianta *Lipska* už téměř vymizela a jak na objektu zastávky, tak v jízdnicích řádech ji teprve v nedávném období nahradila *Lipská* (srov. MĚSTYS POZLOVICE 2016). Obdobně i nedaleký penzion Jas v některých zdrojích uvádí svou adresu v podobě „Lipská 100“ (PENZION JAS 2008), což vzbuzuje dojem, jako by Lipská byl název ulice. Důvodem k takové změně vnímání anoikonyma či atributu může být skutečnost, že přímým spojením ze zastávky (respektive po silnici, která lokalitu protíná) je možné se dopravit do 15 km vzdálené Lípy nad Dřevnicí – nelze ovšem vyloučit ani někdejší vztah uvedené obce k pozemkům na Lipskách. Pravděpodobně zapůsobila lidová etymologie.

9.4 Kategorizace atributů názvů zastávek luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů

Analýza podle slovtvorných typů již mohla být provedena standardním způsobem včetně tabulace dat. Jeden atribut se však dosavadním klasifikacím vymyká, a tak pro něj byla analogicky vyhrazena nově vytvořená kategorie Č (protože sestává ze čtyř slov). Jednotlivé případy spadají celkem do osmi skupin, jak je patrné z tabulek 31 a 32. Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií znázorňuje graf na obr. 15.

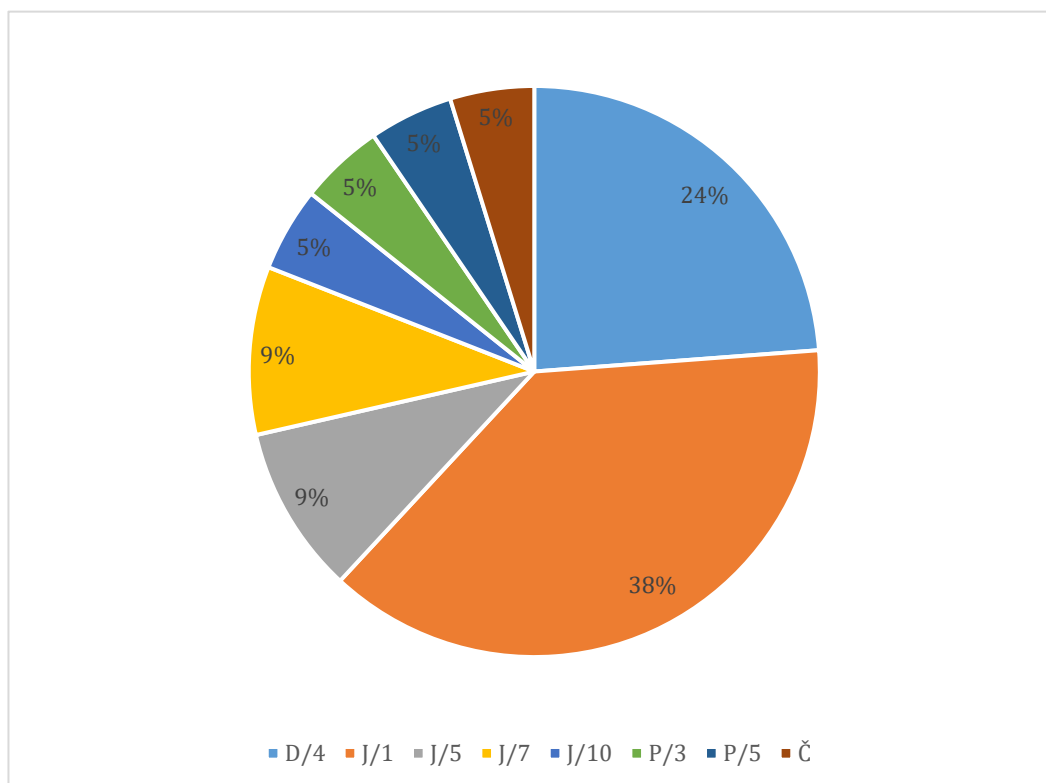
Tab. 31: Kategorizace atributů názvů zastávek luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů

ATRIBUT	KATEGORIE
aut.st.	D/4
dol.konec	D/4
Družstevní	J/7
garáže	J/1
hor.konec	D/4
hor.zast.	D/4
hřbitov	J/1
Jestřábí	J/10
Lipská	J/5
nad přehradou	P/3
paseky	J/1
pošta	J/1
Pražská čtvrť	J/5
provozovna	J/1
přehrada	J/1
PV ZD	Č

ATRIBUT	KATEGORIE
střed	J/1
u zámku	P/5
Valaška	J/1
Zahradní čtvrť	J/7
zotavovna Fontána	D/4

Tab. 32: Podíl jednotlivých kategorií atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
D/4	5
J/1	8
J/5	2
J/7	2
J/10	1
P/3	1
P/5	1
Č	1

Obr. 15: Kategorizace atributů názvů luhačovických a pozlovických zastávek veřejné hromadné dopravy podle slovtvorných typů

Nejvyšší počet osmi zástupců, odpovídajících podílu 38 %, vykazuje kategorie J/1. Do ní spadají atributy sestávající z jednoho substantiva v nominativu nebo genitivu singuláru či plurálu (*garáže, hřbitov, paseky, pošta, provozovna, přehrada, střed, Valaška*). Na druhém místě se s pěti exempláři tvořícími téměř čtvrtinu zkoumaného materiálu nachází kategorie D/4, sdružující jiná dvouslovná spojení (*aut.st., dol.konec, hor.konec, hor.zast., zotavovna Fontána*).

Následují dvě kategorie po dvou případech: J/5 pro adjektiva s příponou *-ský* (*Lipská, Pražská čtvrť*) a J/7 pro adjektiva s příponou *-ní* (*Družstevní, Zahradní čtvrť*).

Ve zbylých skupinách evidujeme po jednom zástupci: J/10, adjektiva s příponou nebo koncovkou *-í* (*Jestřábí*); P/3, předložka *nad* (*nad přehradou*); P/5, předložka *u* (*u zámku*) a Č, čtyři slova (*PV ZD*). Jak už bylo uvedeno, poslední případ je atypický, tudíž musela být kategorie Č nově vymezena.

10 Analýza názvů luhačovických minerálních pramenů

Třebaže se běžně hydronyma k urbanonymům neřadí, považujeme luhačovické minerální prameny za natolik spjaté s lázeňským charakterem města, že jsme se je rozhodli zařadit do analyzovaného materiálu. Jednak totiž právě ony pozvedly někdejší venkovské sídlo na dnešní lázeňské město a kulturní centrum regionu, jednak představují pojmenovanou součást městského prostoru, v některých případech do určité míry přirovnatelnou k altánům (jako např. *Bellevue* v Karlových Varech) či kašnám (jako např. *Parnas* v Brně).

V Luhačovicích je v současnosti pojmenováno přibližně 20 zřídelských minerálních vod, k různorodým účelům se využívá asi 17 z nich (údaje se liší a počet patrně kolísá v závislosti na tom, které z dlouhodobě pozorovaných zdrojů jsou, byť i dočasně, zařazovány do provozu). Všechna se nacházejí na katastru města v blízkém okolí Lázeňského náměstí. Zatímco necelá polovina je vyhrazena pouze pro koupele či inhalace, deset jich slouží i k pitné kúře. Důležitý městský prvek pak představuje zejména osm pramenů, jež disponují veřejně přístupným prameníkem.

Význam luhačovických minerálních vod se postupně zvyšoval od druhé poloviny 17. století, kdy se rozvojem zdejšího lázeňství začal zabývat šlechtický rod Serényiů, v jehož majetku byly lázně až do roku 1902. Zatímco nejstarší a nejvýznamnější z pramenů tak nesou názvy odvozené od jmen jeho příslušníků, v případě novějších pramenů, zachycených již převážně ve století 20., se setkáme s pestřejší škálou pojmenování.

Před rokem 1945 byla řada pramenů i několikrát přejmenována (*Bublavý pramen* > *Amandka*; *Lesní pramen*, *Pramen v hoře*, *Luisin pramen* > *Aloiska*; *Hlavní pramen* > *Vincentka*; *Luční pramen* > *Jubilejní*) (srov. KOLAŘÍK 2010a, s. 42), poté se v tomto ohledu situace ustálila. Výjimku představuje slavný vrt *Gejzír* z roku 1929, který v 60. letech 20. století dostal nové jméno podle válečného hrdiny dr. Františka Šťastného, jenž v Luhačovicích vyrůstal (JANČÁŘ 2009, s. 52).

V 80. letech 20. století došlo v prostoru Lázeňského náměstí k havárii kanalizace. Vzhledem ke kontaminaci půdy hrozilo znečištění pramenů mělkého jímání, tj. *Antonínky*, *Čítárny*, *Janovky*, *Jubilejního* a *Ústředního*. Coby jejich náhrada, eliminující navíc podobná rizika v budoucnosti, bylo navrtáno několik výrazně hlubších pramenů. Prameny *Antonínka* a *Ústřední* následníka nedostaly, na zbylé tři prameny navázaly *Nová Čítárna*, *Nová Janovka* a *Nový Jubilejní*. Protože se nakonec ukázalo, že *Jubilejní* pramen zasažen nebyl, nedošlo k jeho likvidaci a slouží dodnes. (srov. JANČÁŘ 2009, s. 46)

Pro naše účely nereflktujeme ty z pozorovaných zdrojů, jejichž označení sestává výhradně z kódu (jako např. BV-31); analýzy rovněž nezatažujeme dělením zřídelských pramenů, jež volně vytékají, a studně, z nichž je minerální vodu potřeba čerpat. Šedě

podbarveny jsou v tabulkách prameny, jež si lze načepovat ve veřejně přístupných prostorech.

10.1 Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku

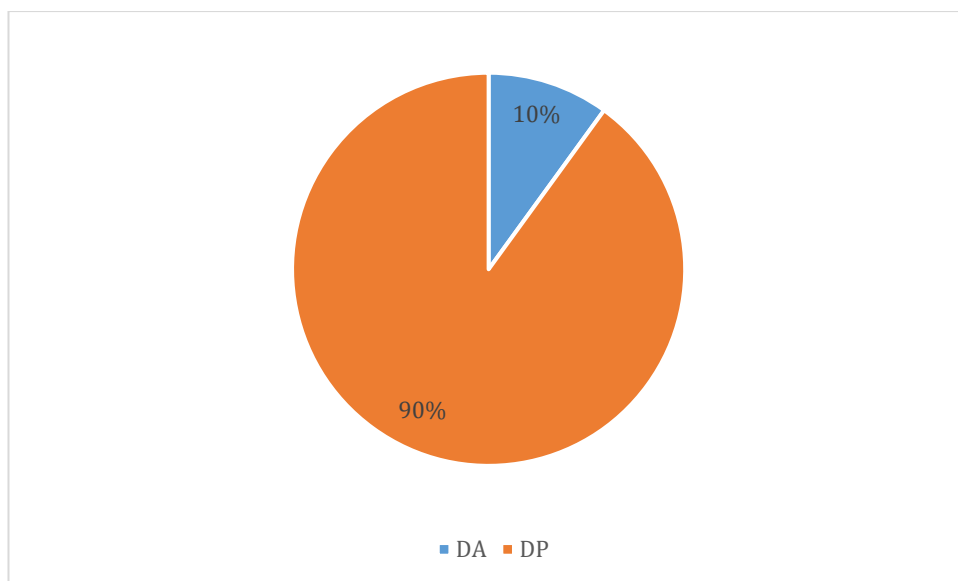
Standardním způsobem byla provedena analýza pojmenování luhačovických minerálních pramenů podle jejich vzniku. Zjišťovalo se, zda byly názvy odvozeny od apelativ (a kterého slovního druhu), nebo od proprií (a z které skupiny). Následně došlo k porovnání jednotlivých kategorií. Výsledky analýzy shrnují tab. 33, 34 a 35, z nichž vycházejí grafy na obr. 16 a 17.

Tab. 33: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Aloiska	DP1
Amandka	DP1
Bystrica	DP4
Dagmar	DP4
Dr. Šťastného	DP1
Elektra 1	DA1
Elektra 2	DP4
Jaroslava	DP1
Jubilejní	DA1
Marie	DP1
Nová Čítárna	DP4
Nová Janovka	DP4
Nová Vincentka	DP4
Nový Jubilejní	DP4
Ottovka	DP1
Svatý Josef	DP1
Vincentka	DP1
Vincentka 2	DP4
Viola	DP1
Vladimír	DP1

Tab. 34: Podíl deapelativ a deproprií mezi názvy luhačovických minerálních pramenů

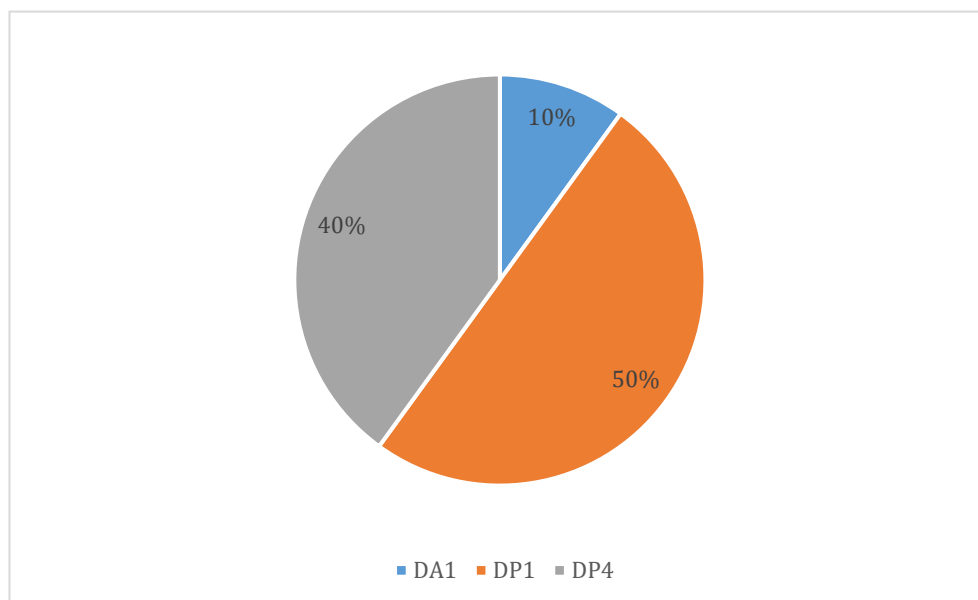
KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DA	2
DP	18

Obr. 16: Podíl deapelativ a depropií mezi názvy luhačovických minerálních pramenů

Tab. 35: Podíl kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
DA1	2
DP1	10
DP4	8

Obr. 17: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle vzniku

Ze získaných dat je patrné, že naprostá většina pojmenování luhačovických minerálních pramenů, 90 % ztělesněných 18 zástupci, je propriálního charakteru (*Aloiska*,

Amandka, Bystrica, Dagmar, Dr. Šťastného, Elektra 2, Jaroslava, Marie, Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Nový Jubilejní, Ottovka, Svatý Josef, Vincentka, Vincentka 2, Viola, Vladimír).

Největší zastoupení vykazují názvy odvozené od antroponym – deset případů odpovídá 50% podílu (*Aloiska, Amandka, Dr. Šťastného, Jaroslava, Marie, Ottovka, Svatý Josef, Vincentka, Viola, Vladimír*). Uvedené prameny byly pojmenovány na počest příslušníků rodů Serényiů, lékaře a odbojáře v jedné osobě, biblické postavy (srov. KOLAŘÍK 2010a, s. 40–42), majitelky pramene a blíže nespecifikovaných osob patrně z okruhu iniciátorů zachycení pramenů či z blízkosti vedení společností, jež je spravují.

Antroponymický základ nezapře část z dalších osmi propriálních pojmenování, která se však vztahují ke chrématonymům, převážně ke jménům starších pramenů (*Elektra 2, Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Nový Jubilejní, Vincentka 2*) nebo k názvům ubytovacích kapacit, v jejichž blízkosti se nacházejí (*Bystrica, Dagmar*).

Pouhá dvě jména můžeme považovat za deapelativní, odvozená od substantiv: nelze sice vyloučit možnost, že inspirací pro název *Elektra 1* mohlo být i jméno řecké bohyně Elektry, pojmenování pramene však mělo patrně vystihnout především fakt, že původně vyvěral v místech někdejší elektrárny (JANČÁŘ 2009, s. 52). Název *Jubilejního* pramene se pak vztahuje k čtvrtstoletí fungování akciové společnosti luhačovických lázní (JANČÁŘ 2009, s. 52).

10.2 Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů

Názvy luhačovických minerálních pramenů byly analyzovány rovněž z hlediska strukturních modelů. Kategorizaci shrnují tab. 36 a 37 a vizualizuje graf na obr. 18.

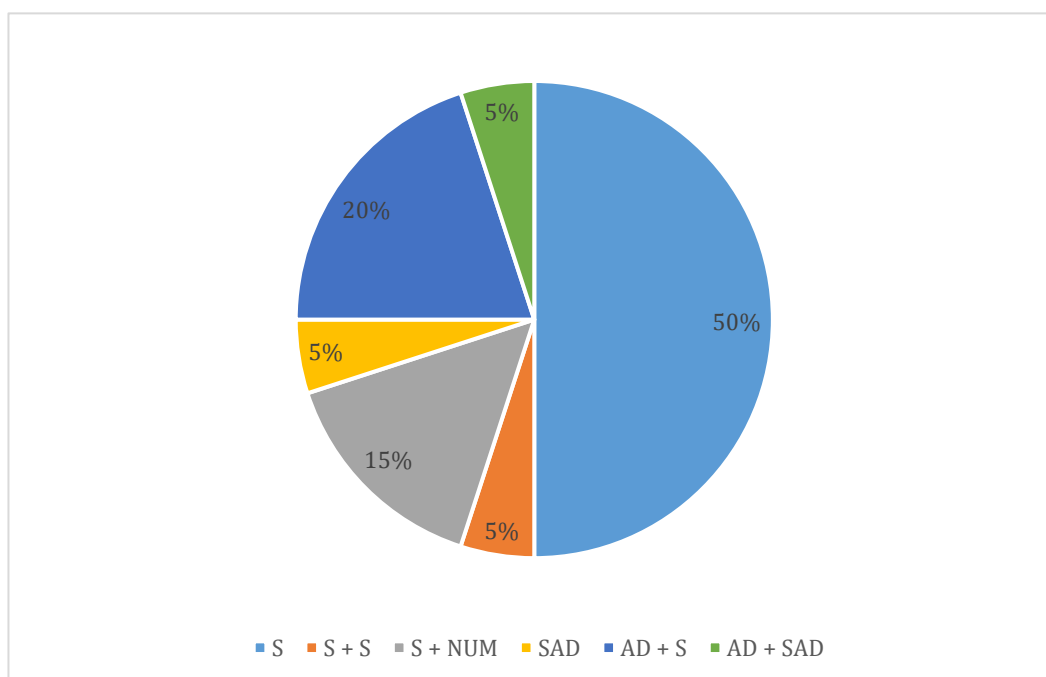
Tab. 36: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Aloiska	S
Amandka	S
Bystrica	S
Dagmar	S
Dr. Šťastného	S + S
Elektra 1	S + NUM
Elektra 2	S + NUM
Jaroslava	S
Jubilejní	SAD
Marie	S
Nová Čítárna	AD + S
Nová Janovka	AD + S

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Nová Vincentka	AD + S
Nový Jubilejní	AD + SAD
Ottovka	S
Svatý Josef	AD + S
Vincentka	S
Vincentka 2	S + NUM
Viola	S
Vladimír	S

Tab. 37: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
S	10
S + S	1
S + NUM	3
SAD	1
AD + S	4
AD + SAD	1

Obr. 18: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle strukturních modelů

Pojmenování luhačovických minerálních pramenů se z hlediska strukturních modelů zařadila do šesti skupin. Dominantní je s podílem 50 % jednoznačně kategorie S pro názvy tvořené jedním substantivem (*Aloiska, Amandka, Bystrica, Dagmar, Jaroslava,*

Marie, Ottovka, Vincentka, Viola, Vladimír). Pětinu celku pak zaujímají čtyři názvy z kategorie AD + S, jež sestávají z adjektiva a substantiva (*Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Sv. Josef*). Třemi exempláři je zastoupena skupina S + NUM, v níž po substantivu následuje číslovka (*Elektra 1, Elektra 2, Vincentka 2*).

Zatímco původní *Vincentka* se žádným číslem neoznačuje, starší z Eleker se častěji vyskytuje ve variantě s číslicí, a to buď arabskou, nebo římskou. Může to souviset se skutečností, že využívání nečíslované *Vincentky* již zcela skončilo, zatímco v případě zmínek o Elektrách je stále potřeba specifikovat, o kterou z nich se jedná.

Po jednom zástupci vykazují kategorie S + S (dvě substantiva; *Doktora Šťastného*), SAD (substantivizované adjektivum; *Jubilejní*) a AD + SAD (adjektivum a substantivizované adjektivum; *Nový Jubilejní*).

10.3 Kategorizace luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů

Výsledky analýzy podle pojmenovávacích motivů znázorňují tab. 38 a 39, data pak vizualizuje graf na obr. 19.

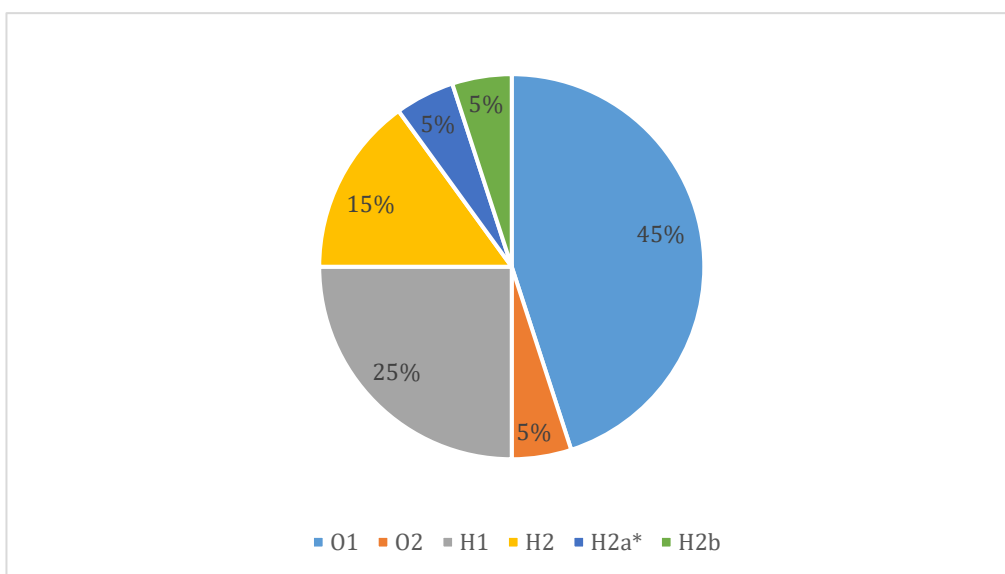
Tab. 38: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Aloiska	H1
Amandka	H1
Bystrica	O1
Dagmar	O1
Dr. Šťastného	H2a*
Elektra 1	O1
Elektra 2	O1
Jaroslava	H2
Jubilejní	O2
Marie	H2
Nová Čítárna	O1
Nová Janovka	O1
Nová Vincentka	O1
Nový Jubilejní	O1
Ottovka	H1
Svatý Josef	H2b
Vincentka	H1
Vincentka 2	O1
Viola	H1

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Vladimír	H2

Tab. 39: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
O1	9
O2	1
H1	5
H2	3
H2a*	1
H2b	1

Obr. 19: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle pojmenovávacích motivů

Na základě provedené analýzy podle pojmenovávacích motivů bylo zjištěno, že podíl orientačních a honorifikačních názvů je přesně 50 : 50.

Z důvodu lepší návaznosti tentokrát komentář zahájíme v celkovém srovnání nikoliv nejvýznamněji zastoupenými podkategoriemi honorifikačních pojmenování. Největší podíl, odpovídající čtvrtině všech názvů, má s pěti exempláři kategorie H1, vztahující se k přímému vlastnictví (*Aloiska, Amandka, Ottovka, Vincentka, Viola*). Společným rysem prvních čtyř pramenů, řadících se k nejstarším, jsou pojmenování odvozená od jmen příslušníků šlechtického rodu Serényiů, který vlastnil luhačovické panství a do počátku 20. století i lázně, jež v průběhu času zveleboval. *Aloiska* svůj název, původně ve variantě *Luisin pramen*, dostala na počest manželky Jana Serényiho, jejíž jméno znělo Aloysia baronesa Eötvös de Vásáros-Nemény (1791–1862) (DROCÁR

2019). Kolařík (2010a, s. 40) připomíná, že dnes je název spojován rovněž s hrabětem Aloisem Serényim (1893–1957). *Amandka*, která od roku 1988 nevyvěrá na povrch, a tak byly do jejího prameníku nedávno svedeny vody *Vincentky 2*, byla pojmenována pravděpodobně podle Amada Serényiho (1715–1770) (KOLAŘÍK 2010, s. 40). Za jménem *Ottovky* musíme hledat Ottu Serényiho (1855–1927) (KOLAŘÍK 2010, s. 40), původně majitele lázní, jenž svým přístupem napomohl jejich bouřlivému rozmachu za vedení dr. Františka Veselého. Bezesporu nejslavnějším luhačovickým pramenem je *Vincentka*, jež disponuje vlastní halou. Jméno jí propůjčil hrabě Vincent Serényi (1752–1810), syn Amada (KOLAŘÍK 2010, s. 40). Třebaže už nevyvěrá, prameník byl pietně zachován a její roli suplují *Vincentka 2* (k léčbě v lázních) a *Nová Vincentka* (ke stáčení a výrobě rozličných léčiv pod značkou *Vincentka*). Evidováno je rovněž apelativum *vincentka* pro „minerální vodu z *Vincentky*, pramene v Luhačovicích“ (Slovník spisovného jazyka českého 2011).

Zcela jiný případ představuje pramen *Viola*, jenž byl k užívání upraven teprve mezi lety 2010–2013. Společně s *Marií* nespadá pod správu Lázní Luhačovice, nýbrž je prostřednictvím Lázeňského léčebného domu Praha vlastnictvím paní Anny Kneblové, která byla zároveň iniciátorkou jeho zachycení. Podle sdělení pracovníků instituce bylo zřídlo pojmenováno právě podle ní: její druhé křestní jméno totiž zní *Viola*.

Se třemi případy je co do početnosti mezi honorifikačními názvy na druhém místě kategorie H2, jež čerpá z antroponym blíže nespecifikovaných osob (*Jaroslava*, *Marie*, *Vladimír*). *Jaroslava* a *Vladimír* patří společnosti Léčebné lázně Luhačovice – Sanatorium Miramare, s. r. o., jež spadá do skupiny Royal Spa. Pojmenování tak možná vycházejí z blízkého okolí rodiny Plachých, která tento podnik vybudovala. Majitelkou pramene *Marie* je prostřednictvím svého Lázeňského léčebného domu Praha opět paní Anna Knebllová, pravděpodobně jej nechala pojmenovat podle někoho ze svých přátel či rodinných příslušníků. Kontaktovaní pracovníci obou zařízení si ohledně původu uvedených pojmenování nebyli jisti.

Jeden zástupce spadá do kategorie H2a*, vyhrazené pro lokální osobnosti spjaté s válkou. *Pramen Dr. Šťastného* (vyskytuje se i varianta *MUDr. Šťastného*) jménem odkazuje k Františku Šťastnému (1913–1944), lékaři prožívajícím mládí u tety v Luhačovicích, který za II. světové války působil v exilu ve Velké Británii a tehdejším Sovětském svazu. Osudným se mu stalo zapojení se do SNP, kdy byl zvláště surově umučen nacisty. (SEMELOVÁ [2023])

Do kategorie H2b se pak řadí rovněž jedno pojmenování: pramen *Svatý Josef* (rovněž *Pramen svatého Josefa*), vyvěrající vedle moderního kostela svaté Rodiny, názvem honorifikuje biblickou postavu partnera Panny Marie, jenž je zároveň patronem luhačovické farnosti (KOLAŘÍK 2010a, s. 42). Původně se podle něj měl nazývat i samotný kostel, nakonec však bylo zvoleno současné jméno (BREBERA 2005).

Z orientačních názvů je nejhojněji, 45 % odpovídajícími devíti exemplářům, zastoupena kategorie O1, jež vychází ze vztahu k blízkému objektu (*Bystrica*, *Dagmar*,

Elektra 1, Elektra 2, Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Nový Jubilejní, Vincentka 2).

Některá z orientačních pojmenování zdánlivě vykazují rysy honorifikace, vztahují se však převážně ke starším pramenům, v jejichž blízkosti byly navrtány a jež zpravidla nahradily (*Nová Janovka, Nová Vincentka, Vincentka 2*). Že se v jejich případě nejednalo o honorifikační motiv, lze odvodit také ze skutečnosti, že byly zachyceny v posledním desetiletí období socialismu, zatímco potenciální honorifikované osoby jsou z řad feudálů, bývalých majitelů nejen lázní, ale celého panství. Jméno původní *Janovky* totiž vzniklo podobně jako v případě *Vincentky* nebo *Ottovky*: přidáním posesivního sufixu *-ov* a sufixu *-ka*, jímž je docíleno přechýlení, ke jménu Jana Nepomuka hraběte Serényiho (1776–1854) (DROCÁR 2019). Název *Vincentky 2* vznikl prostým doplněním jména původního pramene o arabskou číslici 2 (římská číslice se v tomto případě nevyskytuje).

Další skupinu zdánlivě honorifikačních pojmenování zastupují dva prameny odkazující svými názvy ke stejnojmenným lázeňským vilám, v jejichž sousedství byly navrtány (*Bystrica, Dagmar*). Dnes již patrně nezjistíme, podle koho byla pojmenována vila Dagmar, která patrně od výstavby nezměnila jméno – mohla to být osoba z okolí původního majitele či provozovatele, ale stejně tak se může jednat o motiv z české historie, vztahující se k dceři krále Přemysla Otakara I., královně Dagmar Dánské. Některé zdroje uvádějí zrušení pramene *Dagmar* v 90. letech 20. století, může tím však být myšlen jen konec jeho využívání a přesun do kategorie pozorovaných zdrojů (srov. TESHIM 2008). Naproti tomu někdejší vila Justina byla na Bystricu přejmenována teprve po II. světové válce (SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 49.), přičemž motivací bylo nejspíš slovenské město Banská Bystrica, eventuálně jím protékající řeka.

Název pramene *Elektra*, jenž byl později rozšířen o římskou číslici *I*, alternující s arabskou variantou *1*, vystihuje fakt, že k objevení pramene došlo na pozemcích bývalé elektrárny. Na jejím místě stojí od 80. let 20. století Městský dům kultury Elektra, jehož pojmenování čelí postupným tendencím změny na Kulturní a kongresové centrum Luhačovice. Elektra je rovněž jméno jedné z řeckých bohyní.

Celkem šest z názvů kategorie O1 se vztahuje ke starším pramenům. Činí tak dvěma způsoby: buďto shodným přívlastkem nová/nový (*Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Nový Jubilejní*), nebo přívlastkem neshodným v podobě římské či arabské číslice II/2 (*Elektra II/2, Vincentka 2*). Název původního pramene *Čítárna* (resp. *U čítárny*) vycházel z blízkosti již neexistující lázeňské čítárny, kde se pořádaly kulturní akce pro lázeňské hosty; název *Janovky* byl obdobným způsobem jako i v případě *Vincentky, Ottovky* či *Amandky* odvozen od antroponyma příslušníka rodu Serényiů, Jana Nepomuka Serényiho (1776–1854) (DROCÁR 2019), Jubilejní pramen své jméno získal podle pětadvacetiletého výročí fungování akciové společnosti luhačovických lázní, dříve byl nazýván pramenem *Lučním* (JANČÁŘ 2019, s. 52).

Nejslavnější pramen Luhačovic, *Vincentka*, už v původní podobě neslouží a byl nahrazen hned dvěma zdroji, které se na něj názvem odkazují. Zatímco *Vincentka 2*

(varianta s římskou číslicí se nevyskytuje) slouží k pitným kúram v lázních, *Nová Vincentka* je v přilehlé stáčírně lahvována. Jména uchovávají památku na někdejšího majitele a zvelebitele luhačovických lázní Vincenta Serényiho (1752–1810) (KOLAŘÍK 2010a, s. 40).

Do kategorie O2 spadá jediný název zřídla: *Jubilejní*. Po havárii kanalizace nebyl zrušen, a tak jsou v současnosti v provozu prameny *Jubilejní* i *Nový Jubilejní*.

10.4 Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů

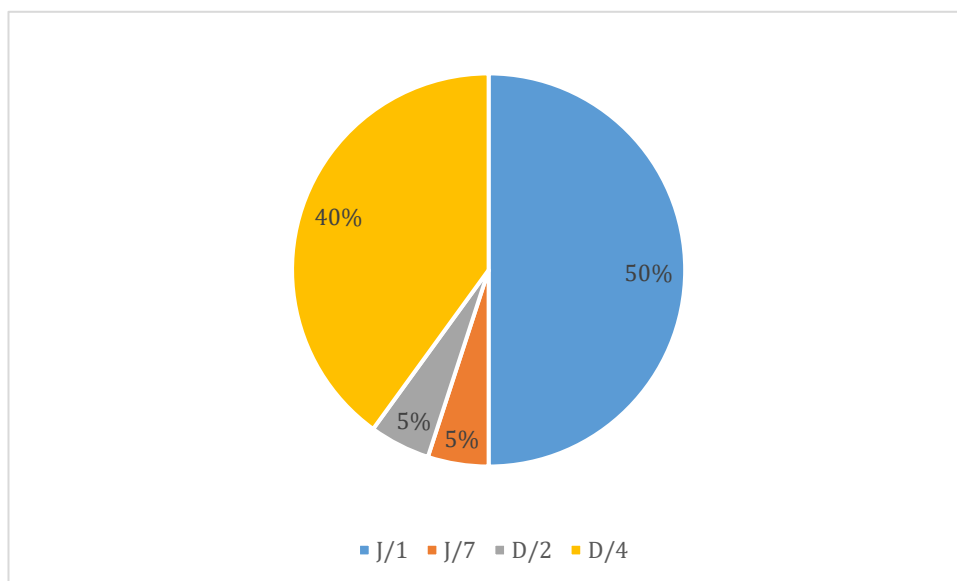
Analýza pojmenování luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů potvrdila zastoupení pouhých čtyř ze stanovených kategorií, jak demonstrují níže uvedené tab. 40 a 41 a graf na obr. 20.

Tab. 40: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů

NÁZEV PRAMENE	KATEGORIE
Aloiska	J/1
Amandka	J/1
Bystrica	J/1
Dagmar	J/1
Dr. Šťastného	D/2
Elektra 1	D/4
Elektra 2	D/4
Jaroslava	J/1
Jubilejní	J/7
Marie	J/1
Nová Čítárna	D/4
Nová Janovka	D/4
Nová Vincentka	D/4
Nový Jubilejní	D/4
Ottovka	J/1
Svatý Josef	D/4
Vincentka	J/1
Vincentka 2	D/4
Viola	J/1
Vladimír	J/1

Tab. 41: Počet zástupců jednotlivých kategorií názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů

KATEGORIE	POČET ZÁSTUPCŮ
J/1	10
J/7	1
D/2	1
D/4	8

Obr. 20: Kategorizace názvů luhačovických minerálních pramenů podle slovtvorných typů

Nejhojněji je mezi názvy luhačovických minerálních pramenů zastoupena kategorie J/1 pro ta pojmenování, jež mají formu substantiva v nominativu singuláru. Takových je přesně polovina, tedy deset exemplářů (*Aloiska, Amandka, Bystrica, Dagmar, Jaroslava, Marie, Ottovka, Vincentka, Viola, Vladimír*).

Dvě pětiny názvů spadají do kategorie D/4, vyhrazené obecně pro dvouslovná spojení, která se vymykají skupinám D/1–D/3 (*Elektra 1, Elektra 2, Nová Čítárna, Nová Janovka, Nová Vincentka, Nový Jubilejní, Svatý Josef, Vincentka 2*).

Jedním pojmenováním oplývá skupina D/2, jež sdružuje názvy sestávající z apelativa a antroponyma (*Dr. Šťastného*).

Jediný název, spadající do kategorie J/7, je formálním adjektivem s příponou *-ní*: *Jubilejní*.

11 Komentář ke jménům vybraných domů v Luhačovicích a Pozlovicích

Neopomenutelným specifikem luhačovické a posléze i pozlovické urbanonymie jsou názvy domů. Jejich tradice sahá přinejmenším do druhé poloviny 19. století a drží se dodnes, přestože i v souvislosti s trendem zateplování se počet pojmenovaných budov spíše snižuje. Kromě individualizace, diferenciací a lokalizace mnohé názvy bezesporu sloužily také k marketingovým účelům. Jejich významnou úlohou bylo (a zčásti stále je) rovněž usnadnění orientace ve městě, a to zejména v dobách, kdy Luhačovice ještě nedisponovaly uličním názvoslovím.

Pojmenovány původně byly především objekty určené k sezónnímu ubytování hostů, tzv. lázeňské vily. Postupem času se k nim přidaly i hotely, zotavovny a běžné rodinné domy. Jména podléhala schválení představitelů obce/města. V období socialismu byly v souvislosti s omezením soukromého podnikání a ve snaze řešit bytovou situaci mnohé vily přestavěny na byty, ale o jméno tím nepřišly (např. *Rusalka*). Do období po roce 1945, respektive 1948 se také datuje významná vlna přejmenovávání, v jehož rámci měly být jednak odstraněny ideologicky nevhodné názvy (vztahující se například k původnímu majiteli), jednak co nejvíce rozšířeny názvy podporující myšlenky socialistického zřízení či bratrství se Sovětským svazem. Po roce 1989 byly některé názvy vráceny zpět, mnohé ponechány, jiné nahrazeny zcela novými.

Zajímavou a obsáhlou kapitolou jsou bezesporu právě změny názvů luhačovických ubytovacích kapacit, ať už k nim došlo v kterémkoliv období. Uvedeme si jen několik příkladů, mnohé z nich vyčteme i ze starých pohlednic.

Od výstavby na počátku 20. století nesla dnešní vila *Plzeň* jméno *Daliborka*, jež patrně souviselo s tématem z české historie či přímo s věží Daliborkou, kterou bychom našli na Pražském hradě. Tuto myšlenku potvrzuje architektonická stránka objektu, konkrétně točité schodiště, zvnějšku vyvedené jako masivní kamenná věž kruhového půdorysu. Svá vlastní zařízení měly v Luhačovicích v období první republiky mnohé předchůdkyně dnešních zdravotních pojišťoven, nejpozději počátkem 30. let 20. století tak vilu koupila Pensijní společnost Bratislava a přejmenovala ji na *Bratislavu*. Přibližně na počátku válečného období budova přešla pro změnu do vlastnictví obdobné instituce z Plzně, která ji překřtila na *Plzeň*.

Funkcionalistickým vilám *Avion*, *Charleston* a *Iva* se v dobách první republiky přezdívalo „americké“, což nemohlo zůstat bez poválečné, potažmo pounorové odezvy. Objekty tak záhy dostaly jména *Jalta*, *Kavkaz* a *Krym* (JANČÁŘ 1988, s. 76). Od 90. let se postupně vracely k původním variantám. Ulice Bílá čtvrť, v níž se vily nacházejí, byla v 50. letech 20. pod nátlakem KNV krátkodobě přejmenována na Stalingradskou čtvrť (SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 48.).

Pražský Všeobecný penzijní ústav zbudoval v Luhačovicích ve 20. letech 20. století rozsáhlou zotavovnu *Arco*, vedle níž stál přibližně od počátku následující dekadý

Grandhotel Zdenka, zanedlouho přejmenovaný na *Moravu*. Po II. světové válce byl název *Arco* změněn na *Lázeňskou léčebnu Julia Fučíka*, zatímco *Moravě* jméno zůstalo. V 80. letech 20. století došlo ke stavebnímu propojení obou budov a po roce 1989 vystupují pod společným jménem *Morava*.

V roce 1978 byla do užívání předána zotavovna ROH *30. výročí Února*, doplněná v polovině 80. let zotavovnou ROH *Československo-sovětského přátelství* (JANČÁŘ 1988, s. 70). Po sametové revoluci byl první z objektů rovnou přejmenován na hotel *Fontána*, zatímco název druhého byl upraven na *Přátelství*. Posléze začaly oba objekty fungovat pod názvy *Fontána I* a *Fontána II* jako jeden celek. Před několika lety se jejich jména změnila na *Harmonii I* a *Harmonii II*, přičemž číslování je opačné než v případě *Fontán*.

V rámci Pozlovic nalezneme nebyvalé množství Niv: v blízkosti dříve analyzovaných ulic *Nivy*, *Nivy I*, *Nivy II* a *Nivy III* se nacházejí vila *Niva*, bývalý hotel *Niva I* a hotel *Niva II* (původně *Agrostav*), jenž byl v nedávném období po odkupu Royal Spa, mateřskou společností sanatoria *Miramare*, přejmenován na *Nivamare*.

K výzkumu názvů budov v Luhačovicích a Pozlovicích se příliš nehodí způsob analýz, jaký jsme uplatnili pro ostatní druhy zdejších urbanonym.

V řadě případů dnes již není možné určit, jaké byly konkrétní motivace pojmenování domu. Pamětníci zpravidla nežijí a na základě pátrání ve Státním okresním archivu Zlín bylo nalezeno pouze několik možných souvislostí se jmény v rodině majitele (manželka Hermína > vila *Herma*, vlastník příjmením Pol > vila *Póla*, syn Zdeněk > *Grandhotel Zdenka*) (SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 86).

Bez konkrétních informací mnohdy nelze rozpoznat, co má být názvem míněno. Dochovala se například poválečná žádost Aloise Rosenberga o schválení pojmenování jeho vily *Roal* – kdyby se nedochoval dopis s přímým zdůvodněním, patrně bychom jen stěží odhadovali, že se jedná o zkratkové slovo tvořené vždy dvěma počátečními písmeny příjmení a jména majitele (SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 49).

Velmi obtížné je rovněž sestavit kompletní seznam pojmenování, protože se jedná o stovky objektů s původní ubytovací kapacitou tisíců lůžek, jež od výstavby procházejí vývojem. O vytvoření určitého přehledu se pokusil například Kolařík (2010a, s. 31–33).

Zbývá připomenout, že forma názvů je vzhledem k výrazné dominanci jednoslovných substantivních pojmenování relativně monotónní.

Jako příhodnější se tudíž jeví nahlížet na jména spíše diachronně a postihnout vývoj jednotlivých dobových pojmenovávacích trendů. Budou proto představeny návrhy některých kategorií, do nichž je lze rozčlenit – stranou ponecháme Kolaříkovo (2010a, s. 34–37) částečně odlišné vymezení. Skupiny bývají navzájem prostupné například na základě víceznačnosti pojmenování. Nelze spolehlivě zjistit, zda je název *Morava* motivován řekou, anebo historickou zemí; podobně může být například *Šárka* inspirována označením pražské lokality, jménem hrdinky známé pověsti, ale rovněž jménem dcery majitele.

Nejhojněji se vyskytují objekty nazvané antroponymy, zejména křestními jmény. Mezi nimi dominují ženská jména různého původu, největší měrou slovanského (*Doubravka, Ludmila, Jarča – Jarka – Jarmila, Květa, Jaroslava, Vlasta, Vlastimila*), ale rovněž například řeckého (*Helena, Irena, Lenka*), hebrejského (*Marie – Maruška*) či latinského (*Flora, Romana, Stella*). Jak vidno, setkáváme se i s hypokoristiky (*Evička, Jany*). Jen sporadicky se vyskytují mužská křestní jména (*Hubert*). Příjmení jsou přítomna v různých formách (*Dům Bedřicha Smetany, Jelínek, Jurkovičův dům, Kancnýřka, Póla, Pracnerova vila, U Havlíčka, Vepřek, vila dr. Samohrda*).

V několika případech byly vily pojmenovány podle fiktivních postav, mj. z pohádek, pověstí či hudebních děl (*Rusalka, Ječmínek*). O podobném motivu lze pochopitelně uvažovat rovněž v případech *Diany, Elektry* či *Šárky*.

Zejména v období okolo počátku 20. století byla oblíbená jména evokující slovanství – kromě již zmíněných křestních jmen se setkáme s vilami *Čechie, Slavie, Lublaň* (ale například i s *Mostarem*, vystavěným teprve v 70. nebo 80. letech téhož věku). Lze se domnívat, že měly vzhledem ke specifikům první třetiny 20. století tvořit určitý protipól vile *Austrii* či významnému *Německému domu*.

Národní uvědomění se zračilo rovněž ve vzniku Pražské čtvrti, jejíž vily převážně dostaly názv podle pražských čtvrtí či památek (*Emauzy, Hradčany, Kampa, Karlín, Letná, Loreta, Petřín, Praha, Strahov, Šárka, Vikárka, Vítkov, Vyšehrad, Žofín, ...*).

Dříve se vyskytovala i jména čerpající z české historie (*U Karla IV., Daliborka*).

Kromě *Prahy* bychom v průběhu času v Luhačovicích našli řadu vil pojmenovaných podle českých a slovenských měst (*Bystrica, Litovel, Plzeň, Bratislava, Přerov, Myjava*), oblastí (*Haná, Morava, Valaška*), řek (*Berounka, Bystrica, Kysuca, Morava, Myjava, Svitavka, Vltava*), hor (*Jestřábí, Kriváň, Praděd, Radhošť, Solárka, Sněžka*) a hradů (*Bezděz, Buchlov, Orlík*).

Jeden z trendů především v období první republiky, ale v menším měřítku také po sametové revoluci, představovalo zdůraznění světové úrovně či internacionality, které se projevilo několika způsoby. Mnoho provozovatelů využilo noblesně znějící výraz cizího původu s ušlechtilým významem k vyjádření určitých předností svého zařízení (*Adamantino, Agape, Ambra, Bellevue, Grand, Krystal, Palace*).

Pojmenovatelé prvorepublikových vil si mnohdy zakládali na připomenutí dobových fenoménů, jež se pozvolna dostávaly do módy (*Avion, Charleston*).

Celá řada názvů pak evokovala či evokuje slavná letoviska (*Arco, Alexandria, Kupari, Mamaia/Mamaya, Miramare, Miramonti, Rimini, Riviéra*), případně mezinárodní charakter akcentovala jinak (*Esperanto, Marica, Sinesia*).

Z mnoha kategorií, které by bylo možné mezi názvy luhačovických vil, penzionů, hotelů a zotavoven vymezit, zmíníme kupříkladu ještě jména astronomických objektů (*Merkur, Jitřenka*), květin (*Alpská růže/Růžová, Orchidea, Pomněnka*) či písmena řecké abecedy (*Alfa, Beta, Omega*).

Ojedinelými názvy, které zřejmě nespádají do žádných skupin, jsou například *Chaloupka, Majolenka* (dnes *Samorostlá*), *Mirelax, Pohoda, Vyhlídka* a mnohé další.

Určitým paradoxem kupříkladu je, že se vila *Lužná*, jejíž jméno teoreticky může vykazovat rysy orientačního motivu, nenachází v údolí/ulici *Lužné*, nýbrž ve vedlejší ulici/vedlejším údolí *Solné*. Zajímavostí je pak existence dvou vil jménem *Zdeňka* či vily i hotelu nazvaných *Praha*, jež už více než sto let pod stejným jménem stojí nedaleko od sebe.

12 Závěr

Cílem předkládané bakalářské práce byla analýza urbanonym na území města Luhačovic a městyse Pozlovic, jež z určitých úhlů pohledu tvoří kompaktní celek.

Několik úvodních pasáží shrnuje nejdůležitější informace o historickém vývoji a současném fungování obou sídel, jejichž důsledky se pochopitelně mohou projevit také v urbanonymii. Zvláštní kapitoly jsou proto vymezeny diachronii uličních pojmenování v obou sídlech. V případě Luhačovic posloužilo jako zdroj informací i mnoho archivních materiálů, které ilustrují měnící se přístup k pojmenovávání ulic v průběhu 20. století a svědčí také o určitých nenaplněných ambicích lázeňského centra.

Vzhledem k zajímavostem, jež se s nimi pojí, byla z hlediska etymologie okomentována rovněž oikonyma obou sídel včetně dnešních místních částí Luhačovic, jež donedávna představovaly samostatné obce. Pozornosti neunikla ani specifická forma zápisu choronyma regionu Luhačovické Zálesí.

Stěžejní část práce analyzovala a posléze porovnávala uliční názvosloví Luhačovic (48 exemplářů) a Pozlovic (20 exemplářů), a to na základě vzniku, strukturálních modelů, pojmenovacích motivů a slovo tvorných typů. Za zásadní zjištění lze z tohoto hlediska považovat potvrzení venkovského charakteru pozlovických uličních názvů, čerpajících hojně z anoikonym (40 % celku) a vyskytujících se nezřídka v předložkových vazbách (30 % celku). V kontrastu k nim působí luhačovická pojmenování ulic výrazně městštěji například tím, že se takovou měrou nevztahují k fenoménům souvisejícím s rurálním životním stylem a častěji se uplatňuje honorifikační motiv (40 % celku).

Táž kritéria byla využita i k rozboru názvů 26 zastávek veřejné hromadné dopravy, v jehož rámci byla odhalena mimo jiné letitá neaktuálnost některých – z logiky věci k orientaci sloužících – pojmenování, a k analýze jmen 20 minerálních pramenů, kde vynikl především paradox zdánlivé honorifikace (asi ve třetině případů).

Nelze nepřipomenout specifikum luhačovických honorifikačních pojmenování ulic a minerálních pramenů, jež z převážné většiny uctívají osobnosti s prokazatelným regionálním významem. Napříč českými městy se jedná o výjimečný úkaz.

Původní záměr realizovat také komplexní analýzu jmen luhačovických domů byl v průběhu prací modifikován. Ukázalo se totiž, že v zamýšleném pojetí je téměř neproveditelná vzhledem k nemožnosti zjistit konkrétní motivace jednotlivých pojmenování. Materiál mimoto vykazuje neustálý vývoj a velký rozsah. Jako výrazně vhodnější se proto ukázal komentář s představením specifických tendencí vývoje pojmenování v průběhu 20. století a s nastíněním jejich možné kategorizace, doplněný rovněž o zjištěné příklady signifikantních změn. I zde bylo čerpáno mimo jiné z dosud neprobádaných archivních zdrojů.

V souladu s interdisciplinarnitou onomastiky lze práci považovat za průnik přístupů jazykovědného, historického a sociálněgeografického. Skýtá tím široký rozsah dalšího využití a může posloužit i jako východisko pro další obdobný výzkum.

Použité zdroje

- BALHAR, Jan a kol. (2016): Český jazykový atlas. 5. díl. Praha: Academia. ISBN 978-80-86496-95-5.
- BALHAR, Jan a kol. (2014): Český jazykový atlas. 3. díl. Praha: Academia. ISBN 978-80-86496-80-1.
- BENEŠ, Martin a další (2015): Psaní velkých písmen v češtině. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR.
- BENEŠ, Martin – KABELÁČ, David [2023]: Z-Group bus [online]. Dostupné z: <https://seznam-autobusu.cz/dopravce/z-group-bus> (15.03.2023).
- BOHÁČOVÁ, Michaela (2017): Vlastní jméno místní části [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VLASTN%C3%8D%20JM%C3%89NO%20M%C3%8DSTN%C3%8D%20%C4%8C%C3%81STI> (15.03.2023).
- BREBERA, Stanislav (2005): Kostel svaté Rodiny [online]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/kostel-svate-rodiny> (15.03.2023).
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2006): Historický lexikon obcí české republiky 1869-2005. II. díl [online]. Dostupné z: https://is.vstecb.cz/do/vste/ustav_technicko-technologicky/pr/TL02000559/uzitecne_zdroje/Historicky_lexikon_obci_2..txt?lang=cs (15.03.2023).
- ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ (2017): Změny názvů katastrálních území [online]. Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Aktuality-resort/2017/Zverejnen-aktualizovany-seznam-zmen-nazvu-katastra/Zmeny-nazvu-katastralnich-uzemi-k-24-5-2017.aspx> (15.03.2023).
- ČORNEJOVÁ, Michaela (2010): Vybrané aspekty pomístních jmen Moravy a Slezska s etymonem hrad-/hrád-. In: Acta onomastica. 51, I. ISSN 1211-4413.
- DAVID, Jaroslav (2011): Smrdov, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1913-4.
- DAVID, Jaroslav (2017): Urbanonymum [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM#bibitem20> (15.03.2023)
- DAVID, Jaroslav – MÁCHA, Přemysl (2014): Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví. Brno: Host. ISBN 978-80-7491-425-6.
- DAVID, Jaroslav – ROUS, Pavel (2006): Neviditelní svědkové minulosti. Místní a pomístní jména na Vysočině. Praha: Academia. ISBN 9788020014542.
- DAVID, Jaroslav (2017): Honorifikační toponymum [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/HONORIFIKA%C4%8CN%C3%8D%20TOPONYMUM> (15.03.2023)
- DAVID, Jaroslav [2023]: Toponyma a orientace v současném městském prostoru aneb Ztracen ve městě* [online]. Dostupné z: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/olostiak3/subor/30-david.pdf> (15.03.2023).
- DROCÁR, Jan (2019): Serényi, Jan Nepomuk *1776 † 1854 [online]. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/osobnosti/serenyi-jan-nepomuk-1776-%E2%80%A0-1854/> (15.03.2023).

- FABIÁN, Lukáš (2013): Louky u Polichna „okupuje“ motýlek z červeného seznamu [online]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/bydleni/louky-u-polichna-okupuje-motylek-z-cerveneho-seznamu-20130311-woh0.html> (15.03.2023).
- FIC, Karel (1983): Tvoření detoponymických adjektiv v nářečích na Moravě. In: Onomastika jako společenská věda. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- FIEDLEROVÁ, Julie (2022): Urbanonyma ve Svitavách. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.
- FLODROVÁ, Milena (2012): Branka [online]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_ulice&load=549 (15.03.2023).
- HANÁČEK, Dominik (2023): Pověst o vzniku Kladné-Žilín [online]. Dostupné z: <https://kladnazilín.cz/historie/> (15.03.2023).
- HLUBINKOVÁ, Zuzana (2010): Jilm v pomístních jménech na Moravě a ve Slezsku. In: Acta onomastica. 51, I. ISSN 1211-4413.
- HLUBINKOVÁ, Zuzana (2005): Poznámka k tvoření některých detoponymických adjektiv v českých nářečích. In: Acta onomastica 47, VI. ISSN 1211-4413.
- HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf (1970): Místní jména na Moravě a ve Slezsku. I, A–L. Praha: Academia.
- HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf (1980): Místní jména na Moravě a ve Slezsku. II, M–Ž. Praha: Academia.
- HRUBAN, Robert (2022): Nedokončená silnice Zlín–Ludkovice [online]. Dostupné z: <http://moravskekarpaty.cz/kulturni-a-socialni-pomery/spolecnost/stavby/nedokoncena-silnice-zlin-ludkovice/> (15.03.2022).
- JANČÁŘ, Antonín (1988): Luhačovice. Praha: Olympia.
- JANČÁŘ, Antonín (2009): Luhačovice – průvodce městem, lázněmi a blízkým okolím. Luhačovice: Městský dům kultury Elektra. ISBN 978-80-254-6103-7.
- JANČÁŘ, Antonín – ZEMEK, Metoděj (1986): Luhačovice. Luhačovice: Městský národní výbor v Luhačovicích.
- KARSKÝ, Georgij (2015): Jan Zatloukal – 125. výročí. In: Luhačovické noviny. Luhačovice: Městský dům kultury Elektra, roč. XXII, č. 7, s. 8.
- KAŠPAR, Adolf (1959): Lázně Luhačovice a okolí. Průvodce po lázních. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství.
- KOLARÍK, Josef (1985): Toponyma na Luhačovicku. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Paedagogica. Philologica III, Český jazyk a literatura 5.
- KOLARÍK, Josef (2008): Ke vzniku jména Luhačovice [online]. Dostupné z: <https://luhacovice.cz/10683n-ke-vzniku-jmena-luhacovice/> (15.03.2023).

- KOLAŘÍK, Josef (2009): Pozlovice v dějinách a obrazech. Luhačovice: Atelier IM. ISBN 978-80-85948-66-0.
- KOLAŘÍK, Josef (2010a): Luhačovický uličník, aneb, Průvodce (nejen) po názvech ulic města. Luhačovice: Městský dům kultury Elektra. ISBN 978-80-254-8629-0.
- KOLAŘÍK, Josef (2010b): Nářeční slovník Luhačovického Zálesí. Luhačovice: Město Luhačovice. ISBN 978-80-254-7665-9.
- LÁBUS, Václav – VRBÍK, Daniel (2017): Toponyma v krajině a možnosti jejich výzkumu. Praha: Univerzita Karlova.
- Lázně Luhačovice: 1902–1927 (1927). Luhačovice: Ředitelství lázní Luhačovic.
- LÁZNĚ LUHAČOVICE, a. s. [2023]: Díla architekta Dušana Jurkoviče z období 1902-1903 a stavby navazující [online]. Dostupné z: <https://www.lazneluhacovice.cz/25235-dila-architekta-dusana-jurkoviče> (15.03.2023).
- MATULÍK, Slavoj – VOKURKA, Vlastimil (1990): Luhačovice – lázně Čechů a Slováků. Luhačovice: ředitelství lázní a MěNV Luhačovice.
- MATÚŠOVÁ, Jana (1988): Ke stavu a vývoji urbanonymie měst na česko-německém jazykovém rozmezí. In: Urbanonymia. Zborník prednášok z 2. celoštátneho onomastického seminára. Modra – Piesok 8. – 10. októbra 1986. Ed. ŽIGO, P. Bratislava: Univerzita Komenského.
- MĚSTO BOJKOVICE (2011): Josef Černík. Dostupné z: <https://www.bojkovice.cz/josef-cernik/d-256469> (15.03.2023).
- MĚSTYS POZLOVICE (2016): Autobusová zastávka Pozlovice – Lipska [online]. Dostupné z: <https://pozlovice.cz/obec/projekty/55> (15.03.2023).
- MORAVSKÝ ZEMSKÝ ARCHIV [2023]: Indikační skici [online]. Dostupné z: <https://www.mza.cz/indikacniskici/> (15.03.2023).
- ORTHODOX.CZ [2023]: Ludkovická 540 (dříve Svedrup) na optice [online]. Dostupné z: <https://www.orthodox.cz/2020/11/27/ludkovicka-540-drive-svedrup-na-optice/> (15.03.2023).
- PENZION JAS (2008): Penzion Jas [online]. Dostupné z: <http://www.psttrade.cz/> (15.03.2023).
- PETRÁKOVÁ, Blanka (2002): František Veselý – budovatel moderních lázní v Luhačovicích [online]. Dostupné z: <http://www.spolekcalma.cz/index.php/cz/clanky/62-frantiek-vesely-budovatel-modernich-lazni-v-luhaovicich> (15.03.2023).
- PETRÁKOVÁ, Blanka (2005): Antonín Václavík. In: VÁCLAVÍK, Antonín. Luhačovské Zálesí. Luhačovice: Atelier IM. ISBN 80-85948-58-3.
- PETRÁKOVÁ, Blanka (2011): Ulice Dr. Veselého. In: Luhačovické noviny. Luhačovice: Městský dům kultury Elektra, roč. XVIII, č. 11, s. 3.
- PETRÁKOVÁ, Blanka (2013): Slavný obraz v muzeu do 10. června [online]. Dostupné z: <https://luhacovice.cz/26362n-slavicek/> (15.03.2023).

POUŽITÉ ZDROJE

- PETRÁKOVÁ, Blanka (2019): Rodina Bedřicha Smetany a Luhačovice [online]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/rodina-bedricha-smetany-a-luhacovice/?pa=1> (15.03.2023).
- PLESKALOVÁ, Jana (2017): Onomastika [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ONOMASTIKA> (15.03.2023)
- PLESKALOVÁ, Jana (2017b): Toponymum [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TOPONYMUM> (15.03.2023)
- POSTLER, Denis [2023]: Letňanský uličník: Kuželova [online]. Dostupné z: <https://www.letnanske-listy.cz/letnansky-ulicnik-kuzelova/d-5069> (15.03.2023).
- PROCHÁZKOVÁ, Jarmila (2009): Janáčkovy Luhačovice. Genius loci et genius musicae. Luhačovice: Město Luhačovice.
- PTÁČNÍKOVÁ, Martina (2021): Mezi Stalinovou třídou a Husákovým tichem. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-3216-4.
- REJZEK, Jiří (2015): Český etymologický slovník. Praha: Leda. ISBN 9788085927856.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Alena (2020): Z luxusního hotelu jsou dnes dětské lázně. Připomínají podmořský svět [online]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/detske-lazne-luhacovice-miramonti-deti.A200807_124114_architektura_rez (15.03.2023).
- SEMELOVÁ, Marcela [2023]: MUDr. František Šťastný (1913–1944) [online]. Dostupné z: <https://www.luhacovice.eu/4937-mudr.-frantisek-stastny> (15.03.2023).
- SEZNAM.CZ (2023): Mapy.cz [online]. Dostupné z: <https://mapy.cz/> (15.01.2023).
- SKOVAJSOVÁ, Olga (2012): První písemná zmínka o Žilíně [online]. Dostupné z: <https://luhacovice.cz/26109n-prvni-pisemna-zminka-o-ziline/> (15.03.2023).
- Slovník spisovného jazyka českého [online] (2011). Ústav pro jazyk český ČSAV. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/> (15.03.2023).
- SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 40, s. 103.
- SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 39, s. 41.
- SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 90.
- SOKA Zlín, fond Archiv města Luhačovice, i. č. 86.
- SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 43.
- SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 48.
- SOKA Zlín, fond MNV Luhačovice 1945–1957, i. č. 49.
- ŠRÁMEK, Rudolf (1999): Úvod do obecné onomastiky. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2027-X.

- TESHIM, Theodor (2008): Výlety: Lázně Luhačovice, minerální prameny a minerálky [online]. Dostupné z: <https://www.treking.cz/regiony/luhacovice.htm> (15.03.2023).
- ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU [2023]: Císařské povinné otisky stabilního katastru [online]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/> (15.03.2023).
- ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU [2023]: Katastrální mapy evidenční [online]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/> (15.03.2023).
- ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU [2023]: Státní mapa 1 : 5000 (1953, 1960, 1971, 1982, 1990, 1991). [online]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/> (15.03.2023).
- VÁCLAVÍK, Antonín (2005): Luhačovské Zálesí. Luhačovice: Ateliér IM. ISBN 80-85948-58-3.
- VACULÍK, David (2014): Urbanonymie vybraných měst Moravy a Slezska (její vznik, vývoj, systém a klasifikace). Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.
- VÁGNEROVÁ, Veronika (2010): Pozlovice nesou název od slova zlý [online]. Dostupné z: https://zlin-sky.denik.cz/zpravy_region/pozlovice-nesou-nazev-od-slova-zly.html (15.03.2023).
- VOKURKA, Vlastimil (1996): Luhačovice a Leoš Janáček. Luhačovice: Město Luhačovice a Lázně Luhačovice a. s.
- VLK, Tomáš (2001a): Pavol Blaho [online]. Dostupné z: <https://www.luhacovice.com/index.php/173-informace-o-luhaovicich/osobnosti/622-dr-pavol-blaho> (15.03.2023).
- VLK, Tomáš (2001b): Cyril Holuby [online]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20170202022319/https://www.luhacovice.com/submit-an-article/informace-o-luhaovicich/osobnosti/cyril-holuby> (15.03.2023).
- VŠETEČKA, Petr (2013): Vily na Nivách ve Zlíně bývaly rezidenční čtvrtí lékařů [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/bydleni-tipy-a-trendy-vily-na-nivach-ve-zline-byvaly-rezidenčni-ctvrti-lekaru-193470> (15.03.2023).
- WERNEROVÁ, Karolína (2018): Když na vesnici končí škola po 27 letech. Školáci už nebudou sedět v lavicích v Kladné [online]. Dostupné z: <https://zlin.rozhlas.cz/kdyz-na-vesnici-konci-skola-po-27-letech-skolaci-z-luhacovic-uz-nebudou-sedet-v-6941491> (15.03.2023).
- ZÁLESÍ, a. s. [2023]: O společnosti ZÁLESÍ. Dostupné z: <https://www.zalesi.cz/o-spolecnosti-zalesi/> (15.03.2023).
- ZASTUPITELSTVO MĚSTYSE POZLOVICE (2021): Usnesení ze zasedání Zastupitelstva městyse Pozlovice č. 6/2021 konaného dne 8. 9. 2021 [online]. Dostupné z: <https://pozlovice-cz.hqv.cz/desk/54/files/kt4uvzq2.pdf> (15.03.2023).